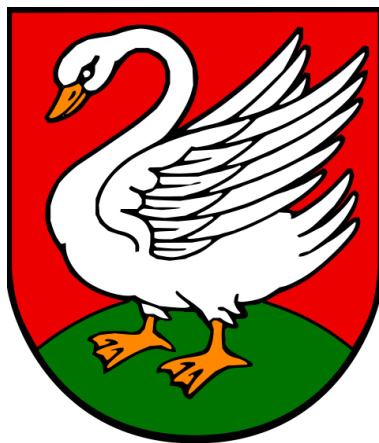

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

opracowany przez:
PPUH „BaSz” mgr inż. Bartosz Szymusik
26-200 Końskie ul. Polna 72
tel./fax: 41 372 49 75
e-mail: basz@post.pl

przy współpracy:
Urzędu Gminy w Borkowicach

Borkowice 2016

Spis treści

Wstęp	4
Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji	5
Podstawa opracowania	7
CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ NA OBSZARZE GMINY BORKOWICE	8
1.1. Informacje ogólne	8
1.2. Sfera społeczna	10
1.2.1. Uwarunkowania demograficzne	10
1.2.2. Poziom życia mieszkańców	12
1.2.3. Mieszkalnictwo	15
1.2.4. Infrastruktura społeczna na terenie gminy Borkowice	16
1.2.5. Struktura organizacji pozarządowych	17
1.2.6. Podsumowanie problemów sfery społecznej	17
1.3. Sfera gospodarcza	28
1.3.1. Struktura gospodarki	28
1.3.2. Podsumowanie problemów sfery gospodarczej	31
1.4. Strefa funkcjonalno-użytkowa	37
1.4.1. Zagospodarowanie przestrzenne	37
1.4.2. Infrastruktura techniczna	39
1.4.3. Granice stref ochrony konserwatorskiej i obiekty zabytkowe	41
1.4.4. Podsumowanie problemów sfery funkcjonalno-użytkowej	43
1.5. Sfera środowiskowa	47
1.5.1. Cechy środowiska naturalnego	47
1.5.2. Ochrona przyrody	48
1.5.3. Gospodarka odpadami	49
1.5.4. Podsumowanie problemów sfery środowiskowej	50
IDENTYFIKACJA ZJAWISK NEGATYWNYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA OBSZARACH PROBLEMOWYCH	55
2.1. Problemy Gminy Borkowice według opinii społecznej	55
2.2. Analiza SWOT	58
POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	62
3.1. Nawiązanie do strategicznych dokumentów krajowych dotyczących rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego gminy i regionu	62
3.1. Nawiązanie do strategicznych dokumentów regionu i gminy	64
ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE	69
4.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego - delimitacja terenów	69
4.2. Wyznaczenie terenu rewitalizacji	73
4.2.1. Dane statystyczne dotyczące rewitalizowanego obszaru	76
PLAN GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY BORKOWICE	77
5.1. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	77
5.2. Cele "Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Borkowice na lata 2016-2026"	77
5.3. Priorytetowe projekty i przedsięwzięcia inwestycyjne "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"	79
5.4. Komplementarne działania społeczne	90
5.5. Komplementarne działania gospodarcze	91
5.6. Komplementarne działania przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe	92
INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	93
KOMPLEMENTARNOŚĆ W GMINNYM PROGRAMIE REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE	95
7.1. Mechanizm zapewniania komplementarności	95
SYSTEM WDRAŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE	98
8.1. Uwarunkowania prawne	98
8.2. Uwarunkowania instytucjonalno-organizacyjne	98
8.3. System realizacji "GPR..."	101
8.3. Realizacja rzeczowa i finansowa	102

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

8.4. Środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji przewidzianych w „Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Borkowice...”	103
8.5. Pozostałe uwarunkowania realizacji działań inwestycyjnych na terenie rewitalizacji w gminie Borkowice	105
SYSTEM MONITOROWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE	106
9.1. System monitorowania "GPR..."	106
9.2. System oceny - ewaluacji "GPR..."	106
KOMUNIKACJA SPOŁECZNA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE.....	108
10.1. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami - aktywne włączenie w procesy rewitalizacji.....	108
10.2. Działania informacyjno-promocyjne "Gminnego Programu Rewitalizacji..."	110
SPISY	111
Dokumenty źródłowe	111
Spis tabel.....	111
Spis wykresów.....	113
Spis rysunków	114
Załączniki	115

Wstęp

Głównym celem realizacji "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" (dalej GPR) jest wyprowadzenie wydzielonego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację oraz stworzenie odpowiednich warunków dla dalszego rozwoju.

Rewitalizacja oznacza w sensie dosłownym „przywrócenie do życia” i jest pojęciem stosowanym najczęściej w odniesieniu do obszaru zurbanizowanego (np. części miasta lub zespołu obiektów budowlanych), który w wyniku przemian gospodarczych, społecznych, ekonomicznych i innych, utracił całkowicie lub częściowo swoją pierwotną funkcję i przeznaczenie. Pojęcie rewitalizacji odnosi się do kompleksowego procesu odnowy wyznaczonego terenu, znalezieniu dla niego nowego zastosowania i doprowadzenie do stanu, w którym zmieni swoją funkcję.

Rewitalizacja zawiera w sobie wiele innych pojęć:

- remont – przywrócenie takiego stanu (np. budynku), jaki istniał na początku poprzedniego cyklu jego eksploatacji,
- modernizacja – to remonty, które zostały uzupełnione o wprowadzanie nowych, lepszych, sprawniejszych, podnoszących komfort elementów wyposażenia,
- przebudowa – dostosowanie, poprzez dokonanie przebudowy obiektu do pełnienia nowych funkcji lub poprawy jego funkcjonalności,
- konserwacja – przeprowadzenie szeregu napraw i zabezpieczeń w obiektach już istniejących, zabezpieczenie ich przed niszczeniem i umożliwienie dalszego funkcjonowania,
- rewaloryzacja – odnosi się do przywrócenia wartości (poprzez remont lub modernizację) obiektów o szczególnej wartości, np. zabytkowych. Działanie to ma na celu dodatkowo wyeksponowanie wartości zabytkowych lub kulturowych architektury, często wymaga dodatkowych prac badawczych,
- rehabilitacja – oznacza „przywrócenie do sprawności”, czyli usunięcie defektów, niepożądanych dysfunkcji na terenach istniejących, nie zmieniając ich pierwotnie wskazanych funkcji (np. zrehabilitowany teren przemysłowy pozostaje nadal terenem przemysłowym).

Dla niniejszego opracowania przyjęto definicję rewitalizacji, która rozumiana jest jako: *harmonijny, wielostronny proces odnowy obejmujący wzajemnie uzupełniające i przenikające się działania z zakresu ożywienia przestrzennego, gospodarczego i społecznego wskazanych terenów.*

Rewitalizacja obejmuje przemiany zdegradowanych terenów w trzech głównych aspektach:

- rozwój społeczny - zapobieganie niekorzystnym zjawiskom społecznym, w tym: ubóstwu, bezrobociu, stagnacji i patologiom (np. przestępczości, marginalizacji, wykluczeniom)
- rozwój przestrzenny - uporządkowanie przestrzeni i przeznaczenia (pełnionych funkcji) danego terenu, podkreślenie unikalności i kolorytu lokalnego, porządkowanie starej tkanki urbanistycznej przez odpowiednie zagospodarowanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem, zachowanie dziedzictwa kulturowego, zwiększanie potencjału kulturalnego i turystycznego oraz poprawę infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego,
- rozwój gospodarczy - tworzenie nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, wzmocnienie atutów lokalizacji biznesu.

Głównymi kryteriami wyznaczania obszarów kryzysowych i obszarów rewitalizacji według Rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 1828/2006 (Art. 47) są:

- wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia
- wysoka stopa bezrobocia
- niekorzystne trendy demograficzne
- niski poziom wykształcenia mieszkańców, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerwania skolaryzacji
- wysoki poziom przestępczości i wykroczeń
- szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska
- niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej
- wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców,
- porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego
- niski poziom wydajności energetycznej budynków.

Wyznaczony w programie teren powinien spełnić przynajmniej trzy z powyższych kryteriów.

Inne pojęcia związane z niniejszym dokumentem to:

- stan kryzysowy - stan, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, które występują wspólnie z co najmniej jedną ze sfer: gospodarczą, środowiskową przestrzenno-funkcjonalną lub techniczną
- obszar zdegradowany - obszar spełniający co najmniej trzy kryteria określone w art. 47 ust. 1 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006, a także obszar przemysłowy, powojenny, popegeerowski objęty programem rewitalizacji
- obszar rewitalizacji - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Teren nie powinien obejmować obszarów powyżej 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkałym przez więcej niż 30% mieszkańców gminy
- projekt – projekt (wg. art. 2 ust. 18 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju), zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów lub powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji.

Kluczowym warunkiem powodzenia w realizacji programu rewitalizacji jest uzyskanie porozumienia przedstawicieli różnych środowisk zaangażowanych w proces jego tworzenia. Wymagana jest ścisła współpraca pomiędzy różnymi działaniami podejmowanymi w Urzędzie Gminy w Borkowicach z jednostkami podległymi, a także z partnerami społeczno-gospodarczymi oraz prywatnymi. Rewitalizacja jest szansą rozwoju i promocji dla wszystkich organizacji partycypujących w programie.

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji

"Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" opracowany został na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777) oraz zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministra Infrastruktury i Rozwoju (3 lipca 2015 r.).

"GPR..." wykazuje zgodność z założeniami Krajowej Polityki Miejskiej (Uchwała Rady Ministrów Nr 198 w dniu 20 października 2015 r. (M.P. z 2015 r., poz. 1235)) w zakresie rewitalizacji. Celem strategicznym Krajowej Polityki Miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania zrównoważonego rozwoju i tworzenia

miejsz pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Dla obszaru tematycznego *Rewitalizacja KPM* zakłada następujące kierunki:

- działania rewitalizacyjne miast powinny mieć indywidualnie określoną formułę, charakter i zakres przyczyniający się do zmiany strukturalnej miasta, muszą one optymalnie wykorzystywać lokalne potencjały, inicjatywę społeczną i partnerów gospodarczych,
- kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością.

Diagnoza dla dokumentu "GPR..." została opracowana zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. 2015, poz. 1777) oraz Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 opracowanymi przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju (MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015) w lipcu 2015 roku.

Opracowane Diagnozy zjawisk społeczno-ekonomiczno-przestrzennych Gminy Borkowice wraz ze wskazaniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji inicjuje działania związane z rewitalizacją na terenie gminy. Celem diagnozy jest wskazanie, za pomocą zobiektywizowanych metod i wskaźników tej części Gminy Borkowice, która charakteryzuje się szczególnie intensywną koncentracją szeregu niekorzystnych zjawisk.

Analiza zagadnień społecznych, a w drugiej kolejności także gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, techniczno-budowlanych pozwoliła dokonać pełnej diagnozy problemów i zagrożeń. Diagnoza stanu aktualnego Gminy Borkowice została opracowana na podstawie dostępnych informacji, dokumentów i opracowań o charakterze diagnostycznym i strategicznym oraz na podstawie zebranych danych statystycznych na potrzeby niniejszego dokumentu.

Planowanie i programowanie rewitalizacji prowadzone będzie w oparciu o procesy:

- określenie wizji i koncepcji wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego,
- szczegółową analizę i wybór działań rewitalizacyjnych oraz określenie sposobów i warunków ich realizacji,
- określenie źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone będą w sposób spójny wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

"Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" ma służyć identyfikacji obszarów zdegradowanych. "GPR..." warunkuje koordynację działań, czyli współpracę Urzędu Gminy oraz przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych na rzecz realizacji działań rewitalizacyjnych.

Efektom implementacji "GPR..." jest, m.in. odwrócenie negatywnych zjawisk i procesów, poprawa stanu infrastruktury społecznej i technicznej, przeciwdziałanie degradacji przestrzeni, zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego, ograniczanie patologii społecznych, wzrost jakości życia społeczności lokalnej, stymulowanie aktywności społeczności lokalnej, rozwój przedsiębiorczości, zrównoważony rozwój społeczno-ekonomiczny w dłuższej perspektywie czasowej.

Podstawa opracowania

"Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" został opracowany w oparciu o następujące akty prawne i dokumenty:

- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r., poz. 383)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania pomocy de minimis przez fundusze rozwoju obszarów miejskich w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. 2015, poz. 1001)
- Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 3 lipca 2015 r. (MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015)
- Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa z dnia 9 września 2008 r. (MRR/H/18(2)/08/08)
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014 r.
- Krajowa Polityka Miejska 2032, Warszawa 2015 r.
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
- obowiązujące lokalne dokumenty planistyczne i strategiczne województwa mazowieckiego i powiatu przysuskiego
- obowiązujące lokalne dokumenty planistyczne i strategiczne gminy Borkowice.

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ NA OBSZARZE GMINY BORKOWICE

1.1. Informacje ogólne

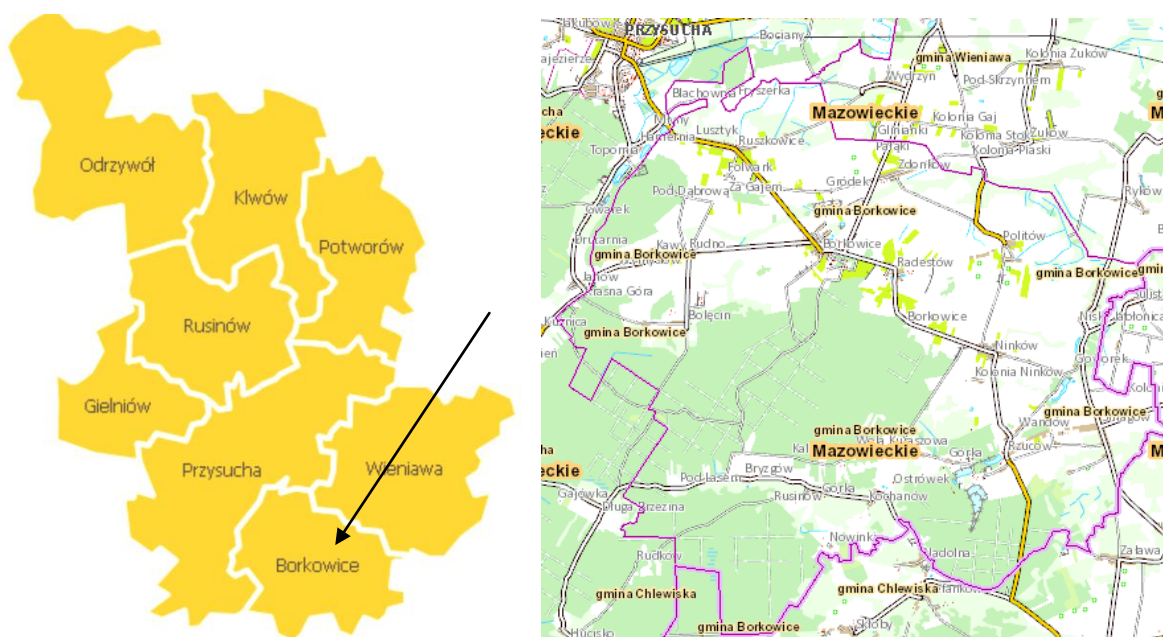
Gmina Borkowice to gmina wiejska, leżąca w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie przysuskim. Powierzchnia gminy wynosi 85,74 km². Siedzibą władz gminy jest miejscowość Borkowice.

Gmina Borkowice sąsiaduje z:

- od północnego wschodu z gminą miejsko- wiejską Przysucha (siedziba powiatu)
- od zachodu z gminą wiejską Wieniawa
- od południa z gminą wiejską Chlewiska w powiecie szydłowieckim.

Gmina składa się z 16 sołectw.

Rysunek 1. Powiat przysuski i Gmina Borkowice (opracowanie własne)

Gmina Borkowice jest jedną z mniejszych obszarowo gmin powiatu przysuskiego - stanowi 10,7% jego powierzchni.

W skład gminy wchodzi 16 sołectw: Borkowice, Bołęcin, Bryzgów, Kochanów, Ninków, Niska Jabłonica, Politów, Radestów, Rudno, Rusinów, Ruszkowice, Rzuców, Smągów, Wola Kuraszowa, Wymysłów, Zdonków.

Borkowice znajduje się w odległości ok. 6 km od Przysuchy (siedziby powiatu), ok. 20 km od Szydłowca (w województwie mazowieckim), 27 km od Końskich (w województwie świętokrzyskim), 34 km od Opoczna (w województwie łódzkim) i 38 od Radomia (w województwie mazowieckim).

Przez teren gminy Borkowice nie przebiega droga rangi krajowej, połączenia ponadregionalne odbywają się za pośrednictwem drogi wojewódzkiej nr 727 relacji Klwów - Przysucha - Szydłowiec. Podstawę powiązań komunikacyjnych wewnątrzgminnych stanowią drogi powiatowe i gminne.

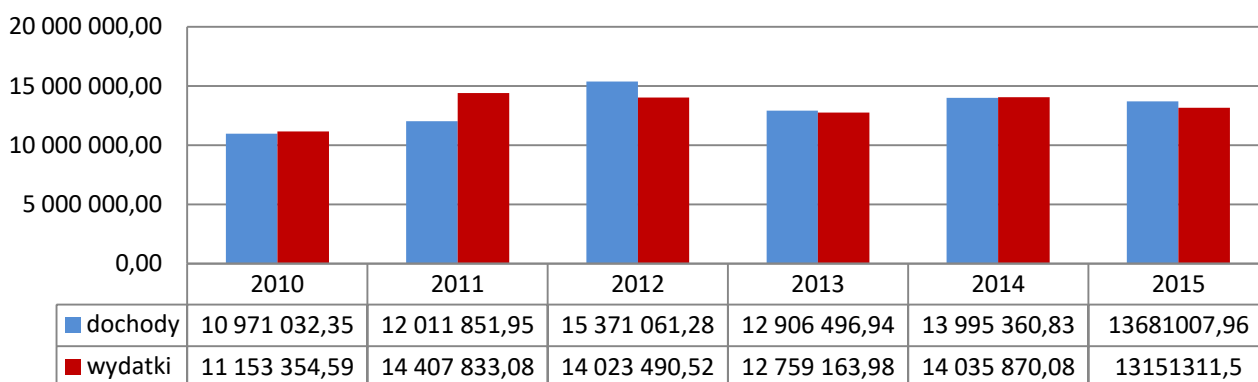
Gmina Borkowice zamieszkiwana jest przez 4 330 mieszkańców (GUS na dzień 31.12.2015 r.).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

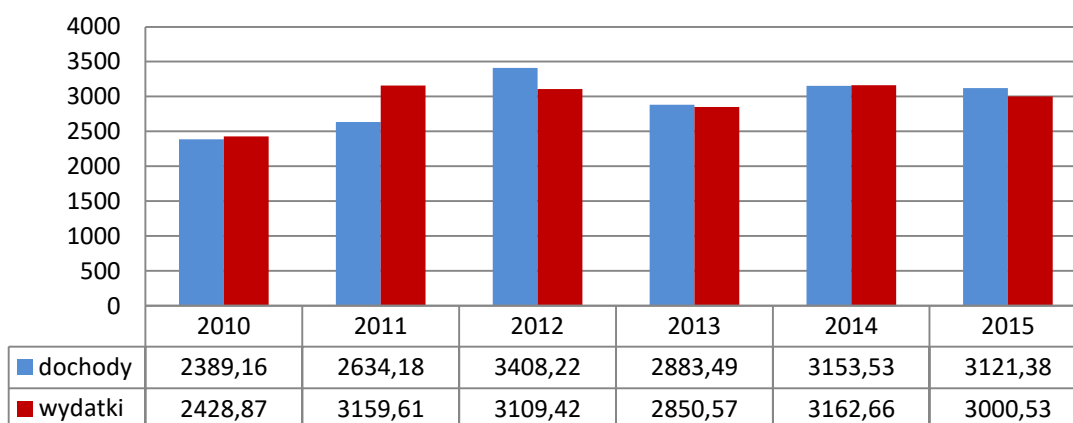
Gmina Borkowice stanowi lokalną wspólnotę samorządową tworzoną przez jej mieszkańców. Zarządza nią Rada Gminy składająca się z 15 radnych, pracujących w 3 komisjach. Wójt Gminy Borkowice jest jednoosobowym organem wykonawczym Gminy. Urząd Gminy w Borkowicach zarządza jednostkami podległymi.

Dochód gminy w roku 2015 wyniósł 13 681 007,96 zł, a wydatki 13 151 311,50 zł. Dochody gminy nie wykazują stałych tendencji.

Wykres 1. Dochody i wydatki ogólne budżetu gminy Borkowice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)

Wykres 2. Dochody i wydatki budżetu Gminy Borkowice w latach 2010-2015 w przeliczeniu na 1 mieszkańca (GUS, 2010-2015)

Gmina Borkowice korzystała w ostatnich latach z dofinansowania zewnętrznego do prowadzonych przez siebie inwestycji i projektów, m.in. z: Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Narodowego Programu Poprawy Dróg Lokalnych. Z ważniejszych działań inwestycyjnych na terenie gminy przeprowadzono: budowę dróg gminnych i modernizację infrastruktury drogowej, w tym oświetlenia, modernizację świetlic wiejskich, budowę kompleksów sportowych i placów zabaw. Ponadto zrealizowano szereg działań tzw. "miękkich", m.in.: cykliczne imprezy rodzinne, sportowe i kulturalne, projekty oświatowe i wspierające przedsiębiorczość.

1.2. Sfera społeczna

1.2.1. Uwarunkowania demograficzne

Gmina Borkowice (wg stanu na 31.12.2015 r.) liczy ogółem 4 330 mieszkańców, w tym 2 148 mężczyzn i 2 182 kobiet. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 50 osób na km².

Ludność gminy stanowi 10,17% ludności powiatu przysuskiego.

Tabela 1. Demografia w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba ludności gminy						
Liczba ludności ogółem	4 575	4 539	4 489	4 453	4 402	4 330
Liczba mężczyzn	2 286	2 262	2 224	2 222	2 178	2 148
Liczba kobiet	2 289	2 277	2 265	2 231	2 224	2 182
Liczba ludności według ekonomicznych grup wiekowych						
Wiek przedprodukcyjny	633	617	595	582	595	750
Wiek produkcyjny	3 016	3 010	2 975	2 943	2 884	2 656
Wiek poprodukcyjny	923	912	919	928	923	924
Wskaźniki demograficzne						
Przyrost naturalny	-46	-31	-33	-9	-20	-35

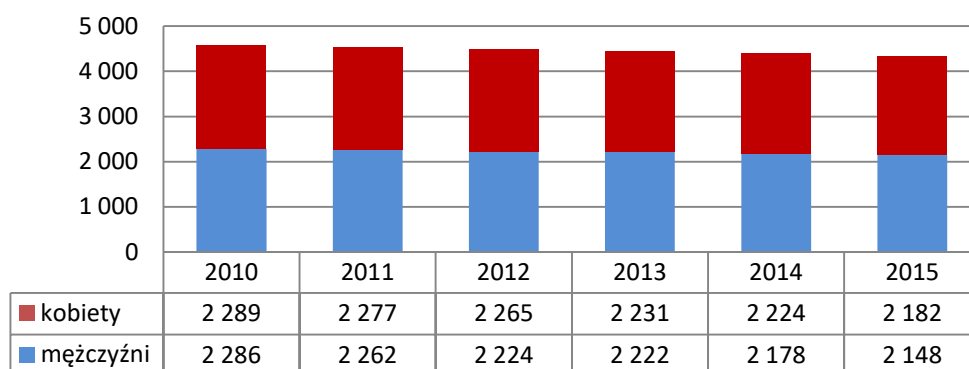
Wskaźniki demograficzne dla gminy Borkowice wynoszą (wg GUS, 2015):

- wskaźnik obciążenia demograficznego:
 - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – 63 osób
 - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – 123,2 osób
 - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 34,8 osób
- wskaźniki modułu gminnego:
 - gęstość zaludnienia – 50 osób na 1 km²
 - kobiety na 100 mężczyzn – 102.

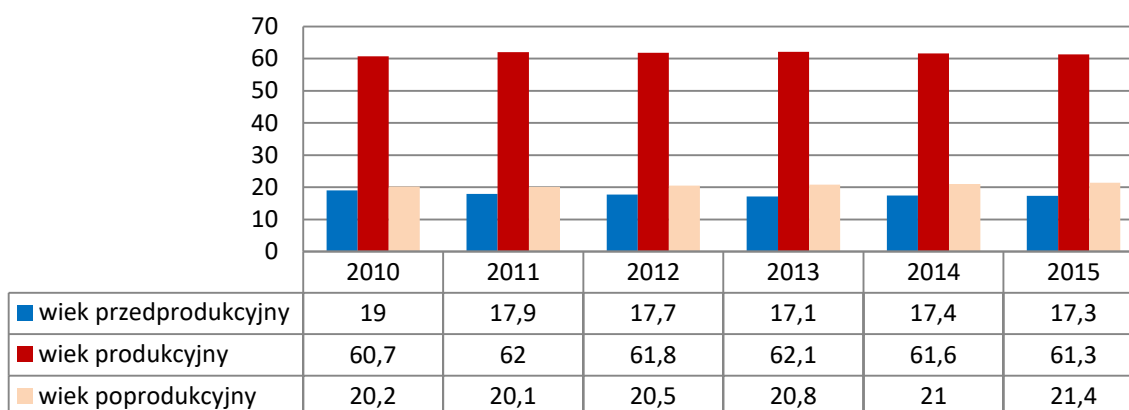
Liczba osób zamieszkałych na terenie gminy w ostatnich latach spada. Populacja gminy charakteryzuje się obecnie mało korzystną strukturą wiekową, ponieważ wyraźnie przybywa osób w wieku poprodukcyjnym. W roku 2015 struktura według ekonomicznych grup wiekowych wynosiła: w wieku przedprodukcyjnym - 17,3% ogółu, w wieku produkcyjnym - 61,3%, poprodukcyjnym - 21,4%.

Niekorzystnym zjawiskiem demograficznym są także nie wykazujące tendencji wzrostowej wskaźniki przyrostu naturalnego i salda migracji oraz prognozy spadku liczby ludności na terenie gminy. W konsekwencji mieszkańców gminy sukcesywnie ubywa i postępuje proces starzenia się społeczeństwa. W latach 2010-2015 populacja gminy Borkowice zmniejszyła się o 245 osób, tj. o ponad 5%.

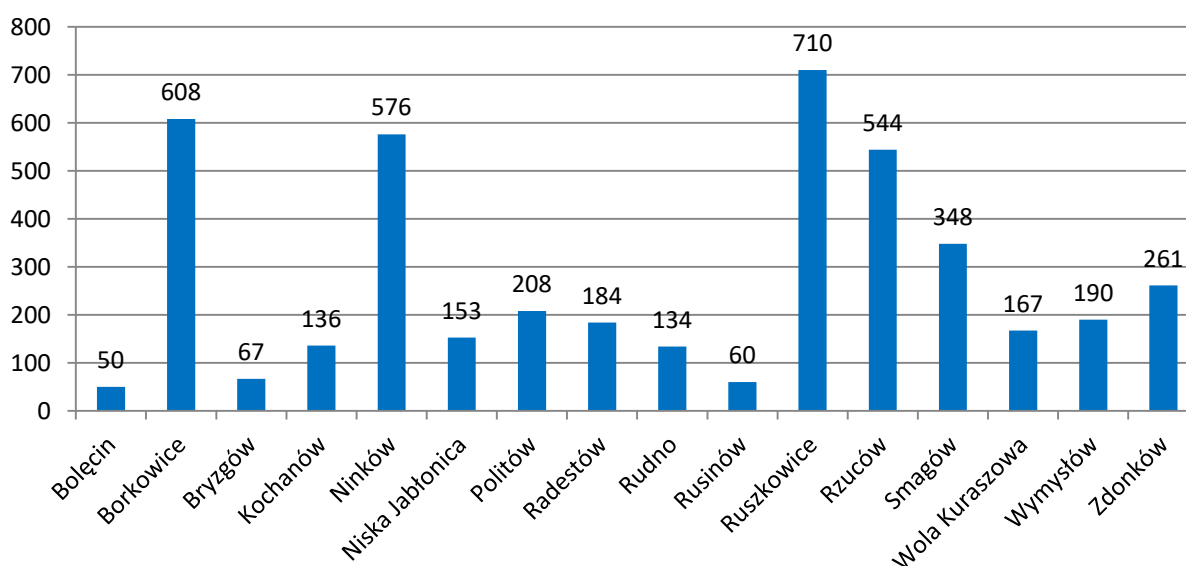
Wykres 3. Liczba ludności w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)

Wykres 4. Struktura ekonomicznych grup wieku mieszkańców gminy Borkowice w % w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)

Wykres 5. Liczba mieszkańców sołectw gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)

Średnia dla gminy wynosi 64 osób w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw. Wskaźnik dla gminy są najmniej korzystne dla miejscowości: Bolecin, Politów, Bryzgów i Wymysłów. W liczbie ludności w wieku produkcyjnym najkorzystniejsze wskaźniki przyjmuje miejscowość Rusinów i Ninków.

Wskaźnik średniej gęstości zaludnienia kształtuje się tu na poziomie około 50 osób/km² i jest charakterystyczny dla wskaźników notowanych na terenach wiejskich powiatu. Rozmieszczenie mieszkańców w poszczególnych obszarach nie jest równomierne.

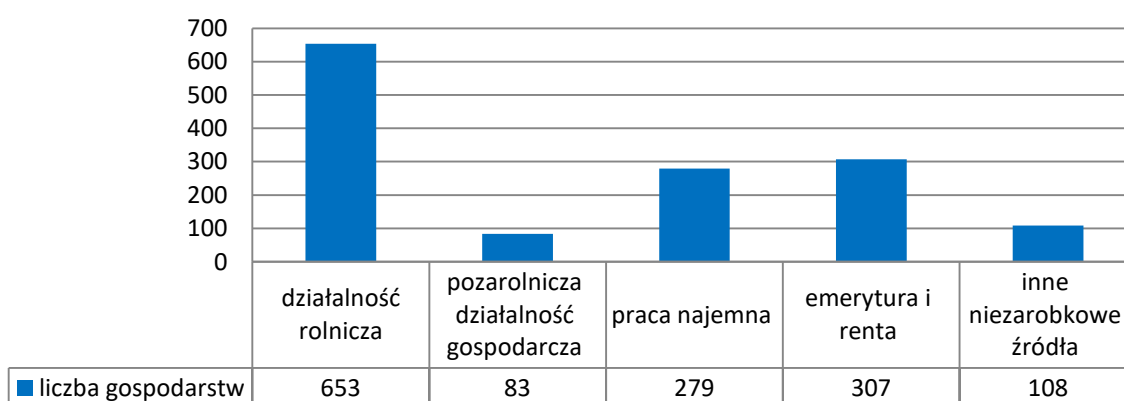
Za pomocą danych Głównego Urzędu Statystycznego (Prognoza ludności na lata 2008-2035, Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050; www.stat.gov.pl) przeprowadzono prognozę demograficzną dla gminy Borkowice. Przewiduje się, że w perspektywie do 2020 roku liczba mieszkańców kształtować się będzie na poziomie 4.160 osób, co oznacza spadek o około 4% w stosunku do stanu obecnego.

1.2.2. Poziom życia mieszkańców

W Gminie Borkowice funkcjonuje 689 gospodarstw domowych (według danych Narodowego Spisu Powszechnego). W przeważającej części są to gospodarstwa jednorodzinne.

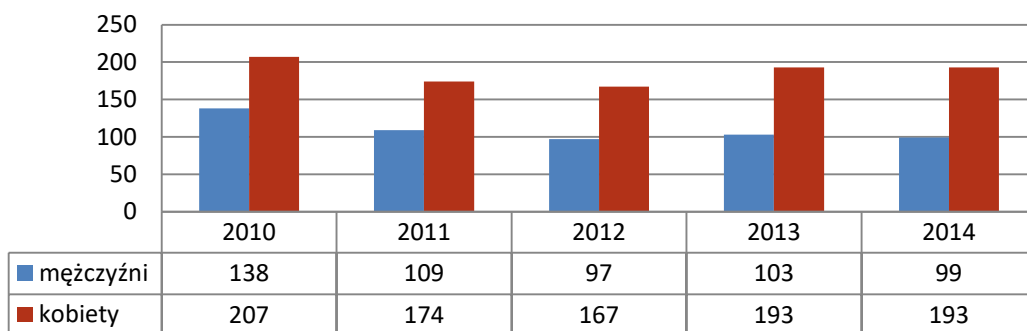
Źródłami utrzymania są: praca najemna w rolnictwie i poza nim oraz niezarobkowe źródła utrzymania (np. emerytura, renta). Według danych GUS dla obszaru gminy aż 60 % gospodarstw domowych utrzymuje się z tzw. źródeł niezarobkowych tj. renta, emerytura, zasiłek, itp. Dla pozostałych gospodarstw domowych głównym źródłem utrzymania jest praca najemna lub prowadzenie własnej działalności gospodarczej.

Wykres 6. Źródła utrzymania gospodarstw domowych w gminie Borkowice (opracowanie własne na podst. GUS, Bank Danych Lokalnych).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na terenie powiatu przysuskiego wynosiło (według GUS 2015), w roku 2015 - 3 330,53 zł, co stanowi 83,20 % średniej krajowej. Dla województwa średnie wynagrodzenie jest wyższe i wynosi - 4 927,34 zł. Dla gminy Borkowice takie statystyki nie są prowadzone, można jednak założyć, że średnie wskaźniki są takie same lub niższe jak dla powiatu. Średnie wskaźniki dla powiatu i województwa wykazują tendencje rosnącą, jednak należy wnioskować, że wzrost płac nominalnych nie ma wpływu na zwiększenie poziomu realnych dochodów gospodarstw domowych.

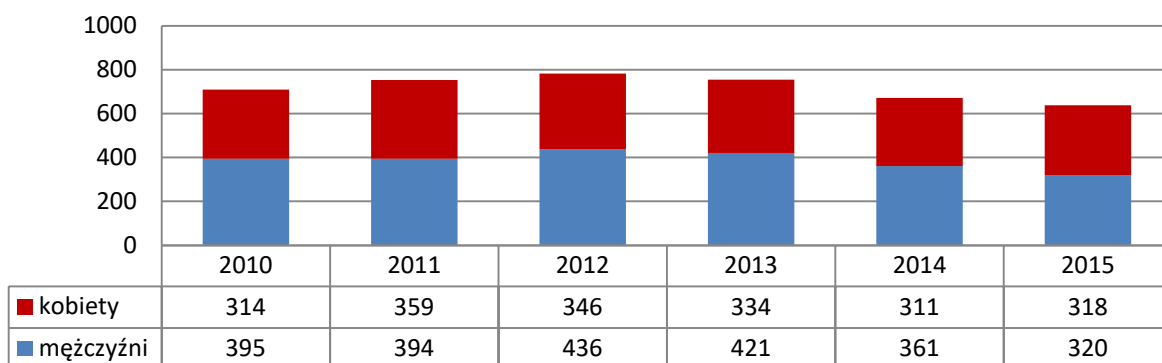
Wykres 7. Liczba osób pracujących według innego podziału niż PKD na terenie gminy Borkowice (GUS, 2010-2014)

Rynek pracy na terenie gminy kształtowany jest głównie przez sektor prywatny, w tym znaczny udział ma rolnictwo. W rejestrze REGON zarejestrowanych było w roku 2015 ogółem 281 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność, z czego ok. 91% to podmioty reprezentujące sektor prywatny. W sektorze prywatnym przeważają znacząco osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek.

Bezrobocie jest jednym z poważniejszych problemów społeczno-ekonomicznych gminy. W gminie Borkowice jako osoby bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przysusze (Al. Szkolna 7, Przysucha) w roku 2015 było zarejestrowanych 638 osób w wieku produkcyjnym. Udział osób bezrobotnych z terenu gminy w ogóle mieszkańców powiatu zarejestrowanych w PUP wynosił 13,5 %.

Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (Powiatowy Urząd Pracy w Przysusze)

Stopa bezrobocia dla gminy Borkowice na koniec 2015 roku wynosiła 24,8%, dla powiatu przysuskiego wynosiła 23,7%, dla województwa mazowieckiego wynosiła 8,4 %, dla terenu Polski - 9,8%. Powiat przysuski jest 3 powiatem w województwie o najwyższej stopie bezrobocia. Zarówno w skali gminy, jaki i powiatu liczba osób pozostających bez pracy jest malejąca.

Poziom bezrobocia wynika z relatywnie wysokiego odsetka pracujących w sektorze rolniczym i nie daje pełnych informacji o skali zjawiska. Zgodnie z obowiązującymi zasadami rejestracji bezrobotnych, osoby będące właścicielami lub posiadaczami nieruchomości rolnej powyżej 2ha przeliczeniowych nie są ujęte w ewidencji osób bezrobotnych, nawet w przypadku, gdy nie wykonują żadnej pracy. Wpływa to na skalę zjawiska bezrobocia ukrytego.

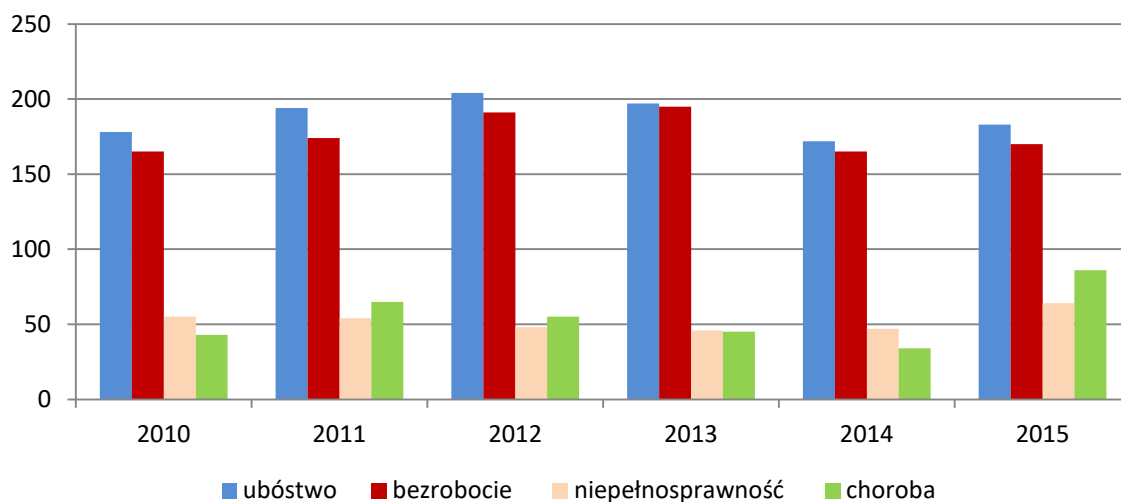
Brak pracy jest poważnym problemem społecznym, ponieważ często staje się przyczyną innych dysfunkcji rodziny, np. ubóstwa, bezradności, ale też i uzależnień. Na terenie gminy

pomoc społeczną mieszkańcom świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Borkowicach, który realizuje zadania własne zgodnie i zlecone z zakresu pomocy społecznej.

Tabela 2. Działalność GOPS w Borkowicach w latach 2010-2015 (GOPS Borkowice)

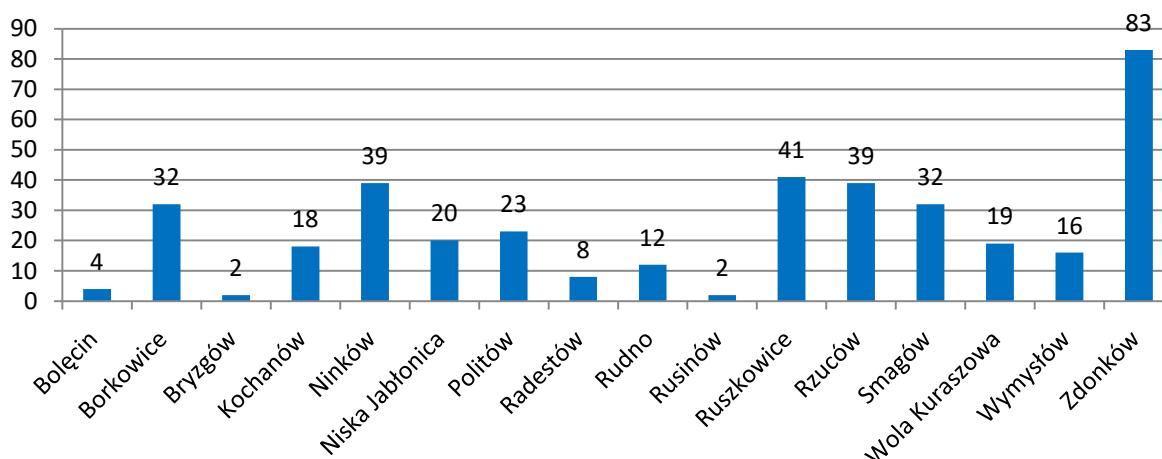
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba korzystających z pomocy GOPS ogółem						
Liczba rodzin	260	270	278	258	229	237
Liczba osób w rodzinach	793	765	790	755	672	679
Liczba osób według powodów przyznania pomocy z GOPS						
Ubóstwo	178	194	204	197	172	183
Bezrobocie	165	174	191	195	165	170
Niepełnosprawność	55	54	48	46	47	64
Długotrwała choroba	43	65	55	45	34	86
Ochrona macierzyństwa	1	1	*	4	-	4

Wykres 9. Najważniejsze powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2010-2015 (GOPS Borkowice)

Najwięcej świadczeń udzielnych było z powodu: ubóstwa, bezrobocia, długotrwałej choroby, niepełnosprawności. Dużym problemem jest rosnąca liczba świadczeń wypłacanych z powodu ubóstwa, świadczy ona o wielu problemach związanych z utrzymaniem rodzin, brakiem pracy, itp.

Wykres 10. Liczba osób z poszczególnych sołectw korzystających z pomocy GOPS w Borkowicach w 2015 roku (GOPS Borkowice)

W ramach GOPS w Borkowicach działają: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Punkt Konsultacyjny. Mieszkańcy gminy mogą korzystać z pomocy instytucji powiatowych np.: Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Przysusze, Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej w Przysusze i jednostek specjalistycznych na swoim terenie.

1.2.3. Mieszkalnictwo

Czynnikiem wpływającym na standard życia ludności danego obszaru są warunki mieszkaniowe. Istniejące warunki mieszkaniowe w gminie są zbliżone do warunków mieszkaniowych w kraju. Polityka gminy w zakresie budownictwa mieszkaniowego polega zarówno na działaniach doraźnych, jak i długofalowych, zmierzających do uporządkowania spraw związanych z planowaniem przestrzennym.

W zabudowie gminy Borkowice wyróżnia się:

- tereny zabudowy zagrodowej - mieszkaniowej wraz z zabudową gospodarczą związane z produkcją rolną, z towarzyszącymi usługami, w tym wytwórczości i rzemiosła, usługami agroturystycznymi,
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - zabudowa mieszkalna w formie wolnostojących budynków,
- budynki większe gabarytowo to m.in.: obiekty szkół, budynki administracji,
- tereny zabudowy rekreacji indywidualnej (letniskowej),
- tereny zabudowy produkcyjnej, rzemieślniczej,
- brak zabudowy wielorodzinnej, tzw. „bloków”.

Dominującym rodzajem zabudowy gminy jest zabudowa mieszkaniowa - przeważa zabudowa zagrodowa oraz niska jednorodzinna (wolnostojąca). Na terenie gminy jest łącznie 1 644 budynki mieszkalne (głównie w zasobach osób prywatnych), 1 671 mieszkań, o przeciętnej powierzchni 71,2 m². W zasobach gminy znajduje się 10 mieszkań o powierzchni ogólnej 508 m² (dane GUS, 2014).

Tabela 3. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych w gminie Borkowice w latach 2010-2014 (GUS, 2010-2014)

Wyszczególnienie	Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014
Budynki mieszkalne	szt.	1 605	1 622	1 628	1 638	1 644
Zasoby mieszkaniowe						
Mieszkania ogółem	szt.	1 646	1 648	1 655	1 665	1 671
Izby	szt.	5 456	5 467	5 509	5 566	5 599
Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem	m ²	115 986	116 221	117 266	118 356	119 011
Wyposażenie mieszkań w instalacje						
Wodociąg	szt.	1 252	1 254	1 261	1 271	1 277
Ustęp spłukiwany	szt.	961	963	970	98	986
Łazienka	szt.	878	880	887	897	903
Centralne ogrzewanie	szt.	815	817	824	834	840

Analizując budynki pod względem okresu budowy należy stwierdzić, że mieszkania wybudowane przed 1944r. (tzw. stare zasoby mieszkaniowe) stanowią niespełna 12% ogółu mieszkań, natomiast udział budynków najnowszych, tj. powstałych po 2002 roku osiąga wskaźnik około 7,5%. Najliczniejszą grupę budynków mieszkalnych wybudowano w latach 1945-1970 oraz w latach 1971-1988.

Ruch budowlany, biorąc pod uwagę okres 2003-2014, kształtuje się na poziomie około 5 mieszkań/rok i dotyczy budynków nowych, jak również po rozbudowie. Inwestycje mieszkaniowe prowadzone są wyłącznie w ramach budownictwa indywidualnego. Mieszkania z tego okresu charakteryzują się wysokim komfortem po stronie powierzchni użytkowej - średni metraż nowego mieszkania to około 123m².

W zależności od roku wzniesienia zasoby budowlane są bardzo zróżnicowane pod względem poziomu zapotrzebowania na energię ciepłą – wskaźniki energochłonności, z uwagi na rodzaj stosowanych w budownictwie technologii, są charakterystyczne dla zasobów budowlanych na terenie całego kraju.

1.2.4. Infrastruktura społeczna na terenie gminy Borkowice

Tabela 4. Infrastruktura administracyjna i społeczna na terenie gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)

wyszczególnienie	Nazwa
Placówki administracyjne	Urząd Gminy w Borkowicach Urząd Stanu Cywilnego w Borkowicach
Jednostki pomocnicze	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Borkowicach Gminny Ośrodek Kultury w Borkowicach Gminny Zespół Oświaty w Borkowicach Gminna Biblioteka Publiczna w Borkowicach
Placówki oświatowe zarządzane przez Gminę	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Borkowicach: Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Łackiego, Publiczne Gimnazjum nr 1, Szkoła Muzyczna I stopnia im. Oskara Kolberga z siedzibą w Ruszkowicach Zespół Szkół Ogólnokształcących w Rzućowie: Publiczna Szkoła Podstawowa im. Nauczycieli Tajnego Nauczania, Publiczne Gimnazjum nr 2 Przedszkole Samorządowe w Ninkowie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Placówki oświatowe pozostałe	- zarządzane przez Starostwo Powiatowe: Zespół Szkół Rolniczych im. Stanisława Staszica w Borkowicach, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Rusinowie - zarządzane przez Stowarzyszenie S.A.K. "OPOKA" w Przysusze: Niepubliczny Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy S.A.K. "OPOKA" w Borkowicach - zarządzane przez zakon sióstr Benedyktyn Misjonarek: Niepubliczne Przedszkole sióstr Benedyktyn Misjonarek w Borkowicach
Opieka zdrowotna	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Borkowicach Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Chlewiskach - Filia w Rzućcowie Gabinet Stomatologiczny w Borkowicach
Bezpieczeństwo	Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Borkowicach, Ninkowie, Rzućcowie, Woli Kuraszowej

1.2.5. Struktura organizacji pozarządowych

Na terenie gminy Borkowice działają organizacje pozarządowe:

- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Borkowice, które jest organizatorem imprez kulturalnych, festynów i przeglądów (organizuje życie społeczne, kulturalne, rekreacyjne gminy) oraz pozyskuje środki na organizację zajęć dla dzieci i młodzieży
- Związek Harcerstwa Polskiego - 5 Wielopoziomowa Drużyna Harcerska im. Emilii Plater posiadająca harcówkę im. Janusza Łąckiego w szkole w Borkowicach
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej i byłych więźniów politycznych koło w Borkowicach
- Stowarzyszenie Kobiet Kreatywnych ze Smagowa
- Stowarzyszenie na rzecz budowy pomnika majora Henryka Dobrzańskiego "Hubala" w Rudnie
- Fundacja "A jednak" - działania na rzecz odrestaurowanie pałacu w Borkowicach.

Kluby sportowe na terenie gminy to:

- Międzygminny Ludowy Uczniowski Klub Sportowy " PLATAN" (zapasy)
- Klub Piłki Nożnej Ruszcovia - Borkowice
- Uczniowskie Kluby Sportowe w Borkowicach i Ruszkowie.

Gmina należy do Lokalnej Grupy Działania "Razem na Piaskowcu" (wraz z gminami województwa mazowieckiego: Chlewiska, Jastrząb, Mirów, Orońsko, Szydłowiec oraz Powiatem Szydłowieckim, gminami województwa świętokrzyskiego Mirzec i Skarżysko Kościelne). LGD zabiega o dofinansowanie zadań lokalnych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego i Województwa Mazowieckiego. LGD została powołana w celu stymulowania oddolnych inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

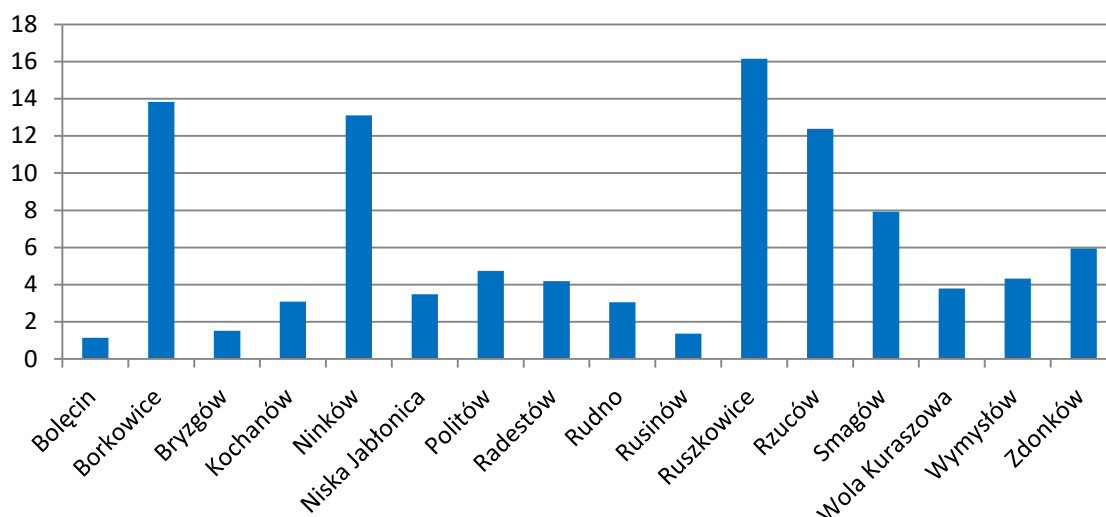
1.2.6. Podsumowanie problemów sfery społecznej

W analizowaniu czynników społecznych, mających wpływ na przyszłość gminy, zwraca się uwagę na problemy:

- demograficzne - zwłaszcza na tendencje rozwojowe, czyli ludność w wieku produkcyjnym i starzenie się społeczeństwa
- bezrobocie
- ubóstwa i innych dysfunkcji społecznych, w tym osób korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej
- warunków życia, w tym warunków mieszkaniowych

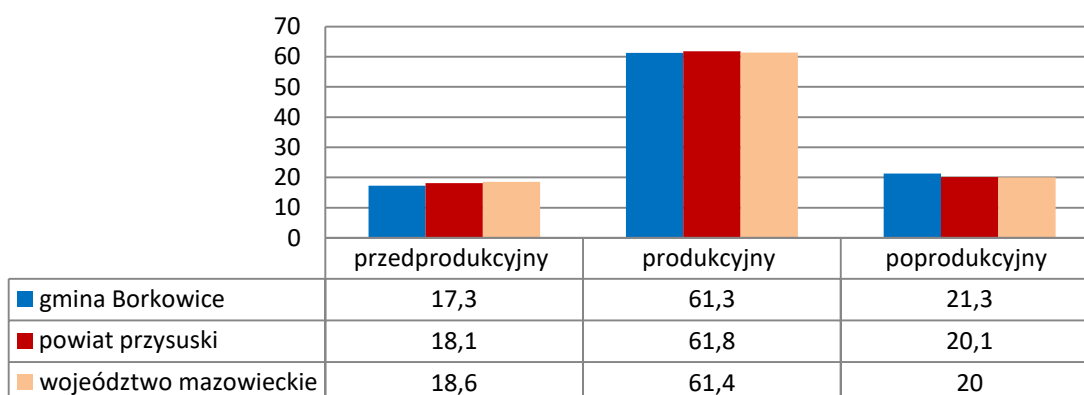
W analizowaniu danych demograficznych i społecznych należy wziąć pod uwagę fakt, że mniej korzystnie będą wypadały wskaźniki dla miejscowości o małej liczbie mieszkańców. Ponieważ działanie rewitalizacyjne mają przynieść pozytywne skutki na ogół społeczeństwa w gminie, należy zwrócić uwagę na występowanie w miejscowościach najbardziej zaludnionych podobnych problemów, jak na terenie całej gminy. Dlatego analizując dane należy brać pod uwagę miejscowości: Borkowice, Ninków, Ruszkowice i Rzuców - jako miejscowości gdzie kumulują

Wykres 11. Procentowe ujęcie liczby ludności w poszczególnych sołectwach gminy Borkowice w stosunku do liczby mieszkańców gminy ogółem (Urząd Gminy w Borkowicach)

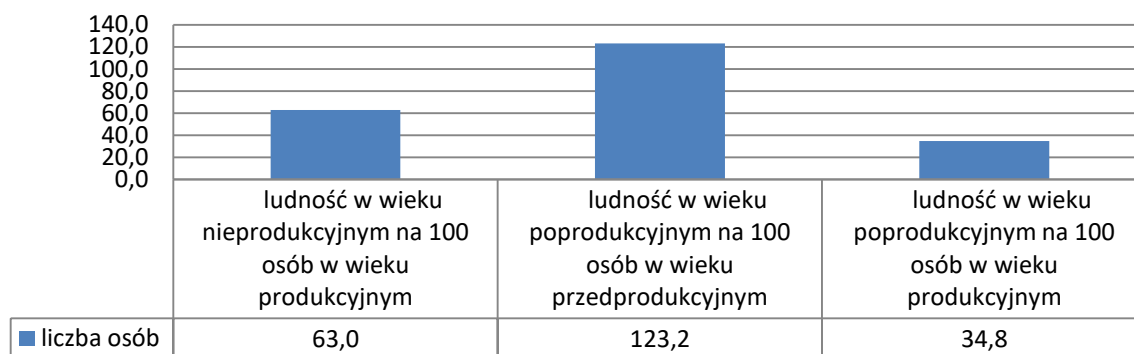

W gminie Borkowice obserwowany jest spadek liczby mieszkańców. Populacja gminy charakteryzuje się mało korzystną strukturą wiekową, ponieważ wyraźnie przybywa osób w wieku poprodukcyjnym (gmina Borkowice ma gorsze wskaźniki niż powiat i województwo).

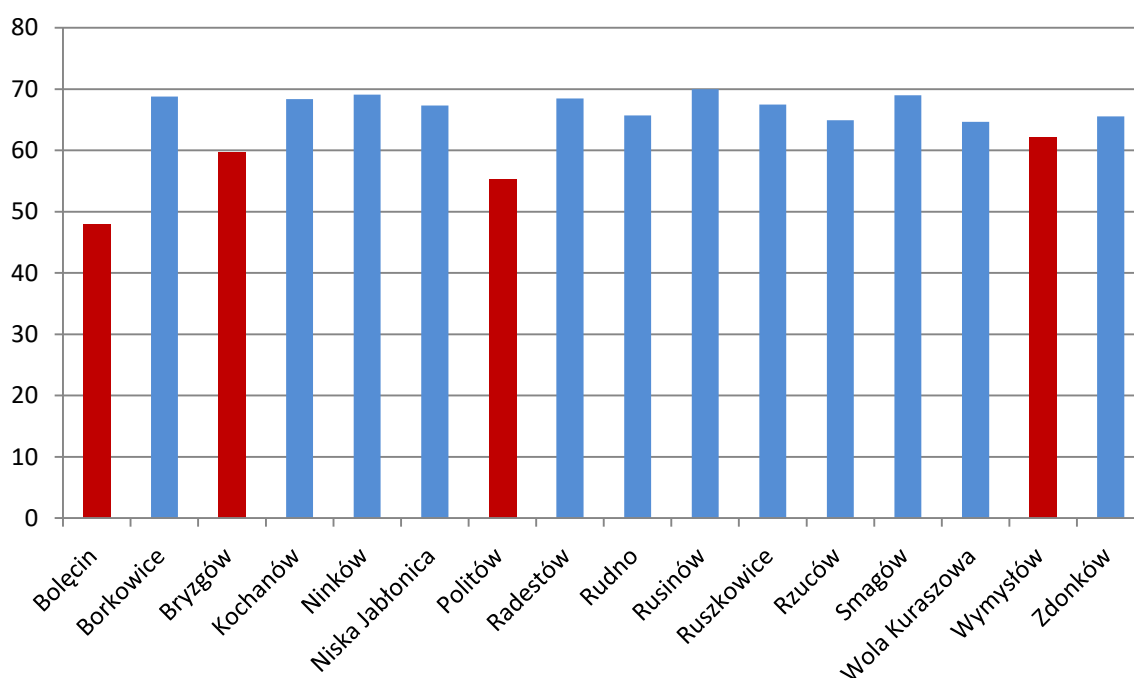
Wykres 12. Porównanie procentowe osób według ekonomicznych grup wiekowych gminy Borkowice, powiatu przysuskiego oraz województwa mazowieckiego w roku 2015 (GUS, 2015)

Wykres 13. Wybrane wskaźniki demograficzne według ekonomicznych grup wieku dla gminy Borkowice (GUS, 2015)

Wykres 14. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)

Kolor czerwony - poniżej średniej dla gminy

Średnia dla terenów gminy wynosi 64 osoby w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw. W liczbie ludności w wieku produkcyjnym najkorzystniejsze wskaźniki przyjmuje miejscowość Rusinów, w dalszej kolejności Smagów i Ninków. Najmniej korzystne wskaźniki przyjmują miejscowości z mniejszą liczbą mieszkańców ogółem, tj. np. Bołecin.

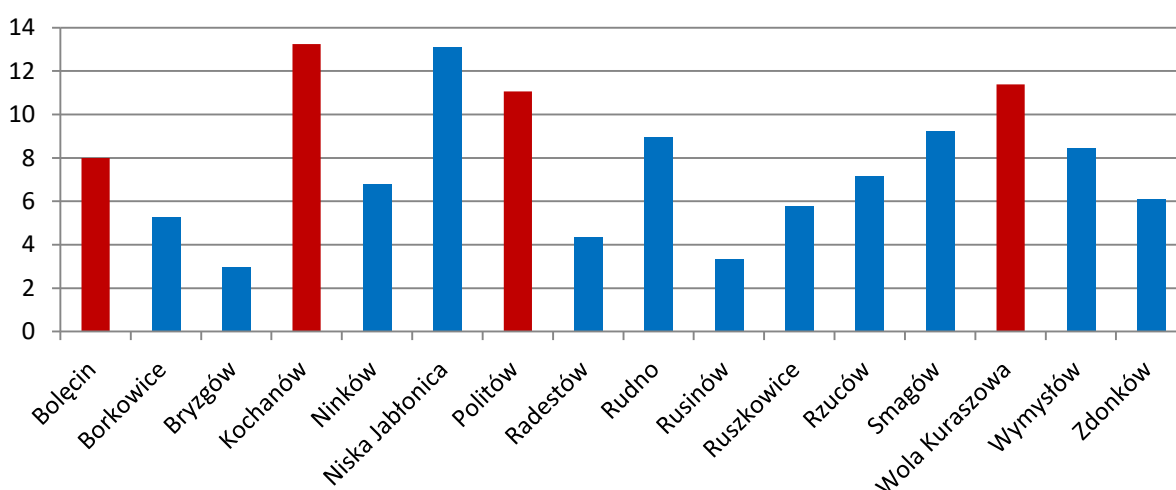
Dla przeanalizowania kondycji społeczeństwa ważne jest uwzględnienie osób wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 60 roku życia, mężczyźni powyżej 65 roku życia) w stosunku do liczby ludności. W badaniach demograficznych za społeczeństwa stare uważa się społeczeństwa, w których odsetek osób powyżej 65 roku życia przekracza 8 %. W gminie zauważalna jest tendencja „starzenia się” społeczeństwa ponieważ odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wynosi tu 21,4% i wg danych statystycznych zdecydowanie wzrasta.

Obserwowane problemy demograficzne mają znaczący wpływ na rozwój gospodarczy gminy, trwale i radykalnie obniżając jej potencjał. Niekorzystne zmiany w strukturze ludności mogą przyczyniać się do pogłębiania problemów ekonomiczno-społecznych. Zmiany demograficzne dynamicznie wpływają na popyt na poszczególne usługi i zasoby siły roboczej. W efekcie następuje osłabienie działalności gospodarczej, co powoduje obniżenie dochodu samorządu i mieszkańców.

Bezrobocie na terenie gminy na koniec 2015 roku wynosiło 24,8% (gorszy wskaźnik niż teren powiatu i województwa, jednocześnie należy zaznaczyć, że powiat przysuski jest 3 powiatem w województwie o najwyższej stopie bezrobocia).

Sytuacja na lokalnym rynku pracy nie jest zatem korzystna, duża liczba osób bezrobotnych korzysta ze świadczeń GOPS w Borkowicach. Głównymi kryteriami korzystania z pomocy społecznej instytucjonalnej brany pod uwagę - w niniejszej analizie - są: ubóstwo, bezrobocie i wystąpienia w rodzinie przemocy domowej.

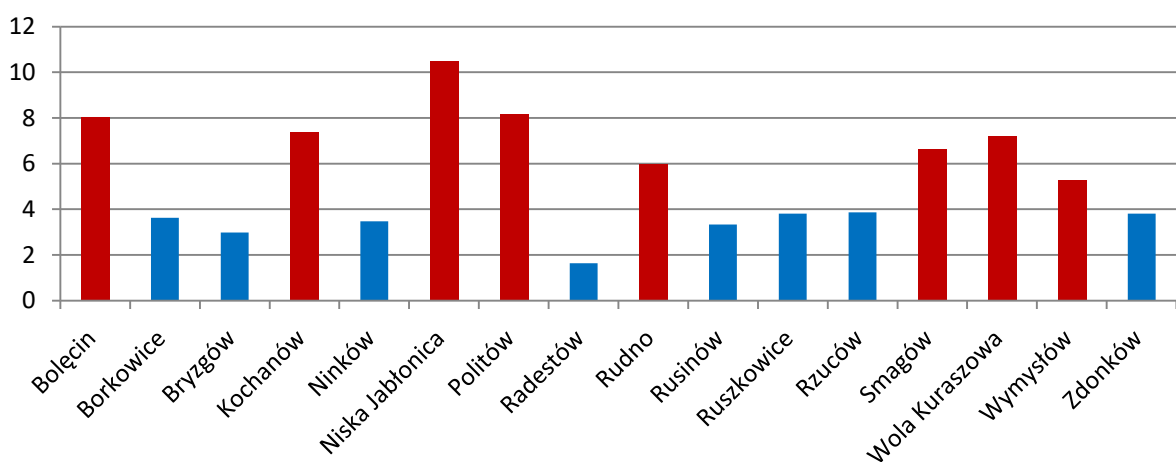
Wykres 15. Liczba korzystających z pomocy GOPS w Borkowicach na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw (GOPS Borkowice)

Kolor czerwony - powyżej średniej dla gminy

Średnia dla gminy wynosi 9,4 osób na 100 mieszkańców. Najmniej korzystne wskaźniki wykazują miejscowości Kochanów, Wola Kuraszowa, Politów i Bolecin.

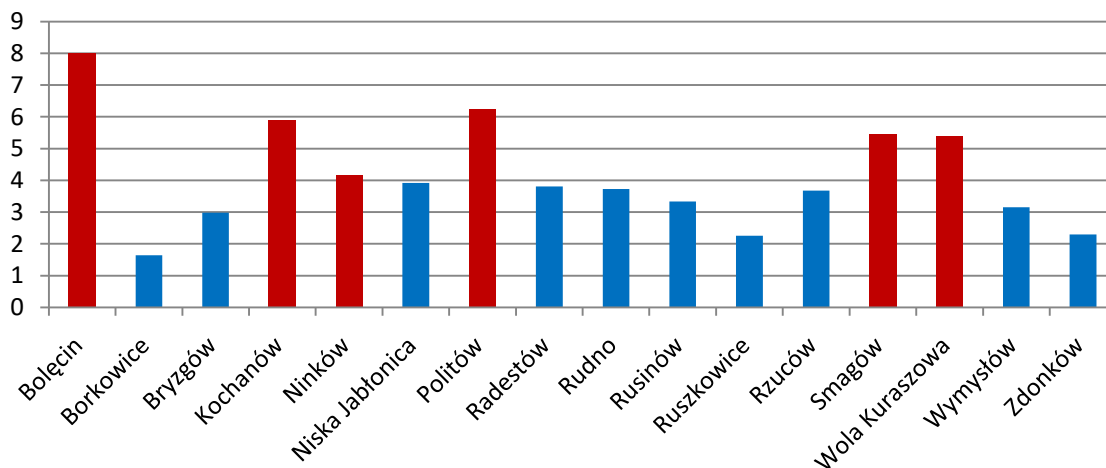
Wykres 16. Liczba korzystających z pomocy GOPS w Borkowicach z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw (GOPS Borkowice)

Kolor czerwony - powyżej średniej dla terenów gminy

Średnia dla gminy wynosi 5,2 osób korzystających z pomocy GOPS w Borkowicach z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw. Najmniej korzystne wskaźniki osiągają sołectwa Niska Jabłonica, Politów i Bołęcin.

Wykres 17. Liczba korzystających z pomocy GOPS w Borkowice z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw (GOPS Borkowice)

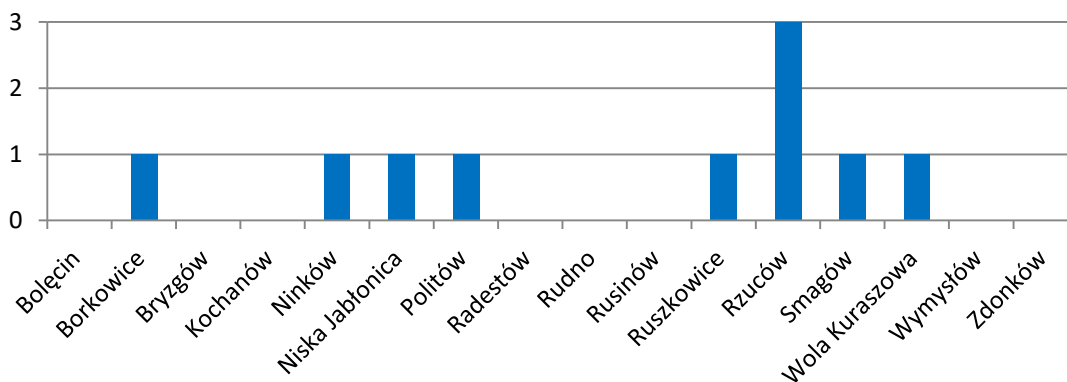

Kolor czerwony - powyżej średniej dla terenu gminy

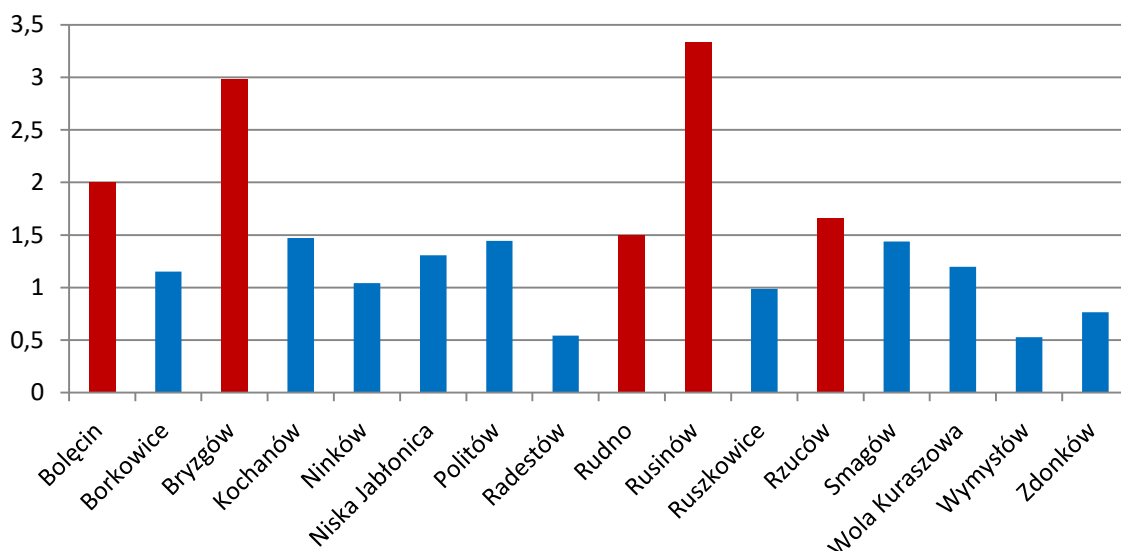
Średnia dla gminy wynosi 4 osoby korzystających z pomocy GOPS w Borkowicach z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw. Najmniej korzystne wskaźniki osiągają miejscowości Bołęcin, Politów i Kochanów, ze względu na małą liczbę mieszkańców w ogóle.

Osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym mogą być osoby i rodziny, w których środowiskach domowych występują zjawiska patologiczne. W Borkowicach działa pomoc instytucjonalna dla osób z problemami społecznymi.

Wykres 18. Liczba wydanych Niebieskich Kart z powodu wystąpienia w rodzinie przemocy domowej na terenie gminy Borkowice (GOPS Borkowice)

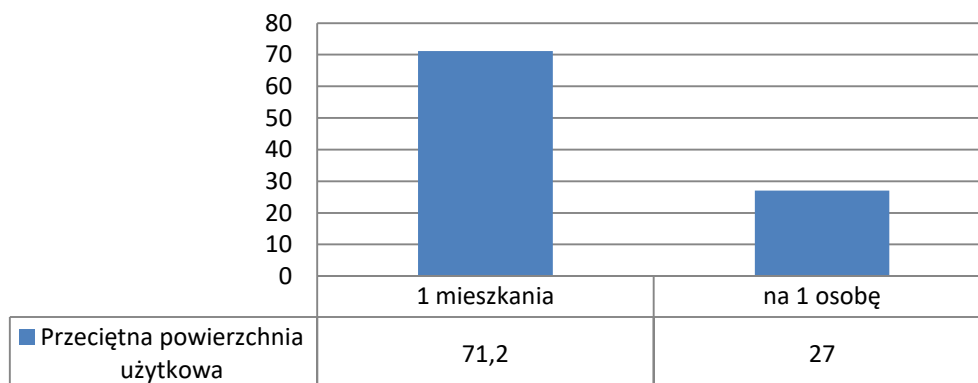
Wykres 19. Liczba popełnianych przestępstw na terenie gminy Borkowice na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw (GOPS Borkowice)

Kolor czerwony - powyżej średniej dla terenu gminy

Na jakość życia mają wpływ warunki mieszkaniowe w gminie. Wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców w 2014 r. (GUS, 2014) wynosił 379,6.

Wykres 20. Wskaźniki powierzchni mieszkań w gminie Borkowice (GUS, 2014)

W wyposażeniu mieszkań 76% posiada wodociąg, 54% łazienkę, 59% ustęp spłukiwany, około 50% centralne ogrzewanie.

Ważnym wyznacznikiem w sferze społecznej jest dostępność infrastruktury: instytucji sfery administracyjnej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej oraz opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa mieszkańców. Z racji pełnienia funkcji wiodących w gminie miejscowość Borkowice będzie najlepiej wyposażonym - pod tym względem - obszarem gminy. Lepiej zaopatrzone w infrastrukturę społeczną są też miejscowości wiejskie z większą liczbą mieszkańców.

Tabela 5. Dostępność infrastruktury społecznej na terenach poszczególnych sołectw gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)

Kolor czerwony - brak danego rodzaju infrastruktury

Sołectwo/ osiedla	Dostępność instytucji, obiektów					
	administracyjnych	edukacyjnych	kulturalnych	sportowych	opieki zdrowotnej	bezpieczeństwa
Bolęcin						
Borkowice						
Bryzgów						
Kochanów						
Ninków						
Niska Jabłonica						
Politów						
Radestów						
Rudno						
Rusinów						
Ruszkowice						
Rzuców						
Smagów						
Wola Kuraszowa						
Wymysłów						
Zdonków						

Na terenie gminy dzieci i młodzież mają możliwość kształcenia na poziomie przedszkolnym, podstawowym, gimnazjalnym. Wyznacznikiem korzystania z infrastruktury społecznej jest współczynnik skolaryzacji rozumiany jako relacja liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynniki skolaryzacji netto na terenie gminy Borkowice (GUS, 2014) wynosił: dla szkolnictwa podstawowego - 89,75%, dla gimnazjów - 99,27%.

W Przysusze - najbliższym mieście powiatowym - nie działają filie wyższych uczelni, dlatego młodzież pragnąca się dalej kształcić wyjeżdża do większych ośrodków (np. Radomia, Kielc). Młode osoby wykształcone często wybierają pracę poza gminą. Mieszkańcy przerywający naukę na poziomie średnim lub nie posiadający kwalifikacji nie zawsze są atrakcyjnymi pracownikami dla firm. Ponadto w społeczeństwie Borkowice zaznacza się brak aktywności do zdobywania nowych umiejętności: doksztalcania, zmiany kwalifikacji, itp.

Wskaźnikiem aktywności uczestniczenia w życiu kulturalnym jest korzystanie z usług bibliotecznych przez mieszkańców. W roku 2014 (GUS, 2014) z księgozbiorów w dwóch placówkach bibliotecznych korzystało 445 czytelników. Ludność korzystająca na 1 placówkę biblioteczną wynosiła 2 201 osób. Wskaźniki korzystania z bibliotek na terenie gminy Borkowice wynoszą (GUS, 2014):

- księgozbiór bibliotek na 1000 ludności - 2981,4 woluminów
- czytelnicy bibliotek na 1000 ludności - 100 osób,

- wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika - 14,5 woluminów.

Aktywność społeczności lokalnej może mieć istotny wpływ na zmiany zachodzące w ich odtoczeniu. Jednym z przejawów aktywności mieszkańców jest liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy. Wskaźnik ten można interpretować jako współczynnik aktywności społeczeństwa obywatelskiego – im większa liczba jednostek tego rodzaju tym bardziej aktywna jest lokalna społeczność. W większości sołectw gminy nie działają żadne stowarzyszenia i fundacje - jednocześnie uznaje się je za obszary kryzysowe w tym kryterium.

Celem nadrzędnym programu zorientowanego na społeczność jest poprawa warunków życia mieszkańców oraz umacnianie lokalnej gospodarności. Potencjał ludzki jest kluczowym czynnikiem rozwoju gminy. Młodzi, dobrze wykształceni mieszkańcy, którzy pozostają w społeczności lokalnej, to gwarancja utrzymania bieżącego popytu na usługi i gwarancja stabilnej przyszłości gminy. Natomiast społeczeństwo starzejące się prognozuje spadek popytu na lokalne dobra i usługi oraz trwale obniża potencjał rozwoju gminy. Gmina jest obszar nadmiernego i długofalowego odpływu ludności, który powoduje stagnację o tendencjach rozwojowych, która jest niekorzystna ze względów gospodarczych.

W ramach "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice..." należy wyznaczyć kilka grup społecznych wymagających wsparcia, ze względu na sytuację ekonomiczną, jak i poziom aktywności gospodarczej.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Tabela 6. Główne zagrożenia i problemy sfery społecznej oraz możliwości interwencji na terenie gminy Borkowice

Główne zagrożenia i problemy	Wyszczególnienie	Opis
depopulacja	Opis problemu	Stale zmniejszająca się liczba ludności na terenie gminy w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego i salda migracji. Niekorzystne prognozy demograficzne.
	Możliwość interwencji	Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy
bezrobocie	Opis problemu	umożliwienie i zachęcenie młodych ludzi do osiedlania się na terenie gminy poprzez interwencje w sferze społecznej (ułatwienie dostępności i szerokiej oferty instytucji), rozwój terenów mieszkalnych wraz z infrastrukturą, działania w celu poprawy na lokalnym rynku pracy, itp.
		Bezrobocie jest zjawiskiem interdyscyplinarnym i dotyczy zarówno płaszczyzny gospodarczej, jak i społecznej. Sytuacja na lokalnym rynku pracy nie jest korzystna - stopa bezrobocia wynosi ponad 24 %. Duża liczba osób bezrobotnych korzysta ze świadczeń GOPS w Borkowicach - jest to pomoc doraźna, niezbędna, ale nie eliminująca problemów. Zwłaszcza, że większość bezrobotnych ma niskie kwalifikacje i brak specjalizacji. Ponadto osoby bezrobotne często są mało aktywne na rynku pracy, ze względu na słabą samoocenę, ale i ze względu na niechęć do podjęcia jakiegokolwiek pracy. Na terenie gminy może wzrosnąć zatrudnienie w sektorze usługowym lub sektorze usług społecznych, ale wiąże się to z koniecznością nabywania pragmatycznych umiejętności przez mieszkańców i występowaniem z inicjatywą. Stopień upowszechnienia kształcenia ustawicznego w regionie jest niski, ponadto upowszechnienie kształcenia ustawicznego jest znacznie zróżnicowane w zależności od aktualnie posiadanego poziomu wykształcenia (osoby posiadające wykształcenie wyższe są znacznie częściej zainteresowane kształceniem ustawicznym, niż osoby o niskich kwalifikacji i relatywnie gorszej pozycji na rynku pracy. Zjawisko długotrwałego bezrobocia jest nierozdzielnie związane z niskim poziomem życia mieszkańców. Kolejne pokolenia w tak funkcjonujących rodzinach dotknięte są często tymi samymi problemami.
	Możliwość interwencji	Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy, w szczególności sołectwa: Borkowice, Ninków, Ruskowice, Rzuców, Politów, Smagów, Wymysłów, Zdonków.
		- wsparcie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy, szczególnie w odniesieniu do grup społecznych, które doświadczają największych trudności związanych z integracją z rynkiem pracy, tj. osób długotrwale bezrobotnych, młodzieży do 30 roku życia, osób niepełnosprawnych, kobiet powracających oraz wchodzących po raz pierwszy na rynek pracy, osób po 50 roku życia poprzez bezpośrednie dopasowanie realizowanego wsparcia do zróżnicowanych potrzeb osób bezrobotnych, właściwe zdiagnozowanie oraz kompleksowe podejście, uwzględniające specyfikę lokalnego rynku pracy - wspieranie podniesienia ogólnego poziomu wykształcenia społeczeństwa w podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie znaczenia kształcenia ustawicznego - wsparcie w powstawaniu spółdzielni socjalnych jako ważnego instrumentu ekonomii społecznej

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

ubóstwo	Opis problemu	Zjawisko ubóstwa implikowane jest bezrobociem, niskim poziomem edukacji, niskim poziomem zdrowotności. Wiele lat życia w trudnych warunkach, długotrwałe bezrobocie i brak chęci do zmiany powoduje, że pogarsza się sytuacja mieszkańców dotkniętych ubóstwem. Rodziny, które borykają się z problemem krótko często nie chcą nawet korzystać ze wsparcia oferowanego przez opiekę społeczną, a jeśli już się na to zdecydują, starają się szybko wyjść z kryzysu. Dane dotyczące liczby osób korzystających ze wsparcia społecznego obrazują sytuację rodzin, gdzie od pokoleń występuje problem biedy, uzależnień, niepełnosprawności czy też bezrobocia. W gminie nie zarysowują się wyraźnie tzw. "enklawy biedy" - jest to zjawisko rozproszone.
		Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy, w szczególności sołectwa: Borkowice, Ninków, Ruszkowice, Rzuców, Kochanów, Niska Jabłonica, Wola Kuraszowa, Zdonków.
	Możliwość interwencji	• zwiększeniem dostępności usług pomocy społecznej • wspieranie pomocy uzależnionej od potrzeb danej rodziny, np. pomoc w znalezieniu pracy, stypendium socjalne itp. • wzmocnienie roli trzeciego sektora w realizacji usług społecznych
starzenie się społeczeństwa	Opis problemu	W gminie występuje zjawisko starzenia się społeczeństwa - w chwili obecnej wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym wynosi ponad 21 % i tendencja jest wzrostowa, co jest świadectwem malejącej atrakcyjności gminy. Ze świadczeń GOPS w Borkowicach korzystają 86 osoby z powodu choroby i 64 z powodu niepełnosprawności - w zdecydowanej większości są to osoby starsze. W gminie brakuje miejsc i form aktywizacji osób starszych, dostępu opieki medycznej, usług opiekuńczych, itp. Ponadto występuje problem z dojazdem do miejsc świadczenia wszelkich usług skierowanych do osób starszych.
		Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy, w szczególności sołectwa: Borkowice, Ruszkowice, Rzuców.
	Możliwość interwencji	• wspieranie działań w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia seniorów oraz zapewnienie im dostępu do usług zdrowotnych, diagnostycznych i rehabilitacji • powstanie zakładu usług opiekuńczych dla osób starszych i chorych, dla których nie istnieje możliwość pozostawienia w środowisku domowym • rozwijanie usług opiekuńczych dla seniorów w ich środowisku zamieszkania • rozwijanie współpracy z samorządami na rzecz aktywizacji zawodowej starszych i niepełnosprawnych mieszkańców • likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych • wzmocnienie roli trzeciego sektora w realizacji usług społecznych
brak oferty dla dzieci i młodzieży	Opis problemu	Na terenie gminy osoby w wieku do 18 roku życia stanowią ok. 17 % mieszkańców. Dzieci i młodzież mają zapewniony dostęp do placówek oświatowych do poziomu gimnazjalnego. Młodzież pragnąca zdobyć wykształcenie na wyższym poziomie opuszcza teren gminy. W gminie brakuje zarówno dostępu do ciekawej oferty placówek kulturalnych, jak i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. W miejscowościach nie działają inne instytucje, w tym stowarzyszenia, które organizują czas wolny dzieci i młodzieży.
		Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy, w szczególności sołectwa: Borkowice, Ruszkowice, Rzuców.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

	Możliwość interwencji	- wspierania podniesienia poziomu nauczania poprzez: poprawę poziomu nauczania języków obcych, dostęp do nowoczesnych technologii (pracownie komputerowe, Internet), dostęp do obiektów i inicjatyw z zakresu kultury, sportu i rekreacji - wspieranie działalności instytucji kulturalnych, sportowych oraz kół zainteresowań, klubów itp. - zapewnienie atrakcyjnych zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży w kołach zainteresowań oraz organizacja innych zajęć, konkursów, akcji, itp. - zwiększenie dostępu do opieki nad dzieckiem małym - wpieranie powstawania placówek przedszkolnych w miarę potrzeb - wpieranie powstawania placówek rodzinnej pieczy zastępczej, które zapewniają dziecku całodobową opiekę oraz wychowanie w formie zindywidualizowanej - wspieranie młodych osób, które ze względu na czynniki ekonomiczne, społeczne czy kulturowe znajdują się poza systemem szkolnictwa poprzez umożliwienie ukończenia danego etapu kształcenia oraz kontynuację nauki (dostęp do materiałów dydaktycznych, pokrycie kosztów związanych z uczestnictwem w systemie oświaty) - wzmocnienie roli trzeciego sektora w realizacji usług społecznych
zagrożenie wykluczeniem społecznym osób i rodzin ze względu na występowanie w ich środowiskach domowych zjawisk patologicznych	Opis problemu	Do grupy tej należą środowiska, gdzie notuje się wysokie wskaźniki uzależnień (od alkoholu, substancji psychoaktywnych itp.) i innych zachowań patologicznych (np. bezradności, przemocy domowej). Zjawiska te mogą być zarówno przyczyną, jak i skutkiem innych negatywnych sytuacji bądź zachowań widocznych w społeczeństwie. Wśród beneficjentów GOPS w Borkowicach są 23 rodziny pobierające świadczenia z powodu alkoholizmu ich członka i 32 z powodu występowania przemocy. Pomoc instytucjonalna dla osób i rodzin z problemami jest na terenie gminy zagwarantowana. Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy, w szczególności sołectwa: Rzuców, Borkowice, Ninków, Ruszkowice.
	Możliwość interwencji	- zwiększenie dostępności usług pomocy społecznej (w tym w szczególności usług terapeutycznych dla rodzin dysfunkcyjnych) - prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przemocy w rodzinie - wzmocnienie roli trzeciego sektora w realizacji usług społecznych

1.3. Sfera gospodarcza

1.3.1. Struktura gospodarki

Ogółem w gminie zarejestrowanych jest 281 podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON (stan na 31.12.2015 r., w tym: 256 to podmioty tworzące sektor prywatny (około 91%). W sektorze prywatnym przeważają - w 85,5% - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rejestr REGON ogółem						
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	273	264	263	263	271	281
Sektor publiczny	28	26	27	27	26	25
Sektor prywatny	245	238	236	236	245	256
Sektor prywatny						
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	214	208	203	200	208	219
Spółki handlowe	8	7	8	8	9	9
Spółdzielnie	1	1	1	1	1	1
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	8	7	8	8	8	8

Tabela 8. Zestawienie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Borkowice wg sekcji PKD w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)

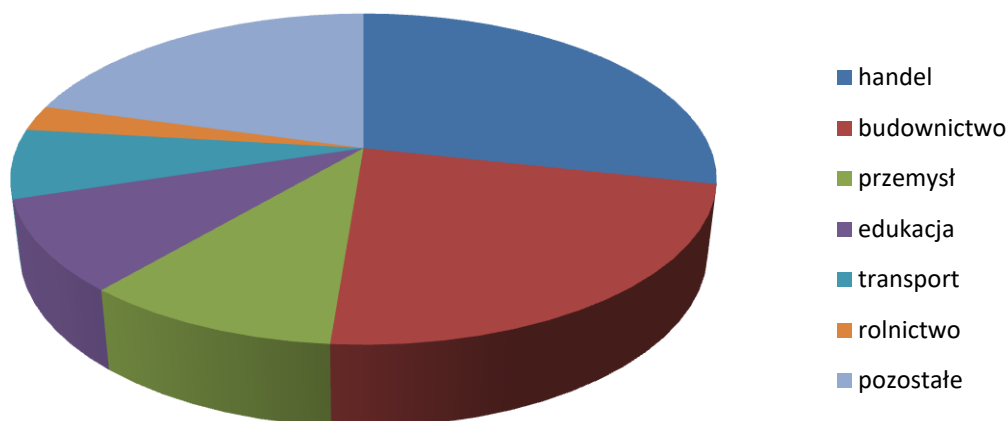
Sektor gospodarki:	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16	14	10	11	6	7
Górnictwo i wydobywanie	1	1	1	1	1	1
Przetwórstwo przemysłowe	26	28	28	28	28	28
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	-	-	-	-	-	1
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami, odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	-	-	-	-	-	1
Budownictwo	60	56	50	50	55	64
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	84	79	80	78	80	80
Transport i gospodarka magazynowa	14	15	17	17	19	19
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4	4	4	3	4	4
Informacja i komunikacja	-	1	1	2	1	2
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	4	5	6	7	6
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	5	5	5	5	5	4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8	9	9	8	9	8

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

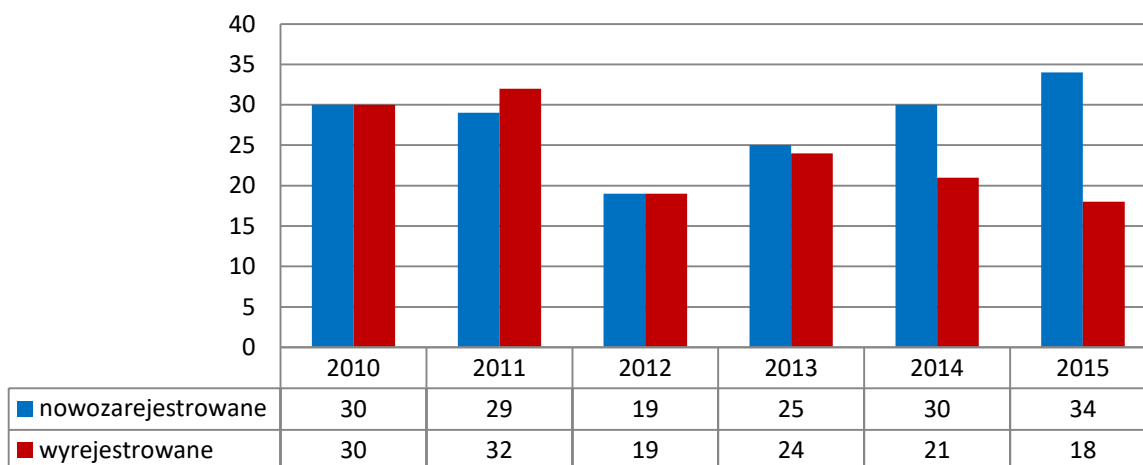
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	-	1	2	-	3	5
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	6	6	6	6	6	6
Edukacja	21	21	23	26	26	25
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11	9	11	10	10	8
Działalność związana z kulturą, rozrywką, rekreacją	4	4	4	5	5	4
Pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	8	7	7	7	7	8

Na terenie gminy Borkowice najwięcej podmiotów działa w obszarze handlu hurtowego i detalicznego - 28 % ogółu zarejestrowanych podmiotów - oraz budownictwa (22,7 %). Kolejne sektory to: przetwórstwo przemysłowe (9,9 % ogółu), edukacja (8,8%) oraz transport i gospodarka magazynowa (6,7%).

Wykres 21. Procentowe zestawienie podmiotów gospodarczych według rodzaju działalności na terenie gminy Borkowice w roku 2015 (GUS, 2015)

Wykres 22. Nowozarejestrowane i wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)

W gminie Borkowice wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą zdecydowanie przeważają małe podmioty (np. jednoosobowe lub rodzinne) zajmujące się głównie handlem i usługami. Są to najczęściej sklepy i hurtownie (spożywcze, materiałów budowlanych itp.), a także drobne zakłady produkcyjno-usługowe, jak warsztaty samochodowe, usługi remontowo-budowlane, itp. Średnich przedsiębiorstw, zakładów przemysłowych, jest niewiele. Na terenie gminy nie ma dużego przemysłu.

Do największych prywatnych pracodawców działających na terenie gminy należy zaliczyć następujące firmy:

- WIS-GROUP Sp. z o.o. (adres firmy: Opoczno, ul. Piotrkowska 54) - wydobywanie kopaliny metodą odkrywkową ze złoża „Borkowice II” (złoże itów kamionkowych i biało wypalających się w kat. C1.) w Borkowicach
- Zakład Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żeliwa Szczęśniak, Stępień, Sokół, Madej Sp. J. (Rzuców, ul. Staszica 36)
- Sandpol Jadwiga Tokarska (Rdestów, ul. Ogrodowa 15) firma handlowo-usługowa branży bezpieczeństwa drogowego, sprzedawca i wykonawca oznakowania jezdni (poziomego i pionowego) i otoczenia drogowego
- Norflower Sp. z o.o. (Ruszkowice, ul. Gródek 21) - produkcja wieńców świątecznych.

Pracodawcą na terenie gminy jest również administracja publiczna w postaci: Urzędu Gminy i jego jednostek organizacyjnych oraz placówek oświatowych.

Gospodarka leśna nie odgrywa istotnej roli w gospodarce gminy. Drewno pozyskuje się z lasów prywatnych, są to ilości ok. 560-600 m³ grubizny. Gospodarka leśna polega m.in. na wykonywaniu trzebieży wczesnej i późnej oraz wycinki sanitarnej.

Gmina Borkowice jest terenem typowo rolnym - około 43% powierzchni gminy stanowią użytki rolne.

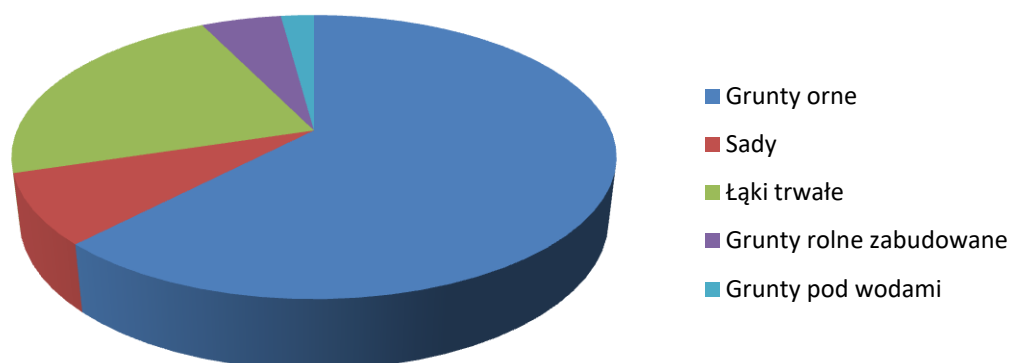
Tabela 9. Powierzchnia użytków rolnych w gminie w 2015 r. (Urząd Gminy Borkowice)

Użytkowanie gruntów rolnych		Powierzchnia w ha
Użytki rolne ogółem		3 724
W tym:	Grunty orne	2 319
	Sady	299
	Łąki trwałe	839
	Grunty rolne zabudowane	191
	Grunty pod stawami	60
	Grunty pod rowami	19

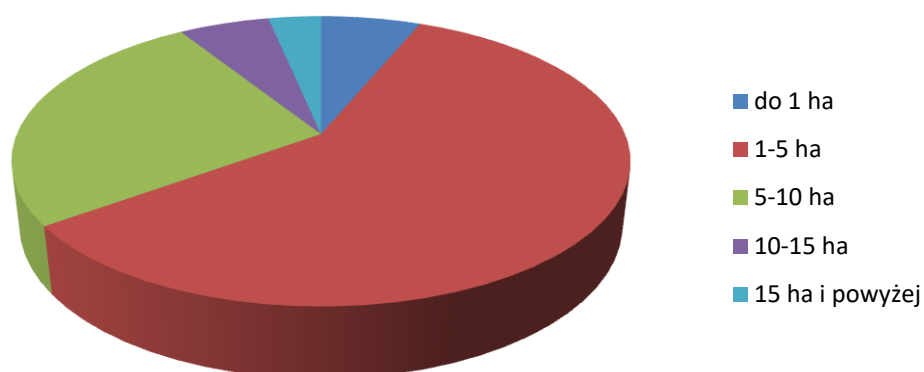
W gminie gospodarstwa rolne zaczynają się powoli odradzać w postaci gospodarstw specjalistycznych, np. uprawa krzewów owocowych. W rejonach wsi: Borkowice, Ninków, Politów, Zdonków, Radestów rolnictwo będzie stanowiło nadal znaczącą rolę.

Uzupełnieniem działalności gospodarstw rolnych jest prowadzenie agroturystyki. Szczególnie predestynowane do tej roli są sołectwa: Kochanów, Rusinów, Bołęcín, Wola Kuraszowa i Niska Jabłonica, Bryzgów.

Wykres 23. Powierzchnia użytków rolnych w gminie w 2015 r. (Urząd Gminy Borkowice)

Wykres 24. Struktura gospodarstw rolnych według powierzchni w gminie Borkowice (GUS, Powszechny Spis Rolny, 2010)

1.3.2. Podsumowanie problemów sfery gospodarczej

Problemem o charakterze gospodarczym na terenie gminy Borkowice jest przede wszystkim niski stopień przedsiębiorczości oraz słabe zainteresowanie inwestowaniem na jej obszarze inwestorów strategicznych.

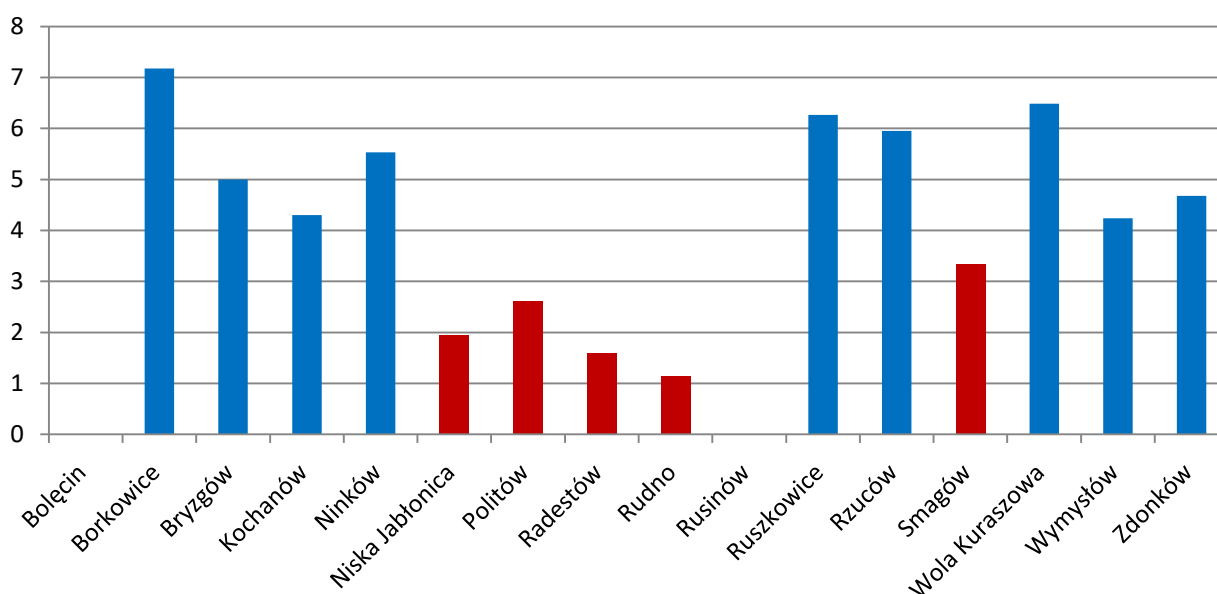
Tabela 10. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Borkowice w roku 2014 (GUS, 2014)

Wyszczególnienie	Wskaźnik
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	616
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	68
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	47
podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	62
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	99,9
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	47
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	7,7
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	1,82

podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	111
udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w %	7,7 %

Brak pracy w gminie, a co za tym idzie - wysoka stopa bezrobocia jest jednym z najpoważniejszych problemów społeczno-ekonomicznych gminy. Poziom bezrobocia - w wysokości 24,8% osób w wieku produkcyjnym - odzwierciedla m.in. niski poziom wykształcenia mieszkańców, obniża ich aktywność, wpływa na pogorszenie sytuacji materialnej i zwiększa korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej, wpływa na poziom i jakość sfery gospodarczej w gminie.

Wykres 25. Liczba podmiotów gospodarczych w sołectwach gminy Borkowice w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym (opracowanie własne)

Kolor czerwony lub brak wskaźnika - poniżej średniej gminy

Średnia liczby podmiotów gospodarczych dla gminy jest bardzo niska wynosi 3,7 na 100 mieszkańców. Najwyższą koncentracją aktywności gospodarczej liczoną liczbą przedsiębiorstw na 100 mieszkańców sołectwa charakteryzują się Borkowice (wskaźnik wynosi 7,1 - jest to miejscowość gminna, o funkcjach centrotwórczych, o największej liczbie mieszkańców). Wysokie wskaźniki notują także miejscowości: Wola Kuraszowa, Ruszkowice i Rzuców. Najniższe wartości przyjmują wskaźniki w najslabiej zaludnionych sołectwach - tj. w Bołęcinie i Rusinowie oraz w: Rudnie, Radestowie, Niskiej Jabłonce, Smagowie i Politowie.

Gmina Borkowice jest zaliczana do gmin o niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, co jest związane z charakterystycznymi cechami tego obszaru, zwłaszcza monofunkcją gospodarczą - rolnictwem, które jednocześnie nie spełnia wiodącej roli i siły napędowej ekonomii gminy. Region postrzegany jako ośrodek rolniczy, dlatego wyspecjalizowana i nowoczesna gospodarka rolna powinna być jednym z ważnych filarów wzrostu gospodarczego. Dynamika rozwoju tej dziedziny będzie bardzo silnie uzależniona od skutecznego pozyskiwania środków strukturalnych Unii Europejskiej oraz rozwoju samych

gospodarstw poprzez m.in.: scalenia gruntów, specjalizację produkcji, wykorzystanie nowoczesnych maszyn i technik rolniczych, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Głównym czynnikiem napędzającym wzrost gospodarczy gminy będzie nadal kapitał prywatny w strukturze podmiotów rodzimych – głównie mikro i małych przedsiębiorstw.

Wzmacnianie ich roli i siły tworzenie rodzimej gospodarki jest rolą władz samorządowych.

Zauważa się, na terenie gminy Borkowice, znaczny potencjał do rozwoju turystyki.

Uwarunkowania środowiska przyrodniczego pozwalają na uprawianie turystyki kwalifikowanej – pieszej, wodnej i rowerowej oraz sportów wodnych. Potencjał ten musi zostać wykorzystany, zarówno przez gospodarstwa agroturystyczne jak i większych ośrodków z kompleksową bazą wypoczynkową (noclegową, gastronomiczną, zapleczem rekreacyjnym) w powiązaniu z ofertą całej gminy czy regionu i promowaniu jej wśród potencjalnych turystów.

W aspekcie gospodarczym teren całej gminy należy uznać za obszar zdegradowany, dlatego iż działania muszą objąć wszystkich mieszkańców w wieku produkcyjnym. Realizacja działań w jednym rejonie nie zagwarantuje właściwego efektu długofalowego wpływającego na poprawę sytuacji w gminie.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Tabela 11. Główne zagrożenia i problemy sfery gospodarczej na terenie gminy Borkowice

Główne zagrożenia i problemy	Wyszczególnienie	Opis
wysoka stopa bezrobocia	Opis problemu	Bezrobocie jest zjawiskiem interdyscyplinarnym i dotyczy zarówno płaszczyzny gospodarczej, jak i społecznej (opis w tabeli: Główne zagrożenia i problemy sfery społecznej na terenie gminy Borkowice). Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy, w szczególności sołectwa: Borkowice, Ninków, Ruszkowice, Rzuców, Politów, Smągów, Wymysłów, Zdonków.
	Możliwość interwencji	- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Przysusze w celu aktywizacji osób bezrobotnych - stworzenie warunków i wspieranie aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży, osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym - wsparcie w powstawaniu spółdzielni socjalnych jako ważnego instrumentu ekonomii społecznej
niska aktywność gospodarcza mieszkańców	Opis problemu	Niekorzystne trendy demograficzne, wysokie bezrobocie, niska dochodowość rolnictwa wpływają na aktywność społeczna w kwestii prowadzenia działalności gospodarczej. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie rośnie (średnio 3 nowozarejestrowane podmioty gospodarcze w skali roku - od roku 2010), ale nie jest to wzrost, który przekładałby się znacząco na poprawę sytuacji na rynku pracy. Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy, w szczególności sołectwa: Smągów, Politów, Niska Jabłonica i Rudno.
	Możliwość interwencji	- stworzenie warunków i wspieranie aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży, osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym - polepszenie przedsiębiorcom warunków prowadzenia działalności gospodarczej w ramach infrastruktury technicznej i drogowej - ułatwiania procesów inwestycyjnych poprzez przyjazny podmiotom gospodarczym samorząd - współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Przysusze w celu aktywizacji osób bezrobotnych - współpraca z ośrodkami doradztwa rolniczego i agencjami w celu aktywizacji i przeprowadzania szkoleń dla rolników i ich rodzin
działalność głównie mikroprzedsiębiorców	Opis problemu	Ponad 95 % przedsiębiorstw działających w gminie to mikroprzedsiębiorstwa, o ograniczonych zasobach finansowych, niezdolne do rozszerzenia liczby miejsc pracy, wprowadzania innowacyjności, promocji, itp. Jest to jedna ze słabości lokalnej gospodarki, która tworzą głównie samozatrudnieni oraz osoby fizyczne zatrudniające do 9 osób. Dlatego też na terenie gminy Borkowice za grupę wymagającą wsparcia należy uznać przedsiębiorców (obecnych i przyszłych).
		Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

	Możliwość interwencji	• polepszenie przedsiębiorcom warunków prowadzenia działalności gospodarczej w ramach infrastruktury technicznej i drogowej • włączenie przedsiębiorców prywatnych w procesy rewitalizacyjne na terenie gminy • postawienie na rozwój małych i średnich podmiotów, które kształtują innowacyjność gospodarki i najszybciej tworzących nowe miejsca pracy • ułatwiania procesów inwestycyjnych poprzez przyjazny podmiotom gospodarczym samorząd rozwój instytucjonalnej współpracy międzysektorowej - stworzenie platformy infrastrukturalnej i instytucjonalnej w celu wzmocnienia lokalnej przedsiębiorczości, a zwłaszcza przedsiębiorstw usługowych (w tym usług otoczenia biznesu) wykorzystanie walorów środowiska naturalnego do rozwoju turystyki, agroturystyki
małe zainteresowanie prowadzeniem działalności gospodarczej w gminie większych inwestorów	Opis problemu	Teren gminy cechuje niskie zainteresowanie ze strony dużych inwestorów, w tym inwestorów zagranicznych. Wpływ na taki stan rzeczy może mieć położenie gminy - w odległości od głównych szlaków komunikacyjnych regionu, brak przemysłu, brak surowców mineralnych. Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych: Borkowice, Ninków, Ruszkowice, Rzuców.
	Możliwość interwencji	poprawa dostępność i skomunikowania z otoczeniem gminy Borkowice budowanie montażu finansowego ze wszystkich możliwych źródeł – zarówno bezzwrotnych jak i preferencyjnych – oraz kreowania partnerstwa publiczno-publicznego i publiczno-prywatnego szeroka promocja oferty prowadzenia działalności gospodarczej, możliwości nabycia lub dzierżawy terenów i obiektów pod działalność kompleksowe przygotowanie terenów pod działania gospodarcze wykorzystanie walorów środowiska naturalnego do rozwoju turystyki wyposażenie w infrastrukturę sieciową i komunikacyjną terenów atrakcyjnych dla potencjalnych inwestorów
niskotowarowe rolnictwo	Opis problemu	Rolnictwo stanowi podstawowy sektor lokalnej gospodarki w gminie Borkowice, jednak dla mieszkańców rolnictwo przestaje mieć znaczenia jako główne źródło dochodu. Gmina zalicza się do obszarów o średnich i dobrych warunkach przyrodniczo-glebowych do produkcji rolnej. Powierzchnia użytków rolnych w gminie wynosi 3 724 ha. Pod wpływem czynników naturalnych oraz antropogenicznych w gminie zachodzi pogorszenie właściwości użytkowych gleby. W części sołectw stopniowo odradza się gospodarka rolna na skalanych gruntach w postaci gospodarstw specjalizujących się w uprawie krzewów ozdobnych. Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych: Borkowice, Ninków, Politów, Zdonków, Radestów.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

	Możliwość interwencji	wspieranie scalania gruntów w większe struktury powierzchniowe zapewniające zwiększoną wydajność rolną i zyski wspieranie specjalizacji produkcji rolnej wspieranie renowacji i rewitalizacji obiektów i terenów zbiorników wodnych w celu ich szerszego wykorzystania na cele gospodarcze i społeczne pobudzenie rolników i ich rodzin w zakresie różnicowania działalności rolnej i powiązanej z rolnictwem wsparcie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego • współpraca z ośrodkami doradztwa rolniczego i agencjami w celu aktywizacji i przeprowadzania szkoleń dla rolników i ich rodzin • wspieranie kampanii informacyjnych skierowanych do rolników na temat możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz na zróżnicowanie działalności • rozwój agroturystyki • propagowanie produkcji zdrowej żywności i promocja rolnictwa ekologicznego wsparcie dla gospodarstw rolnych, korzystających z alternatywnych źródeł energii lub je wytwarzających (np. uprawa wierzby energetycznej, wykorzystanie biomasy np. resztek pożywnych)
--	-----------------------	--

1.4. Strefa funkcjonalno-użytkowa

1.4.1. Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Borkowice posiada opracowane "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Borkowice", którego część tekstowa i część graficzna stanowią załączniki do Uchwały Nr VII/58/99 Rady Gminy Borkowice z dnia 25.10.1999 roku.

Podstawowe ustalenia „Studium...” obejmują kierunki zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy w aspekcie: struktury przestrzennej, przeznaczenia terenów pod konkretne funkcje, ochrony środowiska, rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, społecznej, kształtowaniu przestrzeni rolniczej.

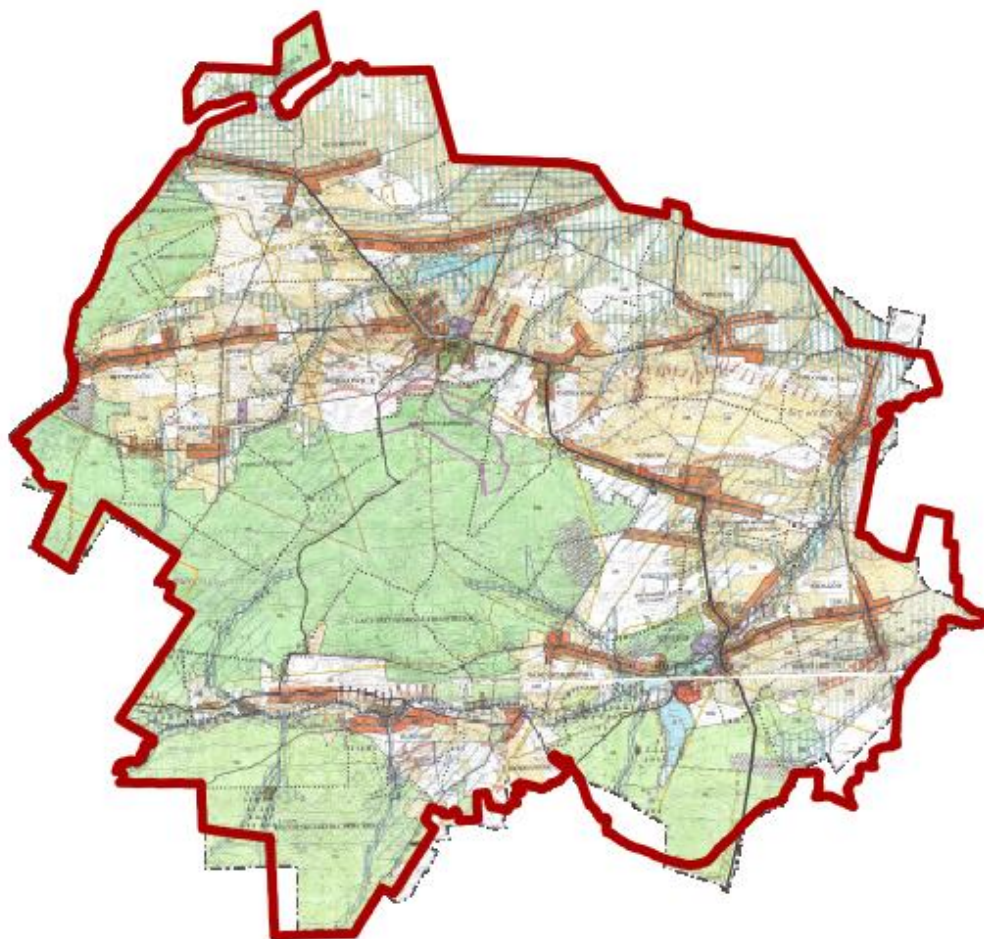
Gmina przystąpiła do realizacji miejscowego planu zagospodarowania dla sołectwa Borkowice, w związku ze zmianą sposobu użytkowania części gruntów.

Tabela 12. Dane o sołectwach w gminie Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)

Sołectwo	Powierzchnia sołectwa (w ha)	Liczba budynków	Liczba ludności na dzień 10.12.2015
Bolęcín	325,3407	39	50
Borkowice	1 623,7153	185	608
Bryzgów	377,7944	69	67
Kochanów	482,9200	63	136
Ninków	652,1973	198	576
Niska Jabłonica	272,2670	78	153
Politów	488,6281	107	208
Radestów	313,7546	67	184
Rudno	278,4170	62	134
Rusinów	424,4430	53	60
Ruszkowice	962,8164	245	710
Rzuców	829,1616	208	544
Smagów	562,6431	146	348
Wola Kuraszowa	308,2810	84	167
Wymysłów	358,4622	71	190
Zdonków	313,9386	91	261

Największe przestrzennie są sołectwa (w kolejności): Borkowice, Ruszkowice, Rzuców. Najmniejsze sołectwa to Jabłonica Niska i Wymysłów. Najwięcej mieszkańców mają sołectwa: Ruszkowice, Borkowice, Rzuców, Ninków i Smagów.

Rysunek 2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Borkowice (<http://www.portal.gison.pl/borkowice/>)

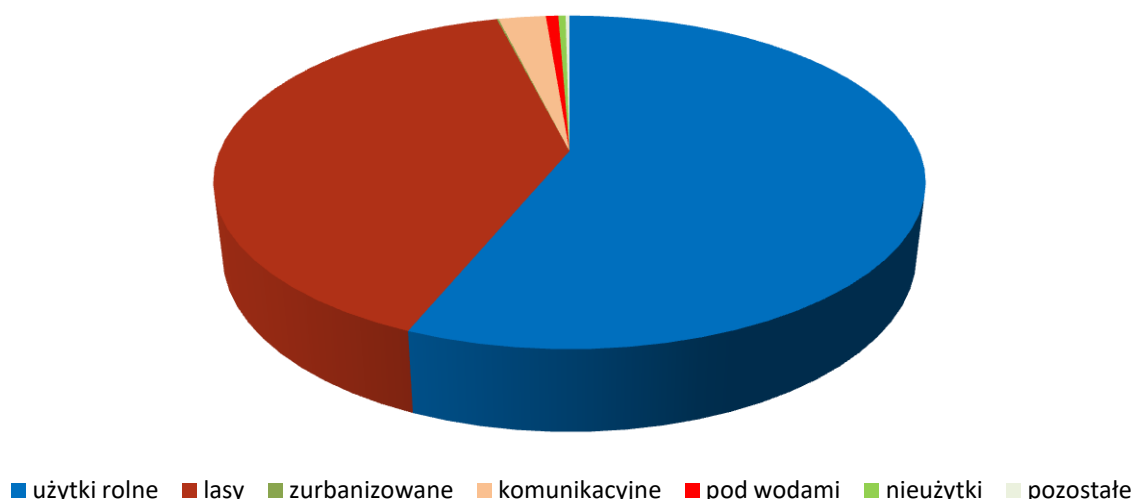
W granicach poszczególnych sołectw wyodrębnia się tereny istniejących i planowanych obszarów rozwoju osadnictwa, usług podstawowych, rolniczej przestrzeni produkcyjnej, funkcji prowadzenia działalności gospodarczej. Ważną część sołectw stanowią kompleksy leśne oraz tereny wartościowe przyrodniczo i krajobrazowo.

W zagospodarowaniu przestrzeni gminy największą powierzchnię zajmują tereny użytków rolnych, tj. ok. 56% jej powierzchni. Grunty zurbanizowane stanowią 2,66% przestrzeni gminy, w tym: tereny mieszkaniowe 2,6%, a tereny komunikacji - 96,5%. Nieużytki to 0,4% powierzchni gminy.

Tabela 13. Struktura zagospodarowania przestrzennego gminy Borkowice w ha w roku 2014 (GUS, 2014)

Powierzchnia		Gmina ogółem w ha
Powierzchnia ogółem		8 580
Użytki rolne razem		3 724
Grunty leśne i zadrzewione		3 417
Grunty po wodami		58
Grunty zabudowane i zurbanizowane		229
w tym:	tereny mieszkaniowe	6
	tereny inne zabudowane	1
	tereny rekreacji i wypoczynku	1
	tereny komunikacyjne ogółem	221
Użytki ekologiczne		17
Nieużytki		34

Wykres 26. Struktura zagospodarowania przestrzeni na terenie gminy Borkowice (GUS, 2014)

Rozwój osadnictwa następował w kilku okresach, czego odzwierciedleniem są różne układy przestrzenne poszczególnych wsi:

- miejscowość gminna Borkowice ma charakter zabudowy zwartej wielodrożnej - o rozbudowanym układzie przestrzennym. Składają się na niego tereny mieszkalnictwa zagrodowego i jednorodzinnego, obiekty różnego typu usług, w tym obsługi rolnictwa oraz dominanta w przestrzennym zagospodarowaniu jakim jest założenie pałacowo-parkowe. Borkowice nie posiadają rynku, znaczenie centrum podkreślane jest układem ulic. W północnej części sołectwa znaczny obszar stanowią stawy, natomiast jego południową część zajmuje zwarty kompleks leśny
- uzupełniający ośrodek gminy - miejscowość Rzuców - o rozbudowanym układzie przestrzennym. W zagospodarowaniu znaczącą funkcję posiadają tereny mieszkaniowe (zabudowa zagrodowa wiejska) w połączeniu z funkcjami przemysłowymi, usługowymi i usługowo-mieszkaniowymi. Układ wzbogacony jest kompleksem dworsko-pałacowym oraz licznymi wielkopowierzchniowymi zbiornikami wodnymi, usytuowanymi przy rzece Jabłownicy
- pozostałe wsie (pozostają w zasięgu obsługi ośrodka gminnego i uzupełniającego) - przeważają sznurowe układy urbanistyczne tzw. ulicówki (wsie rozwijające się, po jednej lub obu stronach wzdłuż traktów, dróg) oraz układy wielodrożne. Zabudowa miejscowości jest zwarta w jej centrach i rozproszona na granicach. Część zabudowy stanowią luźne przysiółki.

Obiekty infrastruktury społecznej znajdują się w większych miejscowościach w gminie, są to obiekty administracji.

1.4.2. Infrastruktura techniczna

Gmina Borkowice położona jest na uboczu w stosunku do międzynarodowych i krajowych szlaków komunikacyjnych. Połączenia ponadregionalne odbywają się za pośrednictwem drogi wojewódzkiej nr 727 relacji Klwów - Przysucha - Szydłowiec (długość na terenie gminy 13,148 km). Podstawę powiązań komunikacyjnych wewnątrzgminnych stanowią drogi powiatowe (38,314 km, w tym o nawierzchni ulepszonej - 34,421 km) i gminne (55 km dróg,

w tym o nawierzchni ulepszonej - 32 km). Ponadto istnieją drogi o charakterze wewnętrznym, a także drogi polne, leśne, dojazdy.

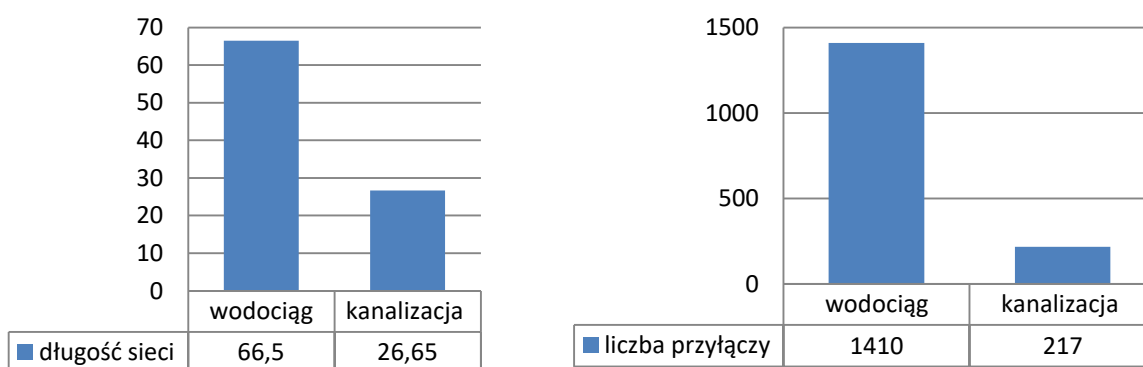
Przez teren gminy nie prowadzą linie kolejowe.

Gmina Borkowice jest w pełni zelektryfikowana. Zasilanie w energię elektryczną realizowane jest liniami napowietrznymi i kablowymi 15 kV wychodzącymi z GPZ-tów zlokalizowanych w Przysusze i Końskich. Przez obszar gminy Borkowice do stacji transformatorowych prowadzą linie średniego napięcia, a następnie linie niskiego napięcia doprowadzające energię do odbiorców. Administratorem sieci średniego i niskiego napięcia jest Polska Grupa Energetyczna S.A. Oddział Skarżysko-Kamienna Rejon Energetyczny Skarżysko. W gminie brak jest źródeł wytwórczych energii elektrycznej.

Podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę obszaru gminy stanowi sieć wodociągów funkcjonująca w oparciu o studnie głębinowe w miejscowościach Borkowice i Ninków. Uzupełnieniem sieci wodociągowej są studnie kopane. Łączna długość rozdzielczej sieci wodociągowej wynosi 66,5km (stan na koniec 2015 r.), z przyłączami prowadzącymi do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w ilości 1 410 szt. Wskaźnik zwodociągowania gminy wyrażony liczbą osób korzystających z instalacji do ogółu ludności wynosi blisko 98%.

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Borkowice wynosi 26,65 km. Do sieci przyłączonych jest 217 odbiorców (przyłącza). Gmina nie posiada własnej oczyszczalni ścieków, istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej obsługiwana jest przez oczyszczalnię ścieków komunalnych w Przysusze (zarządzana przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o. o w Przysusze - Zakład Wodociągów i Kanalizacji). Wskaźnik skanalizowania gminy wyrażony liczbą osób korzystających z instalacji do ogółu ludności wynosi około 20%. Na terenie gminy funkcjonują również przydomowe oczyszczalnie ścieków w ilości 115 sztuk, zbiorniki bezodpływowe posiada 418 gospodarstw (GUS, 2015).

Wykres 27. Długość sieci i liczba przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w gminie Borkowice (GUS, 2014)

Na terenie gminy nie występują sieci ciepłone oraz brak jest dużych źródeł produkcji ciepła. Zaopatrzenie w ciepło oparte jest o nieliczne kotłownie lokalne, zlokalizowane głównie przy obiektach użyteczności publicznej np. szkoły, urząd, itp. oraz o indywidualne systemy grzewcze. Kotłownie lokalne mieszczą się bezpośrednio przy zasilanym budynku i są to źródła ciepła o mocy znacznie poniżej 1MW. Gospodarka paliwowa jest zróżnicowana i obejmuje: paliwa węglowe, olej opałowy i energię elektryczną. Indywidualne systemy grzewcze to: instalacje centralnego ogrzewania oraz piece. Indywidualne źródła ciepła w zabudowie mieszkaniowej to źródła ciepła niewielkich mocy bazujące głównie na paliwie węglowym.

Gmina Borkowice nie jest zgazyfikowana. Mieszkańcy korzystają z gazu propan-butan w butlach (głównie do celów kulinarnych) - jest to forma bardzo rozpowszechniona, ze względu na dostępność punktów dystrybucji butli gazowych. W gminie istnieją pojedyncze przydomowe instalacje na gaz ciekły wykorzystywany do celów grzewczych.

W gminie Borkowice dostępność telefonii stacjonarnej nie stwarza problemów. Przekazniki wszystkich operatorów sieci komórkowych znajdują się w miejscowości Wymysłów.

Usługi internetowe dostarczane są siecią kablową, na bazie telefonii stacjonarnej oraz bezprzewodowo. Istnieje potrzeba rozbudowy sieci światłowodowej.

W pojedynczych gospodarstwach domowych w gminie zainstalowane są instalacje solarne wykorzystywane do ogrzania wody użytkowej.

1.4.3. Granice stref ochrony konserwatorskiej i obiekty zabytkowe

W analizach przestrzennych gminy Borkowice występują wartościowe zagadnienia dotyczące urbanistyki, architektury i archeologii. Na terenie gminy Borkowice znajdują się zabytki architektoniczne nieruchome wpisane do rejestru zabytków województwa mazowieckiego oraz inne cenne obiekty o walorach architektonicznych, tradycyjnych dla regionu. Są to obiekty: zespoły dworskie z założeniem parkowym, budynki mieszkalne, kaplice i kapliczki, cmentarze parafii rzymsko-katolickich.

Gmina posiada Gminną Ewidencję Zabytków dla gminy Borkowice przyjętą Uchwałą nr XIII/67/2011 Rady Gminy w Borkowicach z dnia 22.12.2011 r. W GEZ figuruje 40 obiektów zabytkowych.

Tabela 14. Obiekty architektoniczne wpisane do rejestru zabytków województwa mazowieckiego (Narodowy Instytut Dziedzictwa, fotografie własne)

Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	
Borkowice	Kościół parafialny pw. Świętego. Krzyża i św. Mateusza	427/A z 25.01.1957, 377/A z 21.06.1967, 32/A z 25.04.1980	
	Zespół pałacowy z XVIII-XIX w.	- pałac: 247/A z 20.03.1984 - park: P-II-1 z 21.12.1947 oraz 292/A z 19.07.1985 i z 7.05.1998 - spichlerz: 15-II-1 z 22.09.1947, 568/A z 11.12.1970 oraz 33/A z 25.04.1980	

Rzuców	Zespół dworski z poł. XIX w.	805 z 16.11.1972 oraz 276/A/84 z 20.11.1984 i z 22.01.1997	
	Leśniczówka "Gucin" 1905 r.	A-828 z 3.12.2008	

W gminie poza zabytkami wpisanymi do rejestru, są też obiekty o walorach architektonicznych, tradycyjnych dla regionu.

Większość zabytków - poza obiektami sakralnymi - są niewłaściwie zagospodarowane lub w złym stanie technicznym, wymagającym napraw, modernizacji, wprowadzenia nowych funkcji.

Tabela 15. Cenne historycznie i artystycznie obiekty i tereny w gminie Borkowice (opracowanie własne)

Rodzaj	Miejscowość	Obiekt
obiekty architektoniczne	Borkowice	- dom rządcy z przełomu XIX i XX w., - czworaki podworskie z XIX w., - budynek plebanii z 1916 r., - organistówka z 1919 r., - dom parafialny z 1931 r., - kaplica Jana Sobieskiego na Krakowej Górze z 1933 r.
	Ninków	dwór z pozostałościami parku z 1914 r.
	Radestów	dwór z parkiem z XIX w., młyn z 1953 r.
	Ruszkowice	dwór z końca XIX w.
	Rzuców	- dwór z parkiem z pocz. XIX w., - młyn z XX w., - dawny pensjonat z XX w. - kościół parafialny z 1988 (architekt Przemysław Gawor).
cmentarze	Borkowice	cmentarz parafialny rzymsko-katolicki: cenne nagrobki z XIX i XX w., kaplica rodziny Dembińskich, nagrobek ks. Jana Wiśniewskiego proboszcza parafii Borkowice.
	Bryzgów	cmentarz parafialny rzymsko-katolicki:
Miejsca Pamięci Narodowej	Borkowice	- budynek Straży Pożarnej - Kamień pamięci - poświęcony mieszkańcom Borkowic, którzy zginęli w czasie walk o niepodległość Polski w powstaniach narodowych, w okresie pierwszej i drugiej wojny światowej (ustawiony w roku 2006) - plac kościelny - obelisk z 1928 r. - tablica pamiątkowa w hołdzie kpt. Januszowi Łąckiemu w budynku szkoły oraz dęb katyński przed szkołą
	Bryzgów	Nagrobek ofiar terroru hitlerowskiego pomordowanych mieszkańców Bryzgowa na cmentarzu parafialnym

	Nowinki	Pomnik poświęcony 23 zamordowanym mieszkańcom wsi Bryzgów - dnia 7.IX.1944 r.
	Niska Jabłonica	Pomnik pamięci dla mieszkańców Niskiej Jabłownicy zamordowanych w hitlerowskich obozach (ustawiony w 2009 r.)
	Radestów	Tablica pamiątkowa w hołdzie kpt. Januszowi Łąckiemu (ustawiona w roku 2012)
	Ruszkowice	pamiątkowy krzyż z 1928 r. w 10-tą rocznicę odzyskania niepodległości
	Rzuców	tablica w hołdzie nauczycielom tajnego nauczania, uczestnikom ruchu oporu w latach 1939-1945 (ustawiony w roku 2012)

Stanowiące pozostałości śladów osadniczych stanowiska archeologiczne zewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (obszary AZP na terenie gminy Borkowice: 75-63, 76-62, 76-63, 76-64, 77-63, 77-64.). Do rejestru zabytków archeologicznych nie są wpisane zabytki z terenu gminy Borkowice. Łącznie zlokalizowano 32 stanowiska (w roku 2010), w tym na terenie miejscowości: Niska Jabłonica (stanowisko kultury pucharów lejkowych), Smągów (wczesne średniowiecze), Wandów (kultura amfor kulistych), Wola Kuraszowa (wczesne średniowiecze - stanowisko dawnego grodziska), Wymysłów (stanowisko kultury pucharów lejkowych) i Zdonków (wczesne średniowiecze).

1.4.4. Podsumowanie problemów sfery funkcjonalno-użytkowej

W strukturze administracyjnej województwa mazowieckiego gminę Borkowice zalicza się do subregionu radomskiego, który jest jednym ze słabiej zagospodarowanych i rozwijających się regionów województwa.

W "Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy" wprowadzono podział terenów istniejących i planowanych obszarów rozwoju osadnictwa, usług podstawowych, rolniczej przestrzeni produkcyjnej, funkcji prowadzenia działalności gospodarczej, kompleksów leśnych. Nie przewiduje zasadniczych zmian w strukturze przestrzennej gminy. Obszar gminy będzie utrzymany w większości jako sfera produkcji rolniczej.

Dla ładu przestrzennego właściwe jest:

- przestrzeganie podstawowych funkcji poszczególnych terenów w celu unikania kolizji w zagospodarowaniu przestrzeni
- ograniczenie lokalizacji zabudowy rozproszonej, dążenie do koncentracji zabudowy w obrębie terenów wyznaczonych do rozwoju osadnictwa,
- przestrzeganie form architektonicznych wynikających z uwarunkowań kulturowych.

Zdiagnozowano problemy z zagospodarowaniem centrum poszczególnych miejscowości, zwłaszcza w miejscowości gminnej Borkowice i sołectwie Rzuców, a w innych sołectwach - na terenach małych powierzchniowo. W tkance przestrzennej zauważane są problemy generowane przede wszystkim przez niedostatki infrastrukturalne, których genezy należy upatrywać w niezapewnieniu poszczególnym obszarom właściwych i koniecznych elementów.

Tabela 16. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną sołectw gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)

* zaznaczenie kolorem oznacza brak danego rodzaju infrastruktury sieciowej w sołectwie

Sołectwo	Wyposażenie		
	wodociąg	kanalizacja	gaz
Bolęcín			
Borkowice			
Bryzgów			
Kochanów			
Ninków			
Niska Jabłonica			
Politów			
Radestów			
Rudno			
Rusinów			
Ruszkowice			
Rzuców			
Smagów			
Wola Kuraszowa			
Wymysłów			
Zdonków			

Negatywnymi zjawiskami w strukturze przestrzennej i funkcjonalnej gminy Borkowice są:

- brak ładu urbanistycznego, estetyki przestrzeni i wyeksponowania walorów
- znaczne tereny niezagospodarowane lub zdewastowane
- niepełne wyposażenie w infrastrukturę techniczną sieciową
- stan techniczny budynków prywatnych właścicieli oraz ich niska efektywność energetyczna.

Dalszy rozwój osadnictwa na terenie gminy Borkowice musi być podporządkowany dążeniu do tworzenia ładu przestrzennego (porządkowania układów osiedleńczych i komunikacyjnych), a także ekonomicznego wykorzystania terenu - wydobyciem i wypromowaniem walorów gminy oraz możliwości rozwoju funkcji obsługi wypoczynku i turystyki. Ponadto powinien polegać na dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców, ochronie środowiska przyrodniczego i dóbr kultury.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Tabela 17. Główne zagrożenia i problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej na terenie gminy Borkowice

Główne zagrożenia i problemy	Wyszczególnienie	Opis
niski poziom ładu przestrzennego - brak przestrzeni publicznych w centrach miejscowości	Opis problemu	Miejscowości zarówno pod względem rozlokowania, jak i liczby ludności nie są równomierne: w części północnej przewalają tereny rolne z największą liczbą mieszkańców, w części południowej - tereny leśne i wsie o małej liczbie mieszkańców. Dla części sołectw jedynym rozplanowaniem jest droga główna, a czasem przyporządkowane do niej ulice (Borkowice, Radestów, Rzuców). W części sołectw znajdują się stawy i zbiorniki wodne (Borkowice, Rzuców, Rusinów), które wpływają na rozplanowanie przestrzenne miejscowości. Żadna miejscowość w gminie nie posiada typowego centrum, brak jest przestrzeni ogólnodostępnych, przeznaczonych dla mieszkańców, np. zagospodarowanego parku czy skweru dla rekreacji i wypoczynku, czy miejsca dla organizacji życia społeczno-kulturalnego gminy. Szczególnie uciążliwe i widoczne jest to w większych miejscowościach.
	Możliwość interwencji	Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych: Borkowice, Kochanów, Rzuców. konieczność wprowadzenia w strukturę przestrzenną miejscowości elementów ładu przestrzennego, w tym zorganizowanie terenów ogólnodostępnych, o cechach centrotwórczych, przeznaczonych dla integracji mieszkańców wykorzystanie istniejących obiektów, w tym zabytkowych, na cele społeczno-kulturalne wykorzystanie walorów naturalnych gminy dla rozwoju funkcji rekreacyjnych, wypoczynkowych, turystycznych oraz rozwoju budownictwa letniskowego wspieranie renowacji i rewitalizacji obiektów i terenów zbiorników wodnych w celu ich szerszego wykorzystania na cel gospodarcze i społeczne
degradacja obiektów zabytkowych	Opis problemu	Na terenie gminy znajdują się obiekty zabytkowe w Borkowicach i Rzucowie - wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. Są to obiekty wymagające działań rewitalizacyjnych, nadania im nowego przeznaczenia i funkcji ze względu na posiadany potencjał rozwojowy i usytuowanie w centrach miejscowości, w zabytkowych parkach.
	Możliwość interwencji	Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych: Borkowice, Rzuców. konieczność zachowania dziedzictwa i historii regiony poprzez odnowę i właściwe wykorzystanie - zagospodarowanie - niszczących obiektów i terenów zabytkowych przeznaczenie obiektów na cele społeczne, kulturalne, a nawet gospodarcze dbałość o Miejsca Pamięci Narodowej, kapliczki i inne mniejsze, zabytkowe formy architektoniczne i miejsca kulturowe i historyczne na terenie gminy promowanie włączania się inwestorów prywatnych w działania rewitalizacyjne gminy

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

niski poziom zasobu mieszkaniowego	Opis problemu	Wartość nieruchomości na terenie gminy nie jest wysoka, ze względu na niską atrakcyjność gminy do osiedlania się na stałe. Ponadto o niskim poziomie zasobu mieszkaniowego świadczy m.in. niski poziom energetyczny budynków oraz braki w infrastrukturze technicznej sieciowej. Średnie wskaźniki dla mieszkań na terenie gminy nie są niskie (przeciętna powierzchnia wynosi 71,2 m ²), ale na taki stan rzeczy wpływ mają nowsze mieszkania wybudowane na obrzeżach miejscowości. Na obszarach centralnych wsi, budynki mieszkalne są najczęściej parterowe, występują w zabudowie szeregowej, z niewielkim podwórzem z tyłu i są najczęściej w gorszym stanie technicznym. Stare budynki to często także zabudowa drewniana.
		Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy.
	Możliwość interwencji	sukcesywne doposażenie budynków mieszkalnych w infrastrukturę sieciową propagowanie i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych wykorzystanie posiadanych walorów przyrodniczych gminy, które sprzyjają rozwojowi zabudowy letniskowej (głównie w miejscowościach: Bolęcín, Bryzgów, Kochanów, Wola Kuraszowa).
niski poziom wydajności energetycznej budynków	Opis problemu	Budynki zlokalizowane w gminie Borkowice to w większości budynki mieszkalne lub mieszkalno-usługowe o niedostatecznym stanie technicznym i o niskich właściwościach termoizolacyjnych. Niski poziom energetyczny budynków (głównie wybudowanych w latach 1945-1970 oraz w latach 1971-1988) to: brak prawidłowego ocieplenia, szczelnych okien, pokrycia dachowego (na niektórych budynkach mieszkalnych są jeszcze pokrycia azbestowe, które - poza szkodliwym oddziaływaniem na ludzi i środowisko - z upływem czasu tracą swoje właściwości izolacyjne). Mieszkania opalane są głównie paliwem stałym, brak jest wysokosprawnych piecy c.o. Kotłownie lokalne mieszczą się bezpośrednio przy zasilanym budynku. Czynniki te mają wpływ na komfort mieszkania, wysokie koszty eksploatacji, negatywnie oddziałuje na środowisko naturalne.
		Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych - całość gminy.
	Możliwość interwencji	promowanie przeprowadzenia głębokiej (kompleksowej) termoizolacji i wymiany źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych wymiana energooszczędnego oświetlenia wewnątrz budynków na energooszczędne (np. LED) propagowanie i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych

1.5. Sfera środowiskowa

1.5.1. Cechy środowiska naturalnego

Pod względem fizyczno-geograficznym gmina Borkowice leży na granicy dwóch jednostek fizyczno-geograficznych:

- Równiny Radomskiej, leżącej na Wzniesieniach Południowomazowieckich, która obejmuje północno-wschodnią część gminy, o rzędnych od 180-200 m n.p.m. Jest to równina denudacyjna z zdegradowanej pokrywie utworów czwartorzędowych, pod którymi zalegają warstwy jurajskie i kredowe. Przecinają ją płytkie doliny rzeczne; Radomki, Iłżanki i Krępianki. Jest to równina typowo rolnicza, z małym udziałem terenów zalesionych.
- Garbu Gielniowskiego na Wyżynie Kieleckiej, który obejmuje południową część gminy. Występują tu wzniesienia o wysokościach 250-320 m n.p.m., które zbudowane są z utworów liasowych, miejscami czwartorzędowych. Garb obejmuje Dolinę rzeki Kamiennej, graniczy ze Wzgórzami Opoczyńskimi na zachodzie i Płaskowyżem Suchedniowskim - na południu. Na Garbie początek mają rzeki Radomka i Drzewiczka, jest to teren gęściej zalesiony.

Obszar gminy Borkowice zbudowany jest z utworów dewonu, permu, triasu, jury dolnej i czwartorzędu.

Do surowców naturalnych, występujących na terenie gminy Borkowice zaliczają się: piaskowce, kruszywa naturalne, rudy żelaza, ropy ogniotrwałe i ceramiczne, torfy. Złoża tych surowców nie odznaczają się dużymi zasobami oraz znaczącą jakością kopaliny. Udokumentowane złoża znajdują się w: Borkowicach, Rusinowie, Ruszkowicach i Smagowie, eksploatowane jest złożo „Borkowice II”.

Według podziału Polski na dzielnice rolniczo-klimatyczne gmina Borkowice położona jest na pograniczu Regionu Środkowomazowieckiego i Regionu Wschodniomazowieckiego. Są to klimaty umiarkowane, uwarunkowane wpływami mas powietrza polarno-morskiego i polarno-kontynentalnego. Dla tego terenu średnia roczna opadu atmosferycznego wynosi od 500 do 650 mm, średnia roczna temperatura od +7,5° do +8,5°, okres wegetacyjny trwa od 210 do 217 dni w roku.

Przeważająca część terenu gminy posiada korzystne warunki klimatyczne dla rozwoju osadnictwa i rolnictwa. W sąsiedztwie lasów panują dogodne warunki klimatyczne sprzyjające rozwojowi funkcji rekreacyjnej, w tym budownictwa wypoczynkowego. Niekorzystne warunki klimatu lokalnego występują w dolinach rzek.

Obszar gminy położony jest w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Szydłowiec-Goszczewice (GZWP 412, 413). Wody gruntowe występują w osadach piaszczysto - żwirowych dolin rzecznych (na głębokości od 0,5 -2 m) oraz przewarstwienia piaszczysto - żwirowe na wysoczyznach (głębokość występowania 3-8 m). Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę są warstwy wodonośne występujące na głębokości ok. 45 m - wody dolnojurajskie.

Obszar gminy Borkowice znajduje się w zlewni rzek:

- Radomki - lewobrzeżny dopływ Wisły, wypływa z Lasów Koneckich, długość rzeki wynosi 98 km, a dorzecze zajmuje powierzchnię ponad 2000 km²
- Jabłonicy -lewobrzeżnego dopływu Szabasówki, o długości 33,77 km.

Zbiorniki wodne w gminie Borkowice związane są z występowaniem rzek, zwłaszcza w rejonie doliny Jabłonicy:

- rozlewisko wodne w Niskiej Jabłownicy
- kompleksy stawów hodowlanych w Niskiej Jabłownicy
- zbiornik w Rzućcu (należący do założenia wodnego do napędu XIX wiecznej fabryki)
- kompleksy stawów hodowlanych w Rzućcu
- kompleksy stawów hodowlanych w Borkowicach.

Wody powierzchniowe mogą być wykorzystane w celach turystyczno-wypoczynkowych.

Według map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, opublikowanych na stronie internetowej Hydroportalu (<http://mapy.isok.gov.pl/imap/>), obszar gminy znajduje się poza obszarami narażonymi na niebezpieczeństwo powodzi.

Zgodnie z podziałem przyrodniczo-leśnym Borkowice leżą na terenie VI Krainy Małopolskiej w drugiej dzielnicy Gór Świętokrzyskich mezoregionu Puszczy Świętokrzyskiej, w zasięgu występowania wszystkich ważniejszych gatunków drzew leśnych. Lasy na terenie gminy Borkowice są we władaniu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych poprzez Nadleśnictwo Przysucha. Lasy niepaństwowe nadzorowane są przez nadleśnictwa na zasadzie umów. Lasy zajmują powierzchnię 3 251,63 ha (GUS, 2015), w tym: lasy Skarbu Państwa 1 589,03 ha, lasy prywatne - 1 662,6 ha. Lasy w granicach gminy to w przeważającej części lasy mieszane z jodłą, sosną, dębem, świerkiem z domieszką buka, modrzewia i brzozy.

Tabela 18. Tereny leśne i tereny zieleni w gminie Borkowice w roku 2015 (GUS, 2015)

Wyszczególnienie		Opis
Lasy ogółem		3 251,63 ha
w tym:	Lasy publiczne ogółem (las Skarbu Państwa)	1 589,03 ha
	Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	1 589,03 ha
	Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	2,09 ha
	Lasy prywatne ogółem	1 662,6 ha
Zieleńce		2 sztuki (parki podworskie w Borkowicach i Rzućcu), powierzchnia ogółem - 1,65 ha
teren zielony		Rzućcu, ul. Szkolna – 2 ha
Tereny cmentarzy		2 obiekty o łącznej powierzchni - 2,8 ha
Inne tereny zieleni		0,55 ha ogółem

1.5.2. Ochrona przyrody

Tereny prawnie chronione w gminie Borkowice zajmują powierzchnię 5585,10 ha, co stanowi 65% obszaru gminy. Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie zajmuje część południowo-wschodnią gminy. Inne formy ochrony to użytki ekologiczne i pomniki przyrody. Na obszarze gminy brak jest obszarów Natura 2000.

Tabela 19. Obszary chronione na terenie gminy Borkowice (opracowanie własne)

Forma ochrony	Opis
Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie	Obejmuje tereny w dolinach górnego biegu Radomki i Drzewiczki w południowej części województwa mazowieckiego i północnej województwa świętokrzyskiego. Łączna powierzchnia obszaru wynosi 41 709 ha. Znaczną część obszaru pokrywają lasy, które wspólnie ze Staropolskim Zagłębieniem Przemysłowym (rozciągającym się w rejonie Przysuchy, Rzućcu i Chlewisk) stanowią bardzo atrakcyjny teren turystyczno-wypoczynkowy, a także naukowo-badawczy. Do obszaru włączono strefy źródliskowe rzek Radomki, Drzewiczki oraz Iłżanki. Na terenie OCHK występują duże kompleksy leśne borów sosnowo-jodłowych z bukiem, dębem w wieku dochodzącym do 140 lat.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

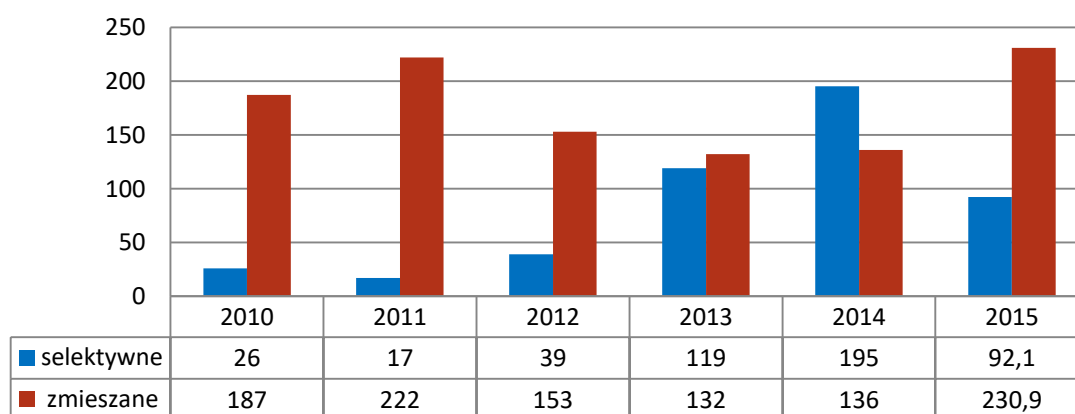
Użytki ekologiczne	użytek ekologiczny 203- bagno	powierzchnia: 3,60 ha
	użytek ekologiczny 204 - dawne pastwisko - siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich i chronionych gatunków	powierzchnia: 0,82 ha
	użytek ekologiczny 205 - dawna łąka i pastwisko - siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich i chronionych gatunków	powierzchnia: 1,20 ha
	użytek ekologiczny 206 - bagno	powierzchnia: 4,89 ha
	użytek ekologiczny 207 - bagno	powierzchnia: 6,96 ha
	użytek ekologiczny 208 - bagno	powierzchnia: 2,50 ha
Pomniki przyrody	Borkowice - park zabytkowy	Platan klonolistny
		Buk pospolity
		Modrzew polski
	Rzuców - park zabytkowy	Olsza czarna
		Dąb szypułkowy
		Dąb szypułkowy
		Dąb szypułkowy
	Rzuców - nadleśnictwo Przysucha, Obręb Rzuców	Dąb szypułkowy

Przez zachodnio-południową część gminy Borkowice przebiega główny korytarz ekologiczny Częstochowa - Wschód. Pomniejsze korytarze ekologiczne tworzą doliny cieków wodnych - zwłaszcza Jabłonicy i Radomki oraz kompleksy leśne w południowej części gminy.

1.5.3. Gospodarka odpadami

Według "Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2016-2021 z uwzględnieniem lat 2022-2027" gmina Borkowice należy do Regionu południowego gospodarki odpadami w województwie, w związku z czym odpady, wytworzone na jej terenie, mogą być przewożone do regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych. Główna instalacja i składowisko dla tego regionu (RIPOK) to Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych w Radomiu.

Wykres 28. Odpady zbierane w Mg w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (Urząd Gminy w Borkowicach)

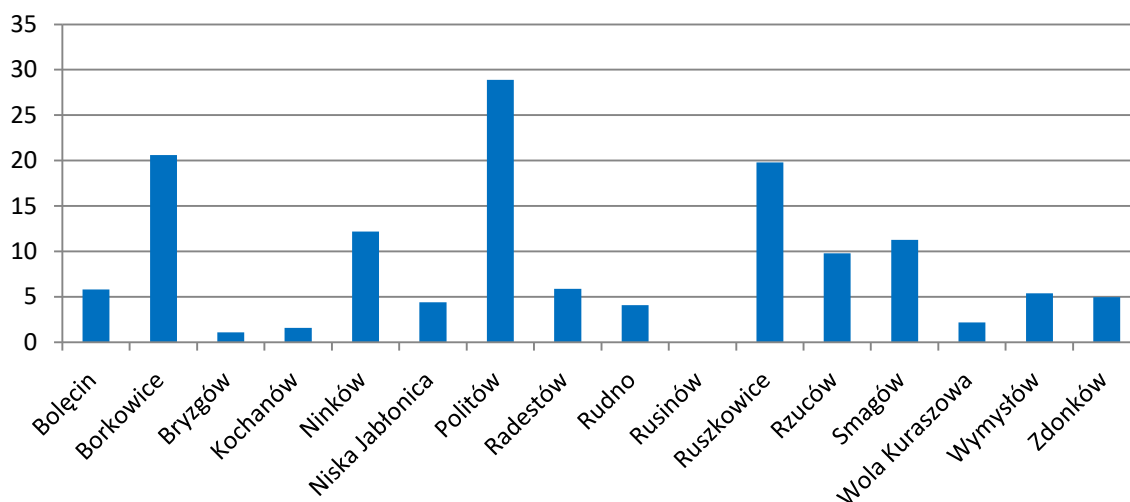
W gminie Borkowice w roku 2015 ogółem zebrano 323 Mg odpadów, z czego 27 % stanowiły odpady segregowane i 72 % odpady zmieszane. 1 254 gospodarstw domowych na terenie gminy objętych jest zbiórką odpadów.

Odbiorcą odpadów komunalnych z terenu gminy Borkowice jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o. o w Przysusze - Zakład Oczyszczania Miasta.

System zbiórki odpadów komunalnych w gminie opiera się na zbiórce odpadów niesegregowanych (zmieszanych) oraz segregowanych, w podziale na: papier, tektura, kartony, plastik i szkło.

Ponadto w gminie sukcesywnie zabierane są odpady zawierające azbest, na podstawie ewidencji do "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest", zgodnie z którym dofinansowuje demontaż i odbiór od właścicieli azbestu. Ogółem na terenie gminy Borkowice zewidencjonowano 138,471 Mg azbestu i odpadów go zawierających.

Wykres 29. Ilość zewidencjonowanego azbestu w Mg w poszczególnych sołectwach gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)

Azbest był odbierany z gospodarstw domowych w roku 2014 w ilości 34,4 Mg oraz w roku 2015 w ilości 38,5 Mg.

1.5.4. Podsumowanie problemów sfery środowiskowej

Gmina Borkowice posiada wysoką pozycję w regionalnym systemie przyrodniczym. Jej część południowo-wschodnią zajmują tereny silnie zalesione, stanowiące fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydlowieckie oraz fragment węzła ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym - Częstochowa - Wschód.

W kontekście stanu środowiska naturalnego w gminie należy ocenić: jakość powietrza, zagrożenie hałasem oraz gospodarkę odpadami niebezpiecznymi.

Dużym wyzwaniem na terenie gminy jest jakość powietrza. Głównym źródłem niskiej emisji jest zabudowa mieszkaniowa o niskich standardach energetycznych oraz spalanie paliw przez pojazdy samochodowe przejeżdżające przez gminę.

Gmina Borkowice objęta jest mazowiecką strefą badań w zakresie ochrony powietrza. W ostatnich latach uzyskała ona klasę C w zakresie przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} i PM₁₀ oraz beznzo(a)pirenu. Cały obszar województwa w latach 2010-2015 uzyskał klasę D2 z powodu przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu. Oznacza to przekroczenia normowanych poziomów. Za prawdopodobne przyczyny tego zjawiska uznać należy przede wszystkim procesy spalania paliw w celach energetycznych i technologicznych oraz komunikacyjnych.

Tabela 20. Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (z uwzględnieniem krajowych norm dla uzdrowisk) (WIOŚ Warszawa, 2015)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5	O ₃ *	O ₃ **
Strefa PL1404 - rok 2015												
A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A	D2

* według poziomu docelowego

** według poziomu celu długoterminowego

Tabela 21. Klasyfikacja strefy świętokrzyskiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin (WIOŚ w Warszawie, 2015)

Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			
	SO ₂	NO _x	O ₃ (według poziomu docelowego)	O ₃ (według poziomu długoterminowego)
2015	A	A	A	D2

Przedstawione informacje dotyczą stanu zanieczyszczenia powietrza dla całej strefy badania. Zaliczenie strefy do gorszej klasy (klasa C) nie oznacza zatem, że jakość powietrza na terenie całej strefy nie spełnia określonych kryteriów. Gmina Borkowice nie została wskazana jako obszar przekroczeń dla analizowanych zanieczyszczeń.

Na terenie gminy Borkowice nie są prowadzone pomiary zanieczyszczeń powietrza.

Tabela 22. Zanieczyszczenie powietrza dla gminy Borkowice – według rocznego uśrednienia stężeń (Delegatura WIOŚ w Radomiu)

Substancja	Notowany poziom zanieczyszczenia [µg/m ³]	Poziom dopuszczalny substancji w powietrzu [µg/m ³]
Dwutlenek azotu	7	40,0
Dwutlenek siarki	5	20,0
Pył zawieszony PM10	20	40,0
Pył zawieszony PM2,5	14	20,0**
Benzen	1,2	5,0
Ołów	0,01	0,5

* poziom dopuszczalny dla pyłu zawieszonego PM2,5 do osiągnięcia do dnia 1 stycznia 2020 r.

Z przedstawionych danych wynika, że żadna z badanych substancji w uśrednieniu rocznym nie przekroczyła wartości poziomów dopuszczalnych (tzw. twardych standardów jakości powietrza) określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu. Rolniczy charakter gminy, niski wskaźnik zainwestowania, przewietrzenie terenu oraz walory środowiska przyrodniczego wpływają pozytywnie na jakość powietrza. Gmina Borkowice nie należy do obszarów przekroczeń monitorowanych zanieczyszczeń.

Ze względów klimatycznych konieczne jest prowadzenie polityki eliminującej zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego energooszczędnymi mediami energetycznymi. Skuteczne wdrożenie działań naprawczych w tym zakresie wymaga równoległe podejmowania kompleksowych działań informacyjno-edukacyjnych. Gmina jest w trakcie tworzenia "Planu gospodarki niskoemisyjnej".

W zakresie szkodliwości i poziomów hałasu w środowisku - pomiary hałasu komunikacyjnego na terenie województwa przeprowadzane były w roku 2015 m.in. na terenie miasta Iłża przy

drodze krajowej nr 9. Przez teren gminy Borkowice nie przebiegają drogi o takim natężeniu, dlatego nie ma możliwości przeanalizowania skali hałasu.

Tabela 23. Natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej w obrębie gminy Borkowice w 2010 i 2015 roku (GDDKiA)

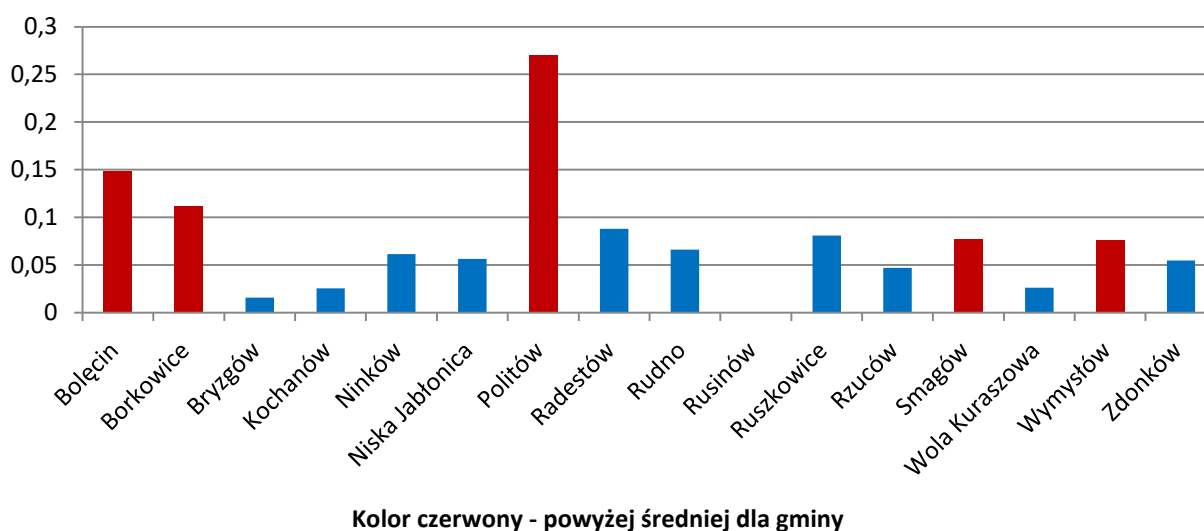
Nr drogi - odcinek	Pojazdy silnikowe ogółem	Struktura ruchu według liczby pojazdów					
		motocykle	samochody osobowe, mikrobusy	lekkie samochody ciężarowe (dostawcze)	samochody ciężarowe	autobusy	ciągniki
pomiary 2010 rok							
727 Przysucha – Szydłowiec (m. Ruszkowice)	2493	40	2084	222	117	15	15
pomiary 2015 rok							
727 Przysucha – Szydłowiec (m. Ruszkowice)	2836	23	2470	167	151	14	11

W zakresie ograniczenia uciążliwości hałasu na terenie gminy konieczna jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej. Działania w tym zakresie dotyczą zarówno poprawy stanu technicznego, jak i: bezpieczeństwa transportu (stan techniczny i oznakowanie), oświetlenia ulicznego, powstawanie infrastruktury około drogowej (parkingi, zatoki, ścieżki rowerowe itp.).

W zakresie gospodarki odpadami konieczne jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy w zakresie właściwego gospodarowania odpadami oraz podnoszenie skuteczności selektywnego zbierania odpadów poprzez rozwój selektywnej zbiórki odpadów w systemie pojemnikowym i workowym, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów biodegradowalnych, wielkogabarytowych i niebezpiecznych.

Szczególnym zadaniem w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi jest eliminacja wyrobów zawierających azbest, które powinny zostać usunięte z terenu kraju do 2032 roku. Zgodnie z obowiązującym prawem, usunięcie z terenu nieruchomości wyrobów zawierających azbest ciąży na właścicielu nieruchomości.

Wykres 30. Ilość wyrobów zawierających azbest w stosunku do ilości budynków w poszczególnych sołectwach gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)

Najwięcej azbestu w stosunku do ogółu budynków jest w miejscowościach: Politów, Bolęcin, Borkowice, Wymysłów i Smagów.

Skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom dla środowiska wymaga intensyfikacji współpracy jednostek działających w gminie, jak i w gminach sąsiednich w celu koordynacji działań z zakresu minimalizacji zagrożeń oraz likwidacji skutków zaistniałych zdarzeń. Na obszarze gminy realizacja zadań z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej należy do zadań własnych gminy. Wykonywanie ich należy do Wójta Gminy (jako organu wykonawczego), przy wsparciu instytucji wyspecjalizowanych w zapewnianiu bezpieczeństwa, jak np. Policja, Straż Pożarna, Siły Zbrojne oraz inne służby i inspekcje.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Tabela 24. Główne zagrożenia i problemy sfery środowiskowej na terenie gminy Borkowice

Główne zagrożenia i problemy	Wyszczególnienie	Opis
obecność odpadów zawierających azbest	Opis problemu	Ogółem na terenie gminy Borkowice zewidencjonowano 138,471 Mg azbestu i odpadów go zawierających. Odbieranie odpadów azbestowych z gospodarstw domowych jest zbyt niskie.
		Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych: Bołęcín, Borkowice, Politów, Smagów, Wymysłów.
	Możliwość interwencji	poprawa świadomości mieszkańców w zakresie postępowania i konieczności wyeliminowania azbestu
konieczność ochrony środowiska naturalnego	Opis problemu	Gmina Borkowice posiada wysoką pozycję w regionalnym systemie przyrodniczym, ze względu na obecność terenów leśnych i rzek, a także licznych zbiorków wodnych oraz tereny pod ochroną. Niewystarczające jest właściwe zagospodarowanie i zabezpieczenie terenów pod wodami (stawów i rzek) oraz zabytkowych parków w miejscowościach. Zagrożenie występuje też w obszarach: powietrze i hałas komunikacyjny.
		Sołectwa, które należy zaliczyć do obszarów kryzysowych: Borkowice, Rzuców.
	Możliwość interwencji	rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej w zakresie ograniczenia uciążliwości hałasu komunikacyjnego sukcesywne doposażenie budynków mieszkalnych w infrastrukturę sieciową podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy w zakresie właściwego gospodarowania odpadami oraz podnoszenie skuteczności selektywnego zbierania odpadów promowanie przeprowadzenia głębokiej (kompleksowej) termoizolacji i wymiany źródeł ciepła oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej wykorzystanie posiadanych walorów przyrodniczych gminy dla rozwoju gospodarczego, nie szkodzącego środowisku naturalnemu wspieranie renowacji i rewitalizacji obiektów i terenów zbiorników wodnych w celu ich szerszego wykorzystania na cele gospodarcze i społeczne promowanie włączania się inwestorów prywatnych w działania rewitalizacyjne gminy

IDENTYFIKACJA ZJAWISK NEGATYWNYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA OBSZARACH PROBLEMOWYCH

Na potrzeby opracowania "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" starano się wyselekcjonować zjawiska negatywne występujące na terenie gminy, które przekładają się na obecny stan obszaru wymagającego wsparcia.

2.1. Problemy Gminy Borkowice według opinii społecznej

Przystępując do opracowywania „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026” przeprowadzono konsultacje społeczne w postaci ankiety. Ankieta dotyczyła wyznaczenia i oceny skali problemów ekonomicznych, społecznych, dotyczących jakości życia oraz wykazania działań inwestycyjnych i organizacyjnych, które umożliwiłby poprawę funkcjonalności obszarów zdegradowanych, wzrost jakości życia i ożywienie społeczno-gospodarcze w gminie. W konsultacjach i badaniach ankietowych wzięli udział przedstawiciele lokalnej społeczności (badania ankietowe w dniach 18 lipca -18 sierpnia 2016 roku).

Wyniki Ankiety na potrzeby opracowania „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Borkowice na lata 2016-2026” - Identyfikacja obszarów problemowych.

- Czy- na terenie gminy występują poniższe problemy i zjawiska społeczne?
(Skalę problemu w tabeli oznaczono kolorem)

	W znacznym stopniu wpływa na rozwój gminy	Wpływa na rozwój gminy	Stanowi problem o minimalnym znaczeniu	Nie stanowi problemu
Bezrobocie				
Ubóstwo				
Starzenie się społeczeństwa i problemy ludzi starszych				
Zagrożenie patologiami społecznymi				
Brak perspektyw dla młodzieży				
Brak poczucia bezpieczeństwa				
Niewystarczająca opieka medyczna (baza, dostępność)				
Niewystarczająca baza kulturalno-oświatowa				
Mała aktywność społeczna				
Inne (jakie?)				
• Niska świadomość społeczna w zakresie ekologii, zanieczyszczenia środowiska przez mieszkańców;				
• Niski poziom patriotyzmu lokalnego i ogólnokrajowego				
• Niski poziom przedsiębiorczości				
• Brak należytej dbałości o środowisko naturalne				

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

- Czy na terenie gminy występują poniższej przedstawione problemy dotyczące zagospodarowania przestrzennego, bazy technicznej oraz uwarunkowań ekonomicznych?

(Skalę problemu w tabeli oznaczono kolorem według liczby głosów)

	W znacznym stopniu wpływa na rozwój gminy	Wpływa na rozwój gminy	Stanowi problem o minimalnym znaczeniu	Nie stanowi problemu
Brak ładu przestrzennego i właściwego zagospodarowania terenu				
Zły stan dróg i otoczenie drogowego				
Braki w infrastrukturze technicznej				
Niewystarczająca baza mieszkaniowa				
Brak środków na inwestycje				
Mała atrakcyjność gminy dla większych inwestorów				
Zagrożenia dla środowiska naturalnego				
Inne (jakie?), • Niewykorzystanie bogatych walorów przyrodniczo-krajobrazowych • Brak zainteresowania istniejącymi zabytkami oraz ruinami po dawnych ważnych historycznie obiektach • Niewiele gospodarstw rolnych • Brak bazy noclegowej • Brak wprowadzania nowoczesnych technologii energetycznych bazujących na odnawialnych źródłach energii • Brak dobrego sygnału telefonii komórkowej i sygnału internetowego (przesyłu bezprzewodowego) • Brak kanalizacji w większości miejscowości (wyjątek: Ruszkowice/Borkowice) • Niska estetyka i efektywność energetyczna obiektów prywatnych				

- W jakim kierunku powinny zmierzać działania Gminy mające na celu poprawę warunków życia mieszkańców?

(Skalę problemu w tabeli oznaczono kolorem według liczby głosów)

	Zadanie priorytetowe	Zadanie ważne	Zadanie o małym znaczeniu	Zadanie zbędne
Rozbudowa infrastruktury technicznej i drogowej				
Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości				
Pozyskiwanie inwestorów				
Pozyskiwanie środków pomocowych na rozwój gminy				
Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury społecznej				
Wspieranie rozwoju turystyki i agroturystyki				
Poprawa stanu środowiska naturalnego i wspieranie działań ekologicznych				
Efektywna współpraca z samorządami gmin sąsiednich, powiatu, województwa				

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Inne (jakie?)				
- Wykorzystanie i promowanie istniejących walorów przyrodniczo-krajobrazowych, - Wykorzystanie, zadbanie i promowanie istniejących zabytków także tych będących w ruinie - Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie ekologii, zanieczyszczenia środowiska przez mieszkańców - Zapewnienie lepszego sygnału internetowego - Wspieranie inicjatyw mieszkańców				

- Czy na terenie gminy znajduje się teren, dla którego stworzenie szczegółowego programu rewitalizacji może spowodować ożywienie gospodarcze i powstanie nowych miejsc pracy, poprawę estetyki, funkcji społecznych i przestrzenno-środowiskowych?
- Zagospodarowanie istniejących zabytków i ruin po dawnych ważnych historycznie obiektach we wsi Rzuców: średniowieczne grodzisko, ruiny elektrowni wodnej z XX w., ruiny walcowni z XIX w., ruiny wandowskiego młyna
- Rewitalizacja kąpielowego zbiornika wodnego w Wandowie
- Rewitalizacja obiektów zabytkowych w Borkowicach pałac, spichlerz, oficyna, rządówka, budynki podworskie
- Renowacja obiektu młyna na Goworku.
- Jakie działania powinny być przeprowadzone na wyznaczonym terenie, które przyczyniłyby się do jego zasadniczej zmiany charakteru lub poprawy funkcji dotychczas spełnianych?
- Działania zagospodarowania i rewitalizacji poprzez zabezpieczenie, remont, odpowiednie oznakowanie oraz promocję.
- Jakie problemy ekonomiczne, społeczne i związane z poprawą jakości życia, w związku z przeprowadzeniem na danym obszarze działań rewitalizujących, chciałby Pan/Pani rozwiązać lub zmniejszyć ich oddziaływanie?
(Określenie ważność problemu cyfrą od 0 do 5 (0 – problem nie występuje, 5 to problem najbardziej oddziałujący na lokalną społeczność)

Problemy ekonomiczne			
0	Brak miejsc pracy	1	Problemy z przyciągnięciem strategicznych inwestorów
0	Brak oraz zły stan terenów inwestycyjnych	1	Niewystarczająca ilość i niski standard mieszkań
2	Brak wsparcia dla tworzących nowe miejsca pracy	5	Nierozwiązany problem gospodarka odpadami, gospodarki wodno-ściekowej
3	Niewielka ilość małych i średnich przedsiębiorstw	0	Zła sytuacja na rynku mieszkaniowym
Problemy społeczne			
0	Bezrobocie		Przestępczość i chuligaństwo
0	Ubóstwo	5	Odływ młodych i wykształconych osób
1	Zjawiska patologiczne związane z używkami	1	Utrudniony dostęp do oświaty, przekwalifikowań, doskonalenia zawodowego
1	Zjawiska patologiczne związane z przemocą	0	Brak lub niedobór organizacji i instytucji społecznych pomagającym mieszkańcom

Problemy jakości życia			
3	Niska estetyka obszaru		Słaba dostępność do obiektów infrastruktury społecznej
5	Niska funkcjonalność obszaru	2	Słaba dostępność i aktywność ośrodków kulturalnych i rekreacyjno-sportowych
5	Zły stan komunikacji i bezpieczeństwa w ruchu drogowym	5	Brak lub utrudniony dostęp do mediów i nowoczesnych technologii
1	Słaba dostępność do kompleksowej infrastruktury technicznej	5	Słaba samoorganizacja, integracja społeczna i współpraca samorządu z mieszkańcami

2.2. Analiza SWOT

Metodą obrazowego opisu i zdiagnozowania gminy Borkowice jest wykorzystanie metody badawczej w postaci analizy SWOT. Jest ona jedną z metod, którą można się posłużyć przy planowaniu strategicznym, która opiera się na zidentyfikowaniu haseł obrazujących wszelkie aspekty charakteryzowanego zjawiska. Hasłami tymi są:

mocne i słabe strony (opisujących czynniki wewnętrzne),

szanse i zagrożenia (opisujących czynniki zewnętrzne mające wpływ na dany obszar).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie potencjału gminy w zakresie analizowanych sfer: społecznych, gospodarczych, rozwojowych.

Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, rozszerzanie, właściwe wykorzystanie istniejących zasobów procentujące na przyszłość. Słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki.

Tabela 25. Uwarunkowania wewnętrzne dla Gminy Borkowice - analiza SWOT

Obszar	Mocne strony	Słabe strony
Uwarunkowania społeczne	- Istniejąca baza oświatowa: przedszkola, szkoły podstawowe, Gimnazja oraz Szkoła Muzyczna I stopnia - Działalność Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Rusinowie i Niepublicznego Specjalnego Ośrodka szkolno-wychowawczego S.A.K. "OPOKA" w Borkowicach - Istniejąca baza sportowa (sale gimnastyczne, stadion, orliki, boiska) - Istniejąca baza kulturalna (Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna) - Zagwarantowana podstawowa opieka medyczna oraz pomoc i opieka społeczna - Działalność klubów sportowych - Szlaki turystyczne - Działające stowarzyszenia rozwojowe i pomocowe w gminie oraz Lokalna Grupa Działania "Razem na Piaskowcu" - Wysoki poziom bezpieczeństwa - Zabytkowe dziedzictwo kulturowe gminy	- Spadek liczby mieszkańców w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego i salda migracji - Starzejące się społeczeństwo - Bezrobocie - Brak aktywizacji społecznej - Dziedziczenie ubóstwa i patologii - Brak oferty atrakcyjnego zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców - Braki w infrastrukturze społecznej zwłaszcza z przeznaczeniem dla osób starszych - Brak mieszkań komunalnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Gospodarka i rolnictwo	- Dobra jakość gleb rolnych i klas ziemi w części gminy - Tradycje rolnicze, prywatna własność i dziedziczenie gospodarstw - Korzystne warunki (naturalne, historia, zabytkowe obiekty) sprzyjające rozwojowi turystyki, agroturystyki i rekreacji	- Mała liczba podmiotów gospodarczych - Rozdrobnienie gospodarstw rolnych prowadzących nieopłacalną produkcję rolną (duża ilość nieużytków) - Brak specjalistycznych i nowoczesnych gospodarstw, prowadzących intensywną produkcję rolną - Brak zakładów przemysłowych - Brak gospodarstw agroturystycznych i zaplecza turystycznego - Zaniedbane stawy rybne - Brak promocji lokalnych produktów i działających firm
Zagospodarowanie przestrzenne	- Odpowiadająca potrzebom sieć dróg wewnątrzgminnych - Równomierne rozmieszczenie miejscowości i powiązań pomiędzy nimi - Zabytki architektoniczne	- Brak gminnych planów zagospodarowania przestrzennego - Słaby rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości (np. brak centrów, wyznaczonych obszarów funkcjonalnych) - Brak przestrzeni gminnych i działek pod budownictwo i działalność gospodarczą - Zaniedbane i niewykorzystane obiekty zabytkowe - Brak ścieżek rowerowych i szlaków spacerowych z infrastrukturą towarzyszącą
Infrastruktura	- Dostępność sieci wodociągowej w całej gminie - Istniejące przydomowe oczyszczalnie ścieków - Wystarczające zaopatrzenie w energię elektryczną - Powszechność usług telekomunikacyjnych oraz dostępność internetu	- Brak kompleksowej kanalizacji - Stan techniczny dróg i otoczenia drogowego - Brak melioracji obszarów rolnych - Brak gazu sieciowego - Niewykorzystywanie zasobów energii odnawialnej w gospodarstwach domowych i na skalę gospodarczą
Położenie i warunki naturalne	- Atrakcyjne położenie administracyjne i geograficzne gminy - Walory przyrodnicze i krajobrazowe (lasy, uroczyska, użytki ekologiczne i tereny chronione) - Czyste środowisko - Duża lesistość - Tereny do rekreacji i wypoczynku - Występujące złoża surowców naturalnych (głina ogniotrwała, piaski) - Niewymagające uzdatniania zasoby wód głębinowych	- Niekompletność infrastruktury technicznej przyjaznej dla środowiska - Zbyt mała liczba oczyszczalni przydomowych - Słaba dostępność komunikacyjna do głównych szlaków drogowych - Duża konkurencyjność gmin ościennych

Tabela 26. Uwarunkowania zewnętrzne dla Gminy Borkowice - analiza SWOT

Obszar	Szanse	zagrożenia
Uwarunkowania społeczne	- Wykorzystanie źródeł zewnętrznych dla wzrostu poziomu usług społecznych i rozbudowy infrastruktury społecznej służącej mieszkańcom - Wykorzystanie potencjału ludzkiego, aktywizacja mieszkańców, kreowanie liderów lokalnych - Aktywniejsza działalność stowarzyszeń i fundacji dla rozwoju gminy oraz Lokalnej Grupy Działania	- Zaostrzenie niekorzystnych trendów demograficznych ze względu na wzrost migracji zarobkowej i starzenie się społeczeństwa - Zbyt duże obciążenie gminy obowiązkami społecznymi przy braku wsparcia ze strony państwa - Niekorzystne trendy w odniesieniu do całego regionu (związana w odpływie ludności, wysokim bezrobociem, itp.) - Niskie zaangażowanie mieszkańców gminy w inicjatywy lokalne i regionalne - Brak aktywności w tworzeniu miejsc pracy poza rolnictwem, dla ludzi młodych i wykształconych
Gospodarka i rolnictwo	- Dostępność funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na rozwój rolnictwa, gospodarki, turystyki i pobudzania rynku pracy - Stworzenie stref dla przedsiębiorców - Wsparcie rozwoju rolnictwa i gałęzi pobocznych - Możliwość przyciągnięcia zewnętrznych inwestorów różnorodnych branż - Popyt na energię odnawialną pochodzącą z zasobów naturalnych, w tym z upraw, oraz wykorzystanie energii słońca i wody - Możliwości wykorzystania słabszych gleb dla uprawy roślin energetycznych - Dostępność taniej i licznej siły roboczej	- Stagnacja gospodarcza regionu - Konkurencja ze strony ościennych gmin o zbliżonych lub lepszych walorach - Wysokie koszty produkcji oraz tworzenie i utrzymania miejsc pracy - Niewystarczająca promocja gminy - Nieopłacalność produkcji rolnej
Zagospodarowanie przestrzenne	- Promocja terenów pod inwestycje gospodarcze, usługowe oraz budownictwo mieszkaniowe i letniskowe - Poprawa infrastruktury drogowej (współpraca z samorządem powiatowym, sukcesywna wymiana nawierzchni dróg i poprawa otoczenia drogowego) - Wykorzystanie terenów atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo do rozwoju turystyki - Rozwój bazy wypoczynkowej oraz szkoleniowo-konferencyjnej na bazie istniejących zabytków	- Duża konkurencja w aplikowaniu ośrodki zewnętrzne - Opóźnienia w realizacji inwestycji proekologicznych
Infrastruktura	- Możliwość aplikowania o środki zewnętrzne na rozbudowę infrastruktury technicznej - Wykorzystanie zasobów i warunków dla rozwoju energetyki odnawialnej - Przeprowadzenie inwestycji związanych z rozbudową bazy i zaplecza rekreacyjno-wypoczynkowego przez podmioty pozagminne	- Brak środków w budżecie gminy na inwestycje infrastrukturalne - Zbyt niska świadomość ekologiczna

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Położenie i warunki naturalne	• Współpraca z samorządami (gminnymi, powiatowymi, wojewódzkimi) w celu promocji regionalnych zasobów środowiskowych i ich wykorzystania w turystyce i rekreacji • Wykorzystanie atutów uwarunkowań zewnętrznych • Wyeliminowanie odpadów zawierających azbest • Rozwój bazy turystycznej	• Konkurencja ze strony gmin ościennych • Brak skutecznej polityki aktywizującej rejony peryferyjne województwa mazowieckiego
-------------------------------	---	---

POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

3.1. Nawiązanie do strategicznych dokumentów krajowych dotyczących rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego gminy i regionu

Tabela 27. Strategie polityki krajowej (opracowanie własne)

Cele strategiczne	Cele szczegółowe / operacyjne
Narodowy Plan Rewitalizacji 2022	
Głównym celem NPR jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.	
Strategia Rozwoju Kraju 2020	
Wzmocnienie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów, zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę życia ludności	• Sprawne i efektywne państwo • Konkurencyjna gospodarka • Spójność społeczna i gospodarcza
Strategia Rozwoju Kraju 2020- Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo	
• Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem, • Zapewnienie środków na działania rozwojowe, • Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela, • Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej, • Wzrost wydajności gospodarki, • Zwiększenie innowacyjności gospodarki, • Rozwój kapitału ludzkiego, • Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych, • Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, • Zwiększenie efektywności transportu, • Integracja społeczna, • Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, • Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.	
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	
Rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia	Wzrost zatrudnienia Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluceniem społecznym Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	
Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno- gospodarczym Polski	Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	
Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych –konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.	
Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko- perspektywa do 2020 r.	
Zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę.	Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię Poprawa stanu środowiska
Strategia Rozwoju Transportu do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)	
CEL STRATEGICZNY 1: Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego CEL STRATEGICZNY 2: Stworzenie warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych i rozwoju efektywnych systemów przewozowych	Stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportowej Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym Bezpieczeństwo i niezawodność Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko Zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych
Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej	
Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 14% w roku 2020	
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020	
Poprawa jakości obszarów wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa, rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju	Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej. Bezpieczeństwo żywnościowe. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.
Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	
Wzrost znaczenia Polski Centralnej w skali międzynarodowej jako przestrzeni przyjaznej generowaniu oraz transferowi wiedzy i innowacji	• Zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji • Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom • Innowacyjna sieć medyczno-farmaceutyczna • Międzynarodowe centrum żywności prozdrowotnej • Multimodalny węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym

3.1. Nawiązanie do strategicznych dokumentów regionu i gminy

Tabela 28. Strategie polityki wojewódzkiej (opracowanie własne)

Cele strategiczne	Cele szczegółowe / operacyjne
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030	
Inteligentne Mazowsze	
Przemysł i produkcja	Wzrost zdolności konkurencyjnej przemysłu w regionie poprzez stymulowanie zmian strukturalnych, pobudzanie aktywności innowacyjnej oraz efektywne wykorzystanie zasobów
Gospodarka	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności produkcyjnej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii
Spółeczeństwo	Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki
Środowisko i energetyka	Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska
Kultura i dziedzictwo	Wykorzystanie kultury i dziedzictwa kulturowego do rozwoju przemysłów kreatywnych
Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020	
Misją strategii polityki społecznej województwa jest włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu dla poprawy jakości życia mieszkańców Mazowsza.	
Wzmocnienie kapitału ludzkiego do aktywności, samodzielności i integracji społecznej	• Rozwój zintegrowanego systemu realizacji polityk publicznych dla strategicznego zarządzania polityką społeczną Regionu • Wzmocnienie inkluzji społecznej poprzez realizację działań profilaktycznych i aktywizujących • Poprawa dostępności, integracji i jakości usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym przy zwiększonym udziale organizacji pozarządowych w realizacji zadań polityki społecznej Regionu
Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Mazowieckim na lata 2015-2020	
Misja: Kultura łączy każdego	
• Dobre zarządzanie w kulturze • Uczestnictwo – włączenie – spójność • Dziedzictwo – tożsamość – wspólnota • Kreatywność – motor rozwoju • Łączenie potencjałów kultury	
Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego do 2018 roku	
Ochrona środowiska naturalnego na Mazowszu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, jako podstawa poprawy jakości życia mieszkańców regionu	• Poprawa jakości środowiska • Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych • Ochrona przyrody • Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego • Edukacja ekologiczna społeczeństwa
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	
• Rozmieszczenie w przestrzeni inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym m w oparciu o cele i zasady zagospodarowania przestrzennego województwa • Ukierunkowanie działań dotyczących rozwoju gospodarczego, kultury i ochrony środowiska, poprzez uwzględnianie uwarunkowań, szans i zagrożeń wynikających ze zróżnicowanych cech przestrzeni województwa • Oddziaływanie na zachowania przestrzenne podmiotów gospodarujących w przestrzeni, by były one zgodne z ogólnymi celami rozwoju województwa	

Tabela 29. Strategie polityki powiatowej i gminnej (opracowanie własne)

Cele strategiczne	Cele szczegółowe / operacyjne
Strategia Rozwoju Gminnego Powiatu Przysuskiego na lata 2016-2022	
Misją Powiatu Przysuskiego jest zrównoważony rozwój gospodarczy, przestrzenny i społeczny budujący zintegrowaną i aktywną wspólnotę powiatową wykorzystując jej potencjał, zasoby, tradycje oraz doświadczenie.	
Planowanie przestrzenne i infrastruktura wspierające rozwój gospodarczy i podwyższająca jakość życia mieszkańców	• Efektywny i pełny plan zagospodarowania przestrzennego Powiatu • Powiat zmeliorowany i skanalizowany, posiadający działające zbiorniki retencyjne • Przeprowadzony proces scalania gruntów • Funkcjonujący i sprawny system zaopatrzenia w energię z rozwiniętym systemem prosumenckim • Sprawny system transportu drogowego w sieci krajowej wojewódzkiej i powiatowej • Rozwinięta infrastruktura turystyki kwalifikowanej (rowerowej, wodnej, biegowej) oraz rekreacji i wypoczynku • Zutyliizowanie azbestu z zabudowań gospodarczych na wsi
Ochrona oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych Powiatu	• Ożywione tereny leśne Powiatu • Osiągnięcie podstawowych standardów UE w zakresie czystości wód powierzchniowych i podziemnych • Budowanie lokalnej tożsamości i integrowanie mieszkańców oparte na walorach historyczno-kulturowych • Poprawiony stan środowiska przyrodniczego w tym szaty roślinnej i świata zwierzęcego • Cieki i zbiorniki wodne Powiatu ekologicznie bezpiecznym miejscem rekreacji i turystyki • Ochrona powietrza i rozwiązanie problemu zadymienia
Konkurencyjna i efektywna gospodarka o dużej dynamice wzrostu	• Pozyskanie inwestorów z branży przetwórczej i spożywczej oraz sektorów innowacyjnych • Wzrost potencjału gospodarczego – tj. ilości firm działających na 1000 mieszkańców – Powiatu Przysuskiego do poziomu 80 • Rozwinięty sektor małych i średnich przedsiębiorstw dzięki współfinansowaniu z funduszy UE • Rozwinięta wyspecjalizowana gospodarka rolna • Rozwinięta gospodarka turystyczna i agroturystyczna • Wykorzystany potencjał gospodarczy terenów turystycznych na cele budownictwa mieszkaniowego i infrastruktury turystycznej • Wysoko kwalifikowana i mobilna zawodowo kadra dzięki współfinansowaniu z funduszy UE
Osoby młode zaadaptowane do zmieniających się uwarunkowań rynku pracy	• Zwiększona przedsiębiorczość osób młodych • Równy dostęp do zatrudnienia młodych osób zagrożonych wykluczeniem oraz wykluczonych społecznie, zawodowo i zdrowotnie • Zindywidualizowane wsparcie dla osób młodych opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze • Poprawa sytuacji osób młodych opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze
Infrastruktura pomocy społecznej dostosowana do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem	• Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej • Wsparcie rodzin naturalnych w społeczności lokalnej • Podwyższenie standardów lokalowych i wyposażenia oraz likwidacja barier architektonicznych instytucji pomocy społecznej i rynku pracy • Zaktywizowane powstawanie spółdzielni socjalnych w tym w szczególności osób prawnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

	- Wysoka dostępność usług pomocy społecznej odpowiadających zapotrzebowaniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadr instytucji pomocy społecznej i rynku pracy do aktualnych potrzeb
Kształcenie przez całe życie i zapobieganie bezrobociu	- Osiągnięcie stopy bezrobocia w Powiecie Przysuskim na poziomie 16% - Szkolenia zawodowe dla osób bezrobotnych umożliwiające zdobycie kwalifikacji adekwatnych do potrzeb rynku pracy - Usługi rynku pracy umożliwiające zdobycie umiejętności uniwersalnych niezbędnych do aktywnego poszukiwania pracy oraz podniesienia poziomu motywacji - Działania niestandardowe, stanowiące wsparcie suplementarne dla procesu aktywizacji zawodowej - Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian
Innowacje polityki społecznej służące aktywizacji i integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	- Wzrost poziom aktywności i zatrudnialności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym poprzez działania aktywnej integracji - Poprawa sytuacji rodzin dotkniętych kryzysem i dysfunkcjami, poprzez kompleksowe wsparcie oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i uzależnieniom - Rozwinięte partnerstwo publiczno-publiczne i publiczno-prywatne oraz funkcjonujący i rozwinięty trzeci sektor - Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem - Spopularyzowane i wdrożone zasady aktywnego i zdrowego starzenia się - Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w świadczeniu usług pomocy społecznej - Zapobieganie zjawisku pogłębiania się niepełnosprawności we wczesnym dzieciństwie
Otwarty i pomocny dla mieszkańców oraz efektywnie funkcjonujący samorząd powiatowy	- Otwarte i pomocne Starostwo Powiatowe - Ustabilizowanie liczebności populacji Powiatu Przysuskiego na poziomie 43 000 osób - Efektywne i ekonomicznie funkcjonujące Starostwo Powiatowe - Silne i aktywne organizacje pozarządowe wykonujące różnorodne zadania na rzecz Powiatu - Poprawienie stanu bezpieczeństwa Powiatu - Współpraca wszystkich szczebli samorządu na terenie Powiatu, partnerstwo publiczno-publiczne przy realizacji konkretnych zadań inwestycyjnych
Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2022	
Osoby młode zaadaptowane do zmieniających się uwarunkowań rynku pracy	- Zwiększona przedsiębiorczość osób młodych - Równy dostęp do zatrudnienia młodych osób zagrożonych wykluczeniem oraz wykluczonych społecznie, zawodowo i zdrowotnie - Zindywidualizowane wsparcie dla osób młodych opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze - Poprawa sytuacji osób młodych opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze
Infrastruktura pomocy społecznej dostosowana do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem	- Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej - Wsparcie rodzin naturalnych w społeczności lokalnej - Podwyższenie standardów lokalowych i wyposażenia oraz likwidacja barier architektonicznych instytucji pomocy społecznej i rynku pracy - Zaktywizowane powstawanie spółdzielni socjalnych w tym w

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

	szczegółności osób prawnych • Wysoka dostępność usług pomocy społecznej odpowiadających zapotrzebowaniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadr instytucji pomocy społecznej i rynku pracy do aktualnych potrzeb
Kształcenie przez całe życie i zapobieganie bezrobociu	• Osiągnięcie stopy bezrobocia w Powiecie Przysuskim na poziomie 16% • Szkolenia zawodowe dla osób bezrobotnych umożliwiające zdobycie kwalifikacji adekwatnych do potrzeb rynku pracy • Usługi rynku pracy umożliwiające zdobycie umiejętności uniwersalnych niezbędnych do aktywnego poszukiwania pracy oraz podniesienia poziomu motywacji • Działania niestandardowe, stanowiące wsparcie suplementarne dla procesu aktywizacji zawodowej • Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian
Innowacje polityki społecznej służące aktywizacji i integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	• Wzrost poziom aktywności i zatrudnialności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym poprzez działania aktywnej integracji • Poprawa sytuacji rodzin dotkniętych kryzysem i dysfunkcjami, poprzez kompleksowe wsparcie oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i uzależnieniom • Rozwinięte partnerstwo publiczno-publiczne i publiczno-prywatne oraz funkcjonujący i rozwinięty trzeci sektor • Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem • Spopularyzowane i wdrożone zasady aktywnego i zdrowego starzenia się • Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w świadczeniu usług pomocy społecznej • Zapobieganie zjawisku pogłębiania się niepełnosprawności we wczesnym dzieciństwie
Powiatowy Program Rewitalizacji na lata 2016-2022	
Rekomendacje zasięgu terytorialnego procesu rewitalizacji: Gmina Borkowice - miejscowość Borkowice, zespół pałacowy Gmina Gielniów - miejscowość Gielniów Gmina Klwów - miejscowość Klwów Gmina Odrzywół - miejscowość Odrzywół Gmina Potworów - - miejscowość Potworów Miasto i Gmina Przysucha - miejscowość Przysucha, zespół dworski Gmina Rusinów - miejscowość Rusinów Gmina Wieniawa - miejscowość Wieniawa	
Strategia Rozwoju Gminy Borkowice na lata 2016-2026 (projekt)	
Wizja gminy Borkowice: Gmina Borkowice to gmina przedsiębiorczych mieszkańców, która odpowiada na ich potrzeby oraz oferuje warunki do rozwoju gospodarczego	
Misja rozwoju gminy Borkowice: Gmina Borkowice to gmina, która uwzględnia zasady zrównoważonego rozwoju we wszystkich aspektach życia, staje się przyjazna dla mieszkańców oraz atrakcyjna dla podmiotów gospodarczych, inwestorów i turystów	
Progres społeczny Wzmacnianie kapitału społecznego i wzrost jakości usług publicznych	nięcie wysokiego standardu usług dla mieszkańców wa funkcjonalności infrastruktury społecznej ć o dziedzictwo kulturowe i wzmocnienie tożsamości
Ożywienie gospodarcze Intensyfikacja rozwoju gospodarczego w gminie	izacja rozwoju przedsiębiorczości konkurencyjności gospodarstw rolnych nienie funkcji turystycznych wanie o środki zewnętrzne i promocja

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Rozwój infrastrukturalny Pełna i nowoczesna infrastruktura techniczna chroniąca środowisko naturalne	nowoczesnej infrastruktury technicznej cja zadań z zakresu ochrony wartości przyrodniczych atrakcyjności przestrzeni publicznych
Program Ochrony Środowiska dla gminy Borkowice na lata 2014 – 2017 z perspektywą do roku 2021 - aktualizacja	
• Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska • Racjonalizacja gospodarki wodnej • Zwiększenie lesistości i ochrona lasów • Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego • Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej • Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej • Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych	

ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE

4.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego - delimitacja terenów

Obszar zdegradowany, zgodnie z treścią "Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020" Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 r. to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw)
- środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska)
- przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych)
- technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Dla potrzeb "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" przeprowadzono identyfikację obszarów problemowych w ujęciu społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym, której istotnym elementem było obiektywne stwierdzenie, kiedy dane zjawisko ma charakter zjawiska problemowego (stanu kryzysowego). Służyć temu miała analiza porównawcza, tj. odniesienie skali zjawisk do występujących na innych poziomach statystycznych, jak i analiza opisowa danego problemu. Szczegółowa diagnoza pozwoliła na określenie stanów kryzysowych występujących na obszarze gminy Borkowice.

Tereny wyznaczone zostały na podstawie: analizy dokumentów przestrzennych i strategicznych gminy i zawartych w nich wizji i ustaleń, konsultacji społecznych i spotkań roboczych, przeprowadzonych wizji lokalnych oraz dostępnych danych statystycznych. Część danych, możliwych od uzyskania, przedstawiono w podziale na sołectwa, dla części zagadnień przedstawiono dane ogólnogminne, porównując np. ze wskaźnikami dla powiatu czy województwa. Ponieważ jednak, w przeprowadzonej analizie nie dla wszystkich obszarów można było odnieść dane statystyczne, dlatego zdecydowano się uzupełnić ją o część opisową, według stanu wiedzy, opinii mieszkańców i obserwacji.

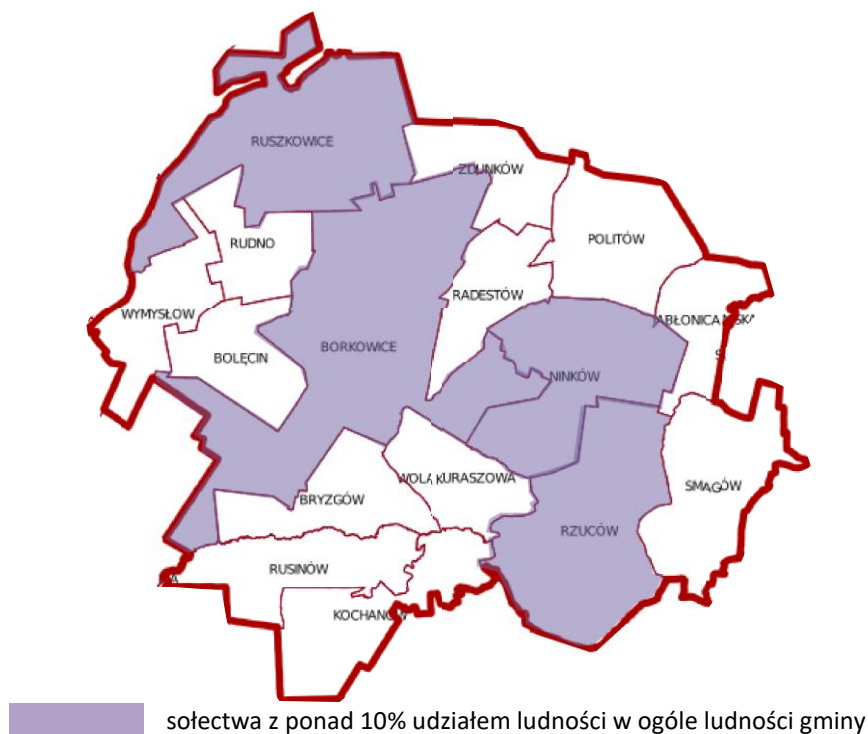
Założeniem "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" jest, aby Program pomógł rozwiązywać kluczowe problemy gminy w sposób najefektywniejszy. Konieczne jest zatem ustalenie kryterium wyznaczania - delimitacji - obszarów na terenie gminy Borkowice. Kryteria te zawierają uzgodnienia:

- na wstępnym etapie prac diagnostycznych przyjęto założenie, aby do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe zachować podział gminy na sołectwa
- aby zapewnić kompleksowość działań rewitalizacyjnych i jak najlepsze oddziaływanie efektów rewitalizacji na obszar całej gminy - wzięcie pod uwagę tych sołectw, w których zamieszkuje stosunkowo największa liczba mieszkańców
- na podstawie przeprowadzanej diagnozy każdej ze sfer oddziaływań, wprowadzić podsumowanie w formie syntezy głównych zagrożeń i problemów oraz wykazania obszarów (sołectw) kryzysowych w każdym z głównych problemów
- przeprowadzić zsumowanie wskaźników i przyjętych założeń w stosunku do każdego sołectwa i każdego zagadnienia - tj. dla sfery społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej.

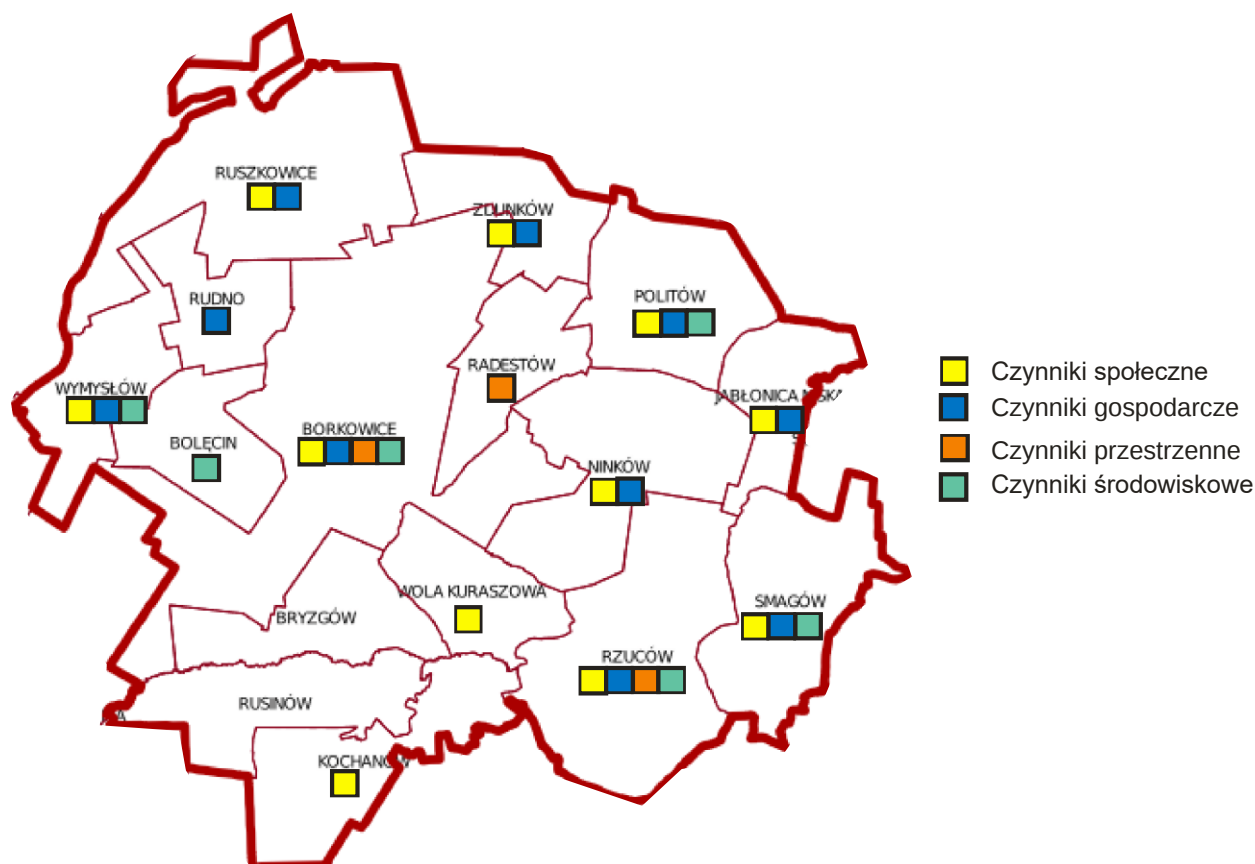
Założono, że za obszar spełniający kryterium koncentracji problemów uznane zostaną te sołectwa, w których:

- liczba ludności przekracza 10% w stosunku do ogółu mieszkańców gminy
- występuje kryzys w sferze społecznej
- występuje kryzys w sferze gospodarczej
- występuje kryzys w sferze przestrzennej.

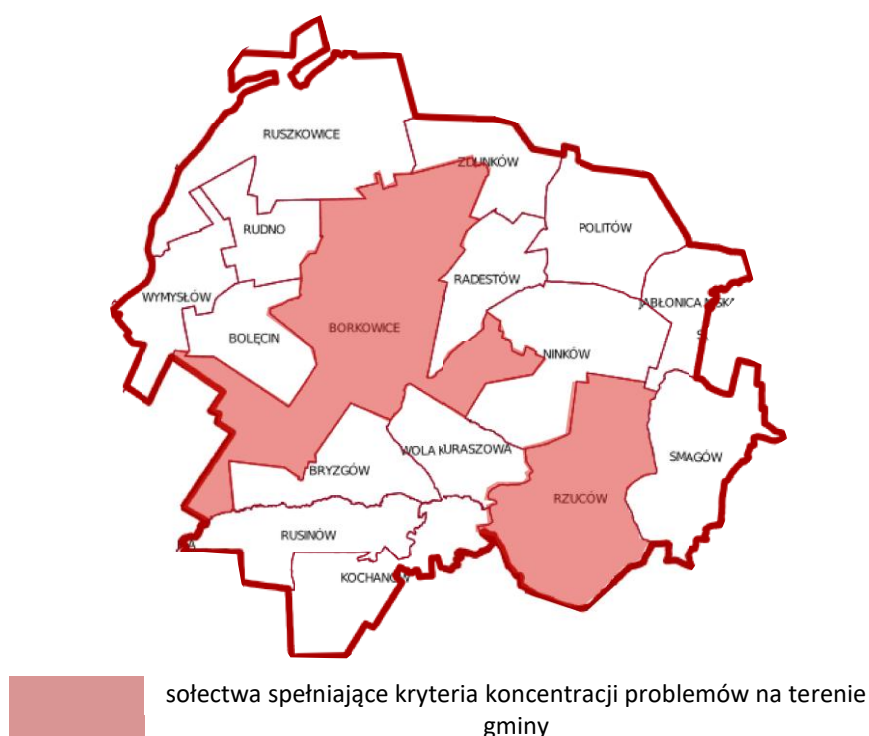
Rysunek 3. Sołectwa, w których zamieszkuje najwięcej - ponad 10% - ludności gminy Borkowice (opracowanie własne, podkład: <http://www.portal.gison.pl/borkowice/>)

Rysunek 4. Podsumowanie wskaźników do określenia obszaru kryzysowego - obszaru zdegradowanego - na terenie gminy Borkowice (opracowanie własne, podkład: <http://www.portal.gison.pl/borkowice/>)

Rysunek 5. Sołectwa spełniające kryteria koncentracji problemów do określenia obszaru kryzysowego - obszaru zdegradowanego - na terenie gminy Borkowice (opracowanie własne, podkład: <http://www.portal.gison.pl/borkowice/>)

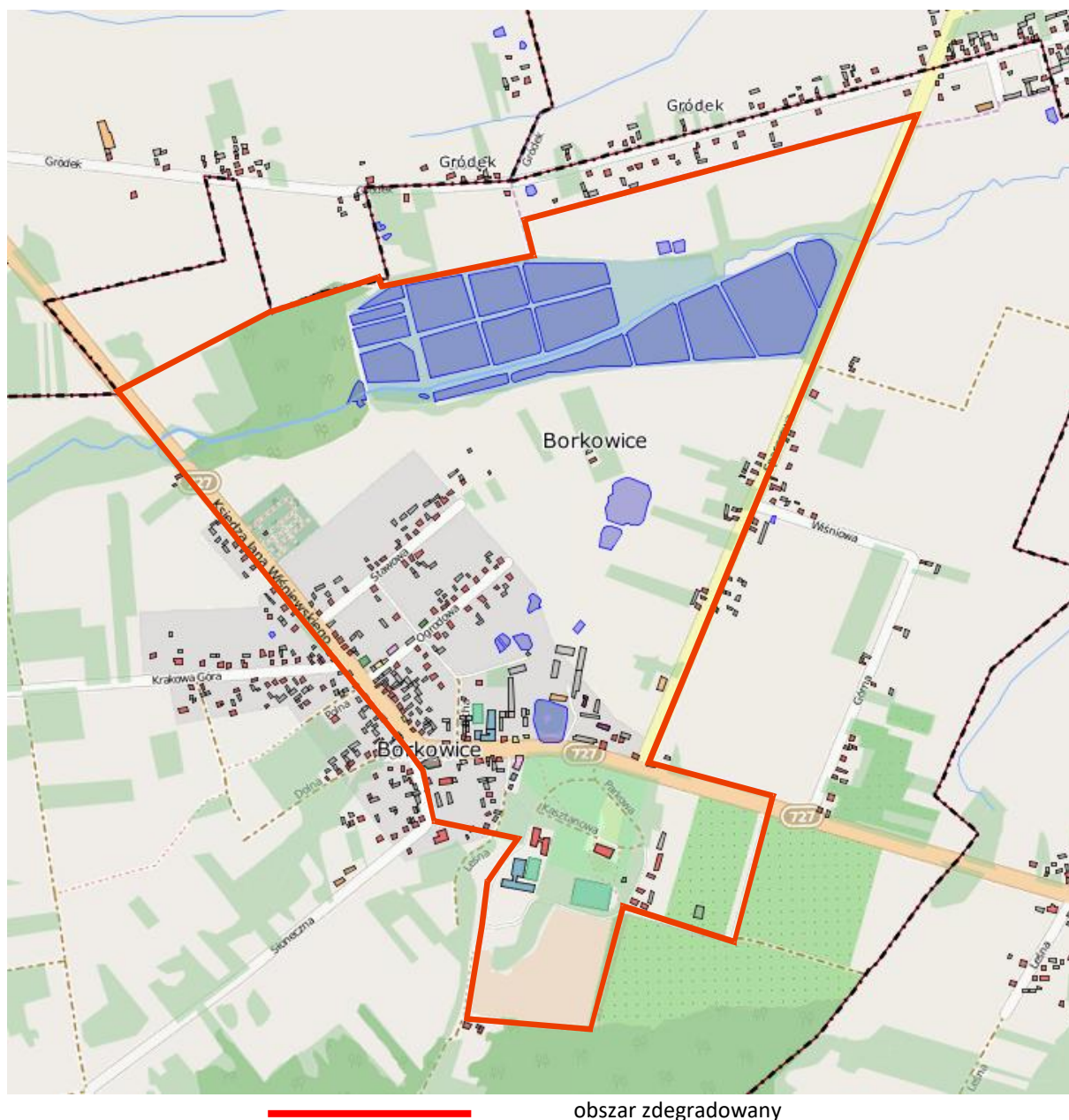

Mając na uwadze koncentrację negatywnych zjawisk, według założonych kryteriów, za obszary problemowe uznano przestrzeń sołectw Borkowice i Rzuców.

W wyznaczaniu terenu zdegradowanego kierowano się koniecznością objęcia tych części sołectw, w których rzeczywiście kumulują się problemy. W wyniku konsultacji społecznych oraz spotkań roboczych, uznano, że za tereny zdegradowane należy uznać części centrotwórcze sołectw z wyłączeniem terenów słabiej zaludnionych i obszarów leśnych.

Rysunek 6. Obszar zdegradowany na terenie gminy Borkowice - mapa poglądowa (opracowanie własne, podkład: <http://www.portal.gison.pl/borkowice/>)

Miejscowość gminna Borkowice

Miejscowość Rzuców

Teren zdegradowany przedstawiono na mapie w załączniku 1.

4.2. Wyznaczenie terenu rewitalizacji

Dla wyznaczenia zasięgu obszaru rewitalizacji kierowano się następującymi przesłankami, wynikającymi z "Wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020":

- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację
- obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy
- w skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejne, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Ważną przesłanką procesu rewitalizacji jest uznanie, że obszar wyznaczony do rewitalizacji powinien mieć istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Ta zasada daje gminie zachowanie marginesu uznaniowości we wskazaniu, która część obszaru zdegradowanego poddana ma zostać procesowi rewitalizacji. Znaczenie danego obszaru dla rozwoju gminy oceniać można pod względem:

- zgodności z gminnymi dokumentami strategicznymi
- opinii, czy dany obszar skupiać będzie życie społeczno-gospodarcze w gminie

- opinii, czy dany obszar pod względem przestrzennym może być obszarem specjalnej troski władz gminy
- opinii mieszkańców i przedsiębiorców, którzy zamieszkują lub prowadzi działania na danym obszarze.

Bazując na wynikach analizy danych zastanych, wskaźnikach opisujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego i środowiskowego gminy Borkowice, a także na wynikach badań ankietowych wśród mieszkańców, ponadto biorąc pod uwagę znaczenie wybranych obszarów dla rozwoju gminy, zdecydowano się wskazać do rewitalizacji w gminie Borkowice obszary w miejscowościach:

Borkowice - obszar 1 - spójny, obejmujący centrum miejscowości

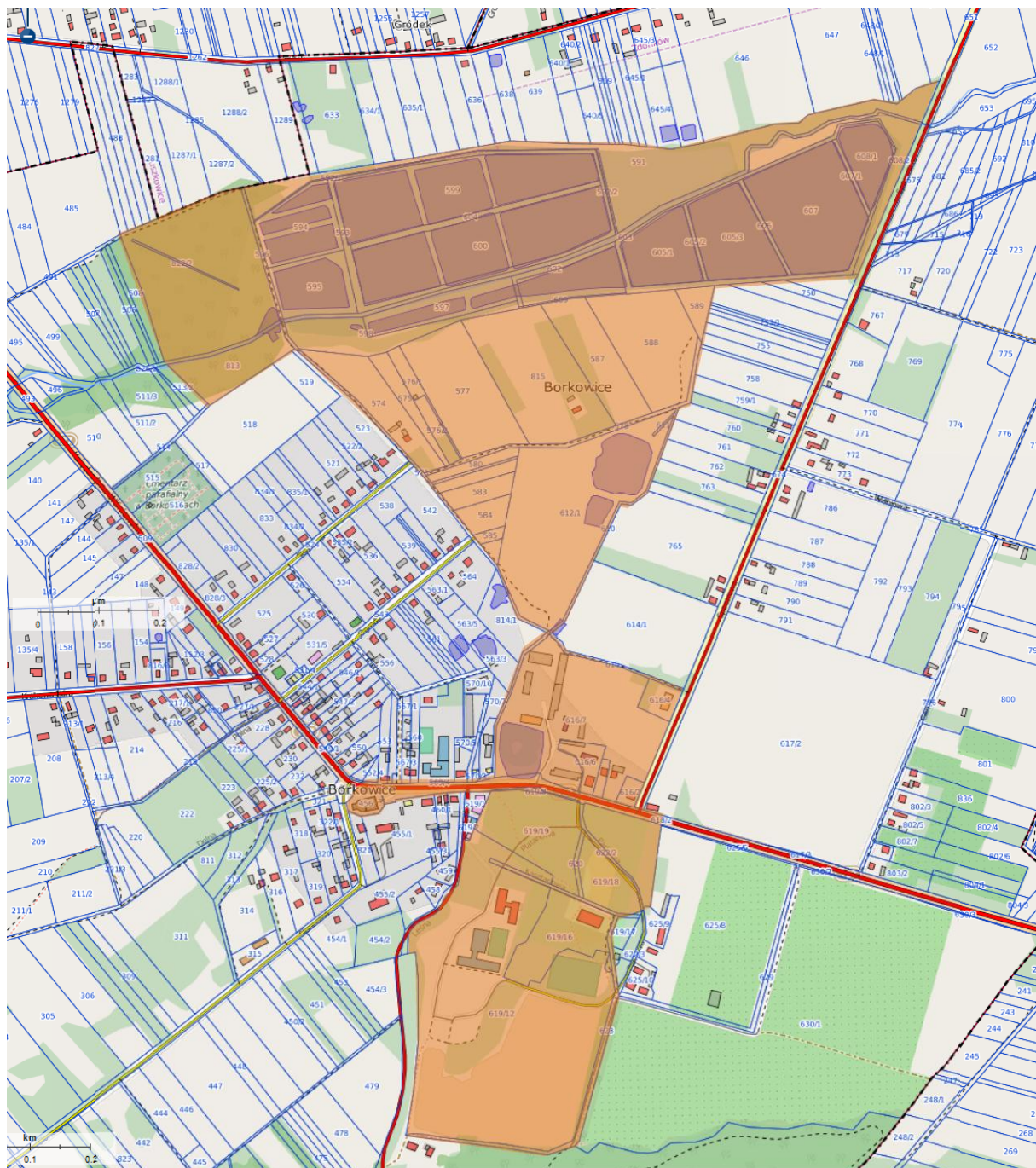
Rzuców - obszary 2 - spójny, obejmujący centrum miejscowości.

Wyznaczone obszary rewitalizacji przedstawiono na mapach poglądowych oraz w załączniku 1.

W związku z przeprowadzeniem delimitacji obszaru rewitalizacji na terenie gminy Borkowice podjęto Uchwałę nr XX/122/2016 Rady Gminy Borkowice z dnia 26 października 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji i Uchwałę nr XXI/136/2016 Rady Gminy Borkowice z dnia 7 grudnia 2016 r. w sprawie zmiany załącznika do uchwały wyznaczającej obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

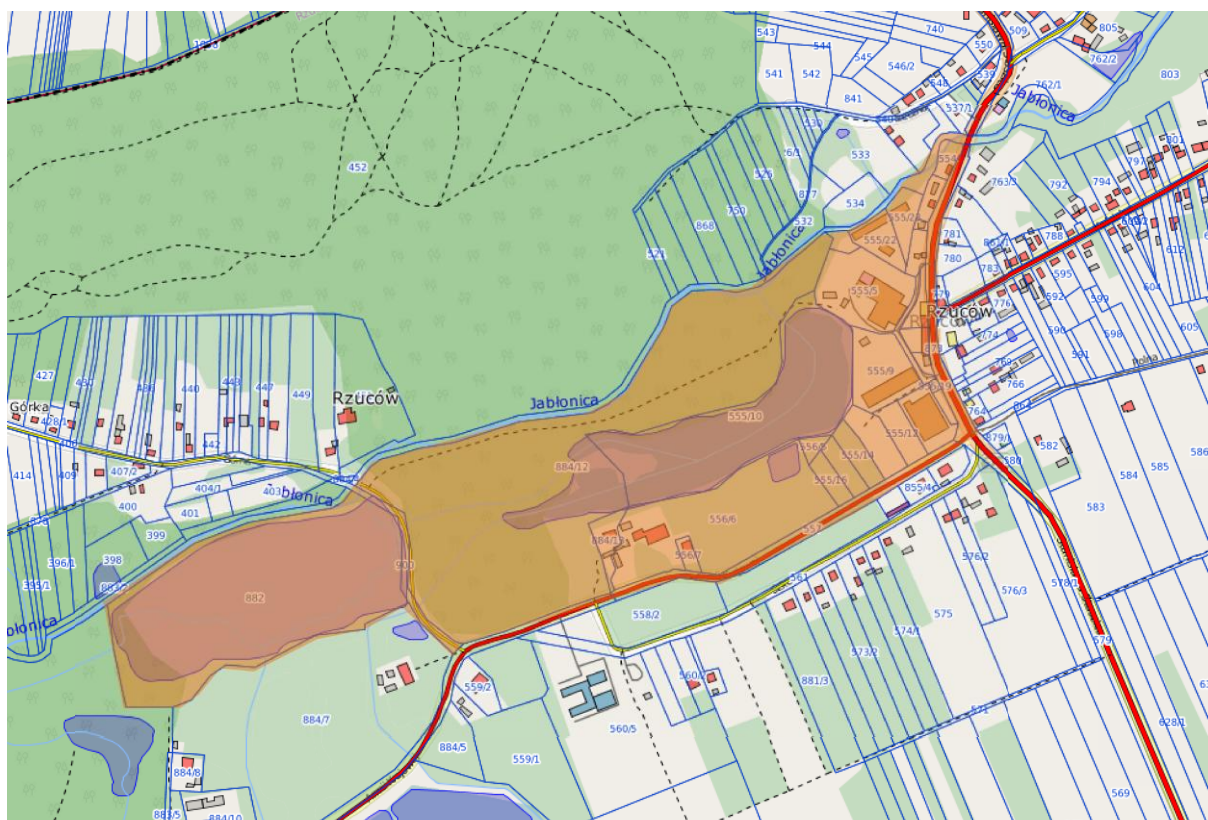
Rysunek 7. Mapa poglądowa lokalizacji obszarów przeznaczonych do rewitalizacji w gminie Borkowice (opracowanie własne, podkład: <http://www.portal.gison.pl/borkowice/>)

Miejscowość gminna Borkowice - obszar 1

obszar rewitalizacji

Miejscowość Rzuców - obszar 2

 obszar rewitalizacji

4.2.1. Dane statystyczne dotyczące rewitalizowanego obszaru

Dane wyjściowe dla gminy Borkowice to:

- powierzchnia gminy - 8 606 ha (GUS)
- liczba ludności wg stanu na 31.12.2015 r. - 4 330 mieszkańców (GUS).

Tabela 30. Wskaźniki koncentracji obszaru rewitalizacji dla gminy Borkowice (opracowanie własne)

Obszar rewitalizacji	Powierzchnia		Liczba mieszkańców	
	Borkowice	Rzuców	Borkowice	Rzuców
dane obszaru rewitalizacji	77,55 ha	28,83 ha	59	40
dane obszaru rewitalizacji	106,38 ha		99	
udział % obszaru rewitalizacji w powierzchni gminy i liczbie mieszkańców gminy	1,23 %		2,28%	

Do rewitalizacji na terenie gminy Borkowice wyznaczony został obszar, który obejmuje 1,23% ogółu powierzchni gminy oraz 2,28% ogółu mieszkańców gminy.

Na tym terenie prowadzona będzie kompleksowa rewitalizacja, zakładająca optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań tego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów we współpracy z lokalną społecznością.

PLAN GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY BORKOWICE

5.1. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja przemian na zaproponowanym w niniejszym dokumencie obszarze rewitalizacji powinna być spójna z wizją rozwoju całego obszaru, w skład którego wchodzi obszar rewitalizacji. W "Strategii Rozwoju Gminy Borkowice na lata 2016-2026" (Uchwała Uchwały Nr XVIII/117/2016 Rady Gminy Borkowice z dnia 21 września 2016 r.) wizję określono w sposób następujący: "Gmina Borkowice to gmina przedsiębiorczych mieszkańców, która odpowiada na ich potrzeby oraz oferuje warunki do rozwoju gospodarczego".

Wizja obszaru rewitalizacji na terenie gminy Borkowice:

Obszary zrewitalizowane w miejscowościach Borkowice i Rzuców są wizytówką gminy. Są to obszary gdzie wzrosła jakość życia mieszkańców i znacząco poprawiły się warunki prowadzenia aktywności gospodarczej w różnych dziedzinach.

Działania podejmowane na tych terenach, promieniując na inne obszary gminy, przyczyniły się do jej wieloaspektowego rozwoju.

Dlatego gmina Borkowice jest przyjaznym miejscem do zamieszkania i inwestowania.

5.2. Cele "Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Borkowice na lata 2016-2026"

Program rewitalizacji ma na celu współuczestniczenie – wraz ze strategią rozwoju, planami zagospodarowania przestrzennego i innymi dokumentami o charakterze strategicznym opracowanymi dla gminy – w rozwiązywaniu problemów zdiagnozowanych na terenie gminy. Program rewitalizacji jest dokumentem opracowanym z myślą o wyznaczeniu obszarów w gminie, które wymagają ożywienia i odnowy. Jest to program wieloletni, interdyscyplinarny i zintegrowany, który bazuje na współpracy różnych podmiotów podczas przygotowania, opracowania i realizacji.

Głównym celem programu rewitalizacji jest wyznaczenie dróg do wyprowadzenia danego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację.

Przeprowadzenie rewitalizacji na terenie gminy Borkowice ma przyczynić się do:

- w sferze społecznej:
 - poprawy jakości życia mieszkańców,
 - spadku niekorzystnych zjawisk społecznych: bezrobocia, ubóstwa, zaniku więzi rodzinnych i sąsiedzkich, migracji zarobkowej wykształconej młodzieży, marginalizacji grup mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - odbudowy i zacieśnienia więzi społecznych,
 - rozwoju kultury i edukacji.
- w sferze przestrzenno-funkcjonalnej:
 - przywrócenia ładu przestrzennego: właściwego zagospodarowania, wyznaczenia i wzmocnienia funkcji dla poszczególnych obszarów, zwłaszcza dla obszaru centrów miejscowości,
 - poprawy estetyki,
 - rewaloryzacji zabytków i obiektów historycznych,

- poprawy funkcjonalności i bezpieczeństwa ruchu kołowego i pieszego,
- ochrony walorów środowiska,
- tworzenia warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości oraz działania nowych przedsiębiorstw,
- poprawy standardu obiektów infrastruktury społecznej,
- przebudowy i remontów publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji: turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych, połączonych z działalnością gospodarczą,
- w sferze gospodarczej:
 - ożywienia gospodarczego: zachęcenie do rozwijania nowych form aktywności gospodarczej mieszkańców gminy oraz do inwestowania podmiotów zewnętrznych na terenie gminy - znalezienie inwestorów strategicznych,
 - zwiększenia potencjału turystycznego,
 - wzrostu gospodarczego.

Cele "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"

Ożywienie gospodarcze obszarów rewitalizacji

Dla skutecznego przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, w szczególności bezrobociu oraz ubóstwu, konieczne jest wzmacnianie potencjału lokalnej gospodarki. Zakładane jest oparcie jej na przestrzeniach dotyczących usług, w tym: usług turystycznych, rolnictwa i usług okołorolniczych oraz drobnego przemysłu. Zdegradowane przestrzenie centrum miejscowości Borkowice i Rzuców posiadają niewykorzystany potencjał, który pozwala na skupienie funkcji usługowych skierowanych do mieszkańców i turystów. Zakłada się podjęcie szeregu działań komplementarnych w zakresie wspierania przedsiębiorczości w gminie.

Poprawa warunków i jakości życia

Poprzez działania podejmowane w obszarach rewitalizacji zakłada się efektywne rozwiązanie szeregu problemów społecznych (np. brakami w infrastrukturze i dostępności do niej, małej liczbie miejsc pracy, problem opieki nad starszymi ludźmi, itp.). Cel integruje działania inwestycyjne - ukierunkowane na rozwój infrastruktury społecznej- oraz działania miękkie - służące włączeniu społecznemu i rozwojowi aktywności mieszkańców.

Podejmowane działania w obszarach: przestrzenno-funkcjonalnym, gospodarczym i społecznym, będą przenikać się nawzajem, funkcjonować w całkowitej symbiozie, ponieważ: każda z inwestycji i inicjatywy podejmowanych z zakresu rozwoju infrastruktury służy realizacji celów społecznych i gospodarczych, a także osiągnięciu lepszych wskaźników środowiskowych, z kolei działania w sferze gospodarczej przyczyniają się do poprawy warunków życia w gminie, a inicjatywy w sferze społecznej mogą wpływać na wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców.

"Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice..." obejmuje okres 2016-2026. Taka perspektywa czasowa pozwala zaplanować działania długofalowe, zwłaszcza w działaniach organizacyjnych podejmowanych dla rozwoju społecznego gminy. Główne działania

inwestycyjne związane są III Okresem Programowania, kiedy funkcjonować będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

5.3. Priorytetowe projekty i przedsięwzięcia inwestycyjne "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"

W "Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" wyznaczono 8 projektów, na które składać się będą zadania realizowane według szczegółowych planów. Projekty te mają wymiar przestrzenny, ponieważ wprowadzają zmiany i porządkują przestrzeń publiczną w miejscowościach Borkowice i Rzuców, ale też mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Działania inwestycyjne mają służyć wzrostowi aktywności gospodarczej, ożywieniu ruchu turystycznego i gwarantować wykorzystanie zasobów kulturowych i przyrodniczych wyżej wymienionych miejscowości, a w konsekwencji doprowadzić do stworzenia przyjaznych terenów - wizytówek gminy.

Priorytetowe projekty "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026":

- Rewitalizacja budynku Zespołu Szkół Rolniczych w Borkowicach na Zakład Opiekuńczo - Lecznicy
- Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Borkowicach
- Rewitalizacja zabudowań gospodarskich wraz z obiektem stawów rybnych przy dawnym Zespole Szkół Rolniczych w Borkowicach
- Rewitalizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Borkowicach
- Rewitalizacja zabytkowego kompleksu parkowo-pałacowego - Dwór Modrzewiowy oraz park - w Rzucowie
- Rewitalizacja i modernizacja ZMR i Odlewni Żeliwa sp. j. w Rzucowie
- Rewitalizacja obiektów stawowych, regulacja koryta rzeki Jabłownicy w Rzucowie
- Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy.

Tabela 31. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja budynku Zespołu Szkół Rolniczych w Borkowicach na Zakład Opiekuńczo - Lecznicy"

Nazwa projektu / przedsięwzięcia		
Rewitalizacja budynku Zespołu Szkół Rolniczych w Borkowicach na Zakład Opiekuńczo - Lecznicy		
Opis projektu		
Zakres rzeczowy projektu	• rozbudowa budynku • adaptacja pomieszczeń budynku szkolnego do pełnienia funkcji Zakładu Opiekuńczo - Lecznicy według obowiązujących standardów • rozważenie możliwości instalacji odnawialnego źródła energii i montaż według potrzeb • dostosowanie obiektu i terenu do potrzeb osób niepełnosprawnych - m.in. montaż windy • utworzenie parkingu, w tym dla osób niepełnosprawnych	
Lokalizacja projektu	Borkowice, ul. Platanowa 1 nr ewidencyjne działek: 619/10	
Podmioty realizujące projekt	Powiat Przysuski Gmina Borkowice Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Przysusze Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego Regionalne Inwestycje Terytorialne RIT	
Prognozowane rezultaty, sposób oceny i zamierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Prognozowane rezultaty	efekty	W ramach podjętych działań rewitalizacyjnych budynek szkolny otrzyma nowe przeznaczenie oraz funkcje - Zakład Opiekuńczo-Lecznicy dla osób starszych i schorowanych na 100 miejsc.
	wpływ	Zapewnienie całodobowych świadczeń zdrowotnych, obejmujących swoim zakresem leczenie, pielęgnację i rehabilitację osób nie wymagających hospitalizacji oraz zapewnić im pomieszczenia i wyżywienie odpowiedniego do stanu zdrowia. Zakład będzie przeznaczony dla osób starszych i chorych, niepełnosprawnych, które ze względu na stan zdrowia brak możliwości samodzielnego funkcjonowania w środowisku domowym wymagają stałego nadzoru lekarskiego, profesjonalnej pielęgnacji i rehabilitacji. Zakład będzie dostosowany do ich potrzeb. Utworzenie placówki pozwoli na rozwiązanie problemu opieki nad osobami starszymi w gminie i regionie, zapewni kompleksowość proponowanych usług. Ponadto inwestycja umożliwi wykorzystanie istniejących zasobów i zagospodarowanie obiektów zgodnie z bieżącymi i perspektywicznymi potrzebami społecznymi. W wyniku inwestycji wzrośnie wartość budynków oraz ich efektywność energetyczna. Inwestycja będzie miała wpływ na kształtowanie przestrzeni w centrum miejscowości Borkowice i wraz z inwestycjami: "Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Borkowicach" i "Rewitalizacja zabudowań gospodarskich wraz z obiektem stawów rybnych przy dawnym Zespole Szkół Rolniczych w Borkowicach" - poprawi jakość życia mieszkańców.
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Wskaźniki	produktu	• Liczba nowych obiektów infrastruktury zdrowotnej
	rezultatu	• Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem • Liczba obiektów dostosowanych do osób z niepełnosprawnościami

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Harmonogram realizacji projektu	
Przewidywany termin realizacji projektu	2016-2018
Finansowanie	
Szacowana wartość projektu	Przewidywane źródło finansowania
13 500 000 zł	RPO WM (80% dotacja RPOWM działanie 6.2.) Regionalne Inwestycje Terytorialne RIT Powiat Przysuski Gmina Borkowice

Tabela 32. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Borkowicach"

Nazwa projektu / przedsięwzięcia		
Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Borkowicach		
Opis projektu		
Zakres rzeczowy projektu	rewitalizacja zabytkowego obiektu, przywrócenie dawnej świetności pod nadzorem Konserwatora Zabytków adaptacja budynku pałacowego na potrzeby hotelarsko-turystyczno-rekreacyjne oraz szkoleniowo-edukacyjne uporządkowanie terenu zabytkowego parku z alejami i miejscami odpoczynkowymi, oświetleniem, wprowadzeniem elementów małej architektury, itp. uporządkowanie zadrzewienia ochrona pomników przyrody dostosowanie obiektu i terenu do potrzeb osób niepełnosprawnych	
Lokalizacja projektu	Borkowice, ul. Kasztanowa 1 nr ewidencyjne działek: 619/9, 620	
Podmioty realizujące projekt	Inwestor prywatny Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego Wojewódzki Konserwator Zabytków inne	
Prognozowane rezultaty, sposób oceny i zamierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Prognozowane rezultaty	efekty	W wyniku realizacji inwestycji obiekt pałacu i teren zabytkowego parku zostaną odnowione i zyskają nowe funkcje społeczne. Inwestycja będzie miała wpływ na kształtowanie przestrzeni w centrum miejscowości Borkowice i wraz z inwestycjami: "Rewitalizacja budynku Zespołu Szkół Rolniczych w Borkowicach na Zakład Opiekuńczo - Lecznicy" i "Rewitalizacja zabudowań gospodarskich wraz z obiektem stawów rybnych przy dawnym Zespole Szkół Rolniczych w Borkowicach" - poprawi jakość życia mieszkańców.
	wpływ	zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez odnowę zabytkowego obiektu - poprawa jego wizerunku i prestiżu poprawa stanu technicznego bazy wypoczynkowo-rekreacyjnej i jakości świadczonych na terenie gminy usług hotelowych właściwe zagospodarowania nieużytkowanych i niszczących obiektów i przestrzeni w centrum miejscowości (ożywienie przestrzeni publicznej, na bazie której budowany będzie wielofunkcyjny rozwój gminy) wzrost wartości budynków oraz ich efektywności energetycznej
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Wskaźniki	produktu	- Liczba nowych obiektów infrastruktury społecznej - Liczba zabytków nieruchomych poddanych pracom konserwatorskim/ restauratorskim / innym robotom budowlanym - Powierzchnia terenu objętego projektem
	rezultatu	- Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - Liczba obiektów dostosowanych do osób z niepełnosprawnościami - Powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni rewitalizowanych terenów

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Harmonogram realizacji projektu	
Przewidywany termin realizacji projektu	2017-2022
Finansowanie	
Szacowana wartość projektu	Przewidywane źródło finansowania
10 000 000 zł	Środki prywatne Środki UE - RPO WM 2014-2020 PROW 2004-2020 Granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Tabela 33. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja zabudowań gospodarskich wraz z obiektem stawów rybnych przy dawnym Zespole Szkół Rolniczych w Borkowicach"

Nazwa projektu / przedsięwzięcia		
Rewitalizacja zabudowań gospodarskich wraz z obiektem stawów rybnych przy dawnym Zespole Szkół Rolniczych w Borkowicach		
Opis projektu		
Zakres rzeczowy projektu	• remont i modernizacja niezagospodarowanych- opuszczonych obiektów gospodarstwa rolnego • rewitalizacja zabytkowego spichlerza pod opieką Konserwatora Zabytków i przystosowanie pod kątem pełnienia funkcji turystycznych • odmulenie i renowacja stawów rybnych i zagospodarowanie przestrzeni wokół	
Lokalizacja projektu	Borkowice, ul. Księdza Jana Wiśniewskiego 2a nr ewidencyjne działek: 616/9, 595,594,589,600,591,601,605/1/2/3,607,608,612/1	
Podmioty realizujące projekt	Inwestor prywatny Powiat Przysuski Gmina Borkowice Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	
Prognozowane rezultaty, sposób oceny i zamierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Prognozowane rezultaty	efekty	Inwestycja będzie miała wpływ na kształtowanie przestrzeni w centrum miejscowości Borkowice i wraz z inwestycjami: "Rewitalizacja budynku Zespołu Szkół Rolniczych w Borkowicach na Zakład Opiekuńczo - Leczniczy", "Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Borkowicach" - poprawi jakość życia mieszkańców.
	wpływ	zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez odnowę zabytkowego obiektu - poprawa jego wizerunku i prestiżu poprawa stanu technicznego bazy wypoczynkowo-rekreacyjnej i jakości świadczonych na terenie gminy usług hotelowych właściwe zagospodarowania nieużytkowanych i niszczących obiektów i przestrzeni w centrum miejscowości (ożywienie przestrzeni publicznej, na bazie której budowany będzie wielofunkcyjny rozwój gminy) • wzrost wartości budynków oraz ich efektywności energetycznej • przywrócenie zdegradowanych obiektów stawów od pełnienia pierwotnych funkcji hodowlano-rekreacyjnych • poprawa retencyjności wody • stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju turystyki i rekreacji - sporty wodne, wypoczynek, wędkarstwo
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Wskaźniki	produktu	• Liczba nowych obiektów powstałej infrastruktury • Powierzchnia terenu objętego projektem
	rezultatu	• Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem • Powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni rewitalizowanych terenów
Harmonogram realizacji projektu		
Przewidywany termin realizacji projektu	2018-2022	
Finansowanie		
Szacowana wartość projektu	Przewidywane źródło finansowania	
5 000 000 zł	Środki prywatne Powiat Przysuski Środki UE - RPO WM 2014-2020 PROW 2004-2020 Granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego	

Tabela 34. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Borkowicach"

Nazwa projektu / przedsięwzięcia		
Rewitalizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Borkowicach		
Opis projektu		
Zakres rzeczowy projektu	remont zabytkowego budynku zabezpieczenie przed degradacją, uszkodzeniami budowlanymi wynikającymi z lokalizacji przy ruchliwych ciągach komunikacyjnych uporządkowanie terenu wokół kościoła zainstalowanie tablic informacyjnych zainstalowanie instalacji przeciwpożarowej zainstalowanie monitoringu wizyjnego	
Lokalizacja projektu	Borkowice, ul. Księdza Jana Wiśniewskiego nr ewidencyjny działki: 456	
Podmioty realizujące projekt	Parafia Rzymsko-Katolicka w Borkowicach Wojewódzki Konserwator Zabytków Gmina Borkowice	
Prognozowane rezultaty, sposób oceny i zamierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Prognozowane rezultaty	efekty	Zabezpieczenie zabytkowego kościoła i poprawa jego wizerunku - jako dominanty przestrzennej w krajobrazie miejscowości Borkowice.
	wpływ	poprawa estetyki przestrzeni publicznych w centrum miejscowości (ożywienie przestrzeni publicznej, która wspomagać będzie budowę wielofunkcyjnego rozwoju gminy)
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Wskaźniki	produktu	- Liczba zabytków nieruchomych poddanych pracom konserwatorskim/ restauratorskim / innym robotom budowlanym - Powierzchnia terenu objętego projektem
	rezultatu	Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem
Harmonogram realizacji projektu		
Przewidywany termin realizacji projektu	2017-2020	
Finansowanie		
Szacowana wartość projektu	Przewidywane źródło finansowania	
500 000 zł	Parafia Rzymsko-Katolicka w Borkowicach Gmina Borkowice Środki UE - RPO WM 2014-2020 PROW 2004-2020 Granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego	

Tabela 35. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja zabytkowego kompleksu parkowo-pałacowego - Dwór Modrzewiowy - oraz park w Rzućowie

Nazwa projektu / przedsięwzięcia		
Rewitalizacja zabytkowego kompleksu parkowo-pałacowego - Dwór Modrzewiowy oraz park w Rzućowie		
Opis projektu		
Zakres rzeczowy projektu	- przeprowadzenie koniecznych prac remontowych i modernizacyjnych w obiektach zabytkowych pod nadzorem Konserwatora Zabytków - przystosowanie obiektów do potrzeb turystyczno-hotelarskich, działalności wspierającej rozwój kultury, artystycznej, edukacyjnej a także organizacji imprez okolicznościowych. uporządkowanie terenu zabytkowego parku (zabiegi pielęgnacyjne, nasadzenia, ochrona pomników przyrody, itp.) wprowadzenie zagospodarowania parku (aleje, miejsca odpoczynkowe, oświetlenie, wprowadzenie elementów małej architektury, itp.)	
Lokalizacja projektu	Rzućów, ul. Armii Krajowej 16, 16a nr ewidencyjne działek: 556/6	
Podmioty realizujące projekt	inwestor prywatny	
Prognozowane rezultaty, sposób oceny i zamierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Prognozowane rezultaty	efekty	W ramach podjętych działań rewitalizacyjnych zabytkowy budynek zostanie odnowiony i zyska nowe przeznaczenie i funkcję. Powstanie obiekt charakterze turystyczno-hotelarskim (pensjonat). Zabytkowy park zostanie odnowiony. Inwestycja będzie miała wpływ na kształtowanie przestrzeni w centrum miejscowości Rzućów i wraz z inwestycjami: "Rewitalizacja i modernizacja ZMR i Odlewni Żeliwa sp. j. w Rzućowie" i "Rewitalizacja obiektów stawowych, regulacja koryta rzeki Jabłonicy w Rzućowie" - poprawi jakość życia mieszkańców.
	wpływ	zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez odnowę zabytkowych obiektów - poprawa jego wizerunku i prestiżu poprawa stanu technicznego bazy wypoczynkowo-rekreacyjnej i jakości świadczonych na terenie gminy usług hotelowych - właściwe zagospodarowanie przestrzeni w centrum miejscowości (ożywienie przestrzeni, na bazie której budowany będzie wielofunkcyjny rozwój gminy) - wzrost wartości budynków oraz ich efektywności energetycznej
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Wskaźniki	produktu	Liczba zabytków nieruchomych poddanych pracom konserwatorskim/ restauratorskim / innym robotom budowlanym nowych obiektów infrastruktury
	rezultatu	- Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - Powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni rewitalizowanych terenów
Harmonogram realizacji projektu		
Przewidywany termin realizacji projektu	2018-2024	
Finansowanie		
Szacowana wartość projektu	Przewidywane źródło finansowania	
1 000 000zł	Środki prywatne Środki UE - RPO WM 2014-2020 Granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego	

Tabela 36. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja i modernizacja ZMR i Odlewni Żeliwa sp. j. w Rzucowie"

Nazwa projektu / przedsięwzięcia		
Rewitalizacja i modernizacja ZMR i Odlewni Żeliwa sp. j. w Rzucowie		
Opis projektu		
Zakres rzeczowy projektu	• przeprowadzenie remontów i modernizacji w obiektach • unowocześnienie procesu produkcyjnego zgodnie z potrzebami • wprowadzenie zabezpieczeń chroniących środowisko naturalne • rozważenie możliwości instalacji odnawialnego źródła energii i jego montaż według potrzeb • dostosowanie obiektu i terenu do potrzeb osób niepełnosprawnych	
Lokalizacja projektu	Rzuców, ul. Stanisława Staszica 36 nr ewidencyjne działek: 555/12/18/20/19/17/9/7/6/5/4/2/22	
Podmioty realizujące projekt	• Inwestor prywatny	
Prognozowane rezultaty, sposób oceny i zamierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Prognozowane rezultaty	efekty	Zachowanie i rozszerzenie działalności zakładu odlewniczego istniejącego od XVIII wieku. Inwestycja będzie miała wpływ na kształtowanie przestrzeni w centrum miejscowości Rzuców i wraz z inwestycjami: "Rewitalizacja zabytkowego kompleksu parkowo-pałacowego - Dwór Modrzewiowy oraz park w Rzucowie" i "Rewitalizacja obiektów stawowych, regulacja koryta rzeki Jabłownicy w Rzucowie" - poprawi jakość życia mieszkańców.
	wpływ	• utrzymanie i zwiększenie ilości miejsc pracy • unowocześnienie procesu produkcji • umożliwienie wprowadzenia szerszego asortymentu produktów (wyrobów) • korzystny wpływ na ochronę środowiska: poprawa wskaźników emisji szkodliwych substancji do środowiska • wzrost wartość budynków oraz ich efektywność energetyczna
Sposób oceny	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Wskaźniki	produktu	• Liczba odnowionych obiektów infrastruktury • Liczba miejsc pracy
	rezultatu	• Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem • Liczba obiektów dostosowanych do osób z niepełnosprawnościami
Harmonogram realizacji projektu		
Przewidywany termin realizacji projektu	2018-2022	
Finansowanie		
Szacowana wartość projektu	Przewidywane źródło finansowania	
10 000 000 zł	Środki prywatne Środki UE - RPO WM 2014-2020 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	

Tabela 37. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja obiektów stawowych, regulacja koryta rzeki Jabłownicy w Rzucowie"

Nazwa projektu / przedsięwzięcia		
Rewitalizacja obiektów stawowych, regulacja koryta rzeki Jabłownicy w Rzucowie		
Opis projektu		
Zakres rzeczowy projektu	- odmulenie i renowacja stawów - regulacja koryta rzeki - zagospodarowanie przestrzeni w pobliżu stawów	
Lokalizacja projektu	Rzuców nr ewidencyjne działek: 882, 901	
Podmioty realizujące projekt	Inwestor prywatny Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej inne	
Prognozowane rezultaty, sposób oceny i zamierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Prognozowane rezultaty	efekty	Inwestycja będzie miała wpływ na kształtowanie przestrzeni w centrum miejscowości Rzuców i wraz z inwestycjami: "Rewitalizacja zabytkowego kompleksu parkowo-pałacowego - Dwór Modrzewiowy oraz park - w Rzucowie" i "Rewitalizacja i modernizacja ZMR i Odlewni Żeliwa sp. j. w Rzucowie" - poprawi jakość życia mieszkańców.
	wpływ	właściwe zagospodarowanie niszczących przestrzeni w centrum miejscowości (ożywienie przestrzeni publicznej, na bazie której budowany będzie wielofunkcyjny rozwój gminy) - przywrócenie zdegradowanych obiektów stawów od pełnienia pierwotnych funkcji hodowlano-rekreacyjnych - poprawa retencyjności wody - zmniejszeni zagrożenia powodziowego - stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju turystyki i rekreacji - sporty wodne, wypoczynek, wędkarstwo
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Wskaźniki	produktu	Powierzchnia terenów objętych wsparciem
	rezultatu	- Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - Powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni rewitalizowanych terenów
Harmonogram realizacji projektu		
Przewidywany termin realizacji projektu	2018-2022	
Finansowanie		
Szacowana wartość projektu	Przewidywane źródło finansowania	
800 000 zł	Środki prywatne Środki UE - RPO WM 2014-2020 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie	

Tabela 38. Charakterystyka projektu " Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy"

Nazwa projektu / przedsięwzięcia		
Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy		
Opis projektu		
Zakres rzeczowy projektu	Cykl szkoleń z zakresu rozpoczęcia działalności gospodarczej, możliwości uzyskania dofinansowania podmiotów gospodarczych, ogólne zasady prowadzenia dokumentacji – rozliczenia US, ZUS	
Lokalizacja projektu	Borkowice ul. Księdza Jana Wiśniewskiego 7 Rzuców, ul. Stanisława Staszica 21	
Podmioty realizujące projekt	Gmina Borkowice	
Prognozowane rezultaty, sposób oceny i zamierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Prognozowane rezultaty	efekty	Stworzenie warunków i wspieranie aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży, osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przyswojenie wiedzy z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej.
	wpływ	Wzrost ilości podmiotów gospodarczych na terenie gminy.
Sposób oceny i miary	Monitoring i sprawozdawczość w okresie min. 5 lat od daty zakończenia i oddania do użytkowania zaproponowanego projektu.	
Wskaźniki	produktu	• Liczba działań podejmowanych przez gminę w zakresie rozwoju MŚP • Liczba uczestników projektu
	rezultatu	• Liczba powstałych podmiotów gospodarczych • Stopa (%) bezrobocia
Harmonogram realizacji projektu		
Przewidywany termin realizacji projektu	2017, 2018	
Finansowanie		
Szacowana wartość projektu	Przewidywane źródło finansowania	
50 000 zł	Gmina Borkowice Powiatowy Urząd Pracy Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego UE EFS- Kapitał Ludzki	

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji na terenie gminy Borkowice przedstawiono na mapie w załączniku 2.

5.4. Komplementarne działania społeczne

Tabela 39. Planowane działania społeczne "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026":

Nazwa działania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i miary	Harmonogram realizacji	Szacowana wartość (zł)
Zwiększenie dostępu do edukacji, kultury, sportu, rekreacji oraz wspieranie działań z zakresu organizacji czasu wolnego dzieci, młodzieży i całych rodzin.	Urząd Gminy w Borkowicach Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Borkowicach Służba zdrowia Oświata Stowarzyszenia	Wszechstronne wykształcenie i aktywizacja mieszkańców.	- Liczba nowych form aktywizacji - Liczba osób objętych przedsięwzięciem	Zadanie ciągłe	1 202 187
Działania na rzecz tworzenia społeczeństwa informacyjnego	Urząd Gminy w Borkowicach Stowarzyszenia	Ułatwienie dostępu do nowoczesnych technologii dla mieszkańców, promocja innowacyjnych form kształcenia, zapobieganie wykluczeniu informatycznemu	- Liczba nowych form aktywizacji - Liczba osób objętych przedsięwzięciem	Zadanie ciągłe	Województwo Mazowieckie
Wzmocnienie partnerstwa instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej	Urząd Gminy w Borkowicach Powiatowy Urząd Pracy w Przysusze Stowarzyszenia	Wspomaganie osób długotrwale bezrobotnych poprzez działania aktywizujące, staże, pożyczki i inne formy pomocy.	- Liczba osób objętych przedsięwzięciem - Stopa (%) bezrobocia - Liczba osób pobierających świadczenia z GOPS	Zadanie ciągłe	150 000
Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami	Urząd Gminy w Borkowicach Stowarzyszenia	Poprawa komunikacji oraz aktywizacja środowisk gminnych w celu rozwiązywania problemów społecznych.	- Liczba stowarzyszeń współpracujących z gminą - Liczba liderów lokalnych	Zadanie ciągłe	3 000 000

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Umocnienie kulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej	Urząd Gminy w Borkowicach Gminny Ośrodek Kultury w Borkowicach Gminna Biblioteka Publiczna w Borkowicach Stowarzyszenia	Wzmocnienie utożsamienia się mieszkańców z gminą. Wzrost ruchu turystycznego.	• Liczba nowych form aktywizacji	Zadanie ciągłe	4 125 000
--	--	--	----------------------------------	----------------	-----------

5.5. Komplementarne działania gospodarcze

Tabela 40. Planowane działania gospodarcze "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026":

Nazwa działania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i miary	Harmonogram realizacji	Szacowana wartość (zł)
Zwiększenie efektywności, innowacyjności i specjalizacji produkcji rolnej poprzez system szkoleń i informacji dla rolników	Urząd Gminy w Borkowicach Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Centrum Doradztwa Rolniczego w Radomiu Stowarzyszenia	Zwiększenie konkurencyjności lokalnej produkcji rolnej.	• Liczba podmiotów gospodarczych - specjalistyczna produkcja rolnicza	zadanie ciągłe	10 000
Stymulowanie rozwoju specjalistycznych usług dla różnych grup odbiorców (w tym: w turystyce)	Urząd Gminy w Borkowicach Powiatowy Urząd Pracy w Przysusze Stowarzyszenia	Wzrost liczby podmiotów w sektorze MŚP Wzrost wyspecjalizowanych usług m.in.: turystyka, opieka nad osobami starszymi, itp.	• Stopa (%) bezrobocia • Liczba działań podejmowanych przez gminę w zakresie rozwoju MŚP • Liczba nowych podmiotów gospodarczych	zadanie ciągłe	4 000 000
Inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i wypoczynkową (baza noclegowa, atrakcje turystyczne, trasy, itp.)	Urząd Gminy w Borkowicach Inwestorzy prywatni	Wykorzystanie warunków naturalnych i predyspozycji rozwoju turystycznego gminy.	• Liczba nowych obiektów infrastruktury wypoczynkowej i rekreacyjnej	zadanie ciągłe	12 500 000

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Wspieranie inicjatyw ponadgminnych w celu tworzenia spójnych projektów turystycznych opartych o walory danego regionu	Urząd Gminy w Borkowicach urzędy gmin sąsiednich Starostwo Powiatowe w Przysusze LGD "Razem na Piaskowcu" Stowarzyszenia	Współpraca dla rozwoju ruchu turystycznego w gminie i regionie	• Liczba wspólnie realizowanych przedsięwzięć	zadanie ciągłe	25 000
---	---	--	---	----------------	--------

5.6. Komplementarne działania przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe

Tabela 41. Planowane działania przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026":

Nazwa działania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i miary	Harmonogram realizacji	Szacowana wartość (zł)
Wzrost estetyki przestrzeni publicznych: dbałość o centra miejscowości i tereny/obiekty cenne historycznie i przyrodniczo oraz dostosowanie ich do potrzeb mieszkańców lub pełnienia funkcji społecznych	Urząd Gminy w Borkowicach	Wzrost estetyki przestrzeni publicznych. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Wzrost jakości życia.	• Powierzchnia odnowionych terenów • Liczba odnowionych obiektów pełniących funkcje społecznych	zadanie ciągłe	100 000
Rozwój infrastruktury technicznej przyjaznej środowisku naturalnemu (rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej, sieć wodociągowa i kanalizacyjna, przydomowe oczyszczalnie ścieków, termomodernizacja itp.)	Urząd Gminy w Borkowicach	Ochrona środowiska naturalnego.	• Dane o nowopowstałej infrastrukturze	zadanie ciągłe	37 312 000
Wspieranie wzrostu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, przedsiębiorstw i budynków prywatnych (termomodernizacje i modernizacje źródeł ciepła) oraz wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	Urząd Gminy w Borkowicach Inwestorzy prywatni	Obniżenie kosztów utrzymania budynków. Ochrona środowiska naturalnego. Zwiększenie udziału energii pochodzącej z ekologicznych źródeł w sumie wykorzystywanej energii.	• Liczba obiektów po termomodernizacji • Liczba nowych instalacji OZE	zadanie ciągłe	2 200 000

INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Tabela 42. Plan finansowy realizacji "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice..."

Planowane działanie	Budżet jednostki samorządu terytorialnego	Budżet państwa	Środki prywatne	Środki UE	Inne	Razem
Działania priorytetowe						
Rewitalizacja budynku Zespołu Szkół Rolniczych w Borkowicach na Zakład Opiekuńczo - Lecznicy	20%			80%		13 500 000
Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Borkowicach			20%	60%	20%	10 000 000
Rewitalizacja zabudowań gospodarskich wraz z obiektem stawów rybnych przy dawnym Zespole Szkół Rolniczych w Borkowicach	20%			60%	20%	5 000 000
Rewitalizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Borkowicach			20%	65%	15%	500 000
Rewitalizacja zabytkowego kompleksu parkowo-pałacowego - Dwór Modrzewiowy oraz park - w Rzucowie			20%	60%	20%	1 000 000
Rewitalizacja i modernizacja ZMR i Odlewni Żeliwa sp. j. w Rzucowie			20%	60%	20%	10 000 000
Rewitalizacja obiektów stawowych, regulacja koryta rzeki Jabłonicy w Rzucowie			20%	60%	20%	800 000
Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy	20%			50%	30%	50 000
Planowane działania społeczne						
Zwiększenie dostępu do edukacji, kultury, sportu, rekreacji oraz wspieranie działań z zakresu organizacji czasu wolnego dzieci, młodzieży i całych rodzin	20%	60%		20%		1.202.187
Działania na rzecz tworzenia społeczeństwa informacyjnego						Województwo Mazowieckie
Wzmocnienie partnerstwa instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej	30%	70%				150.000
Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami				75%	25%	3.000.000

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Umocnienie kulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej	40%			60%		4 125 000
Planowane działania gospodarcze						
Zwiększenie efektywności, innowacyjności i specjalizacji produkcji rolnej poprzez system szkoleń i informacji dla rolników	20%			50%	30%	10 000
Stymulowanie rozwoju specjalistycznych usług dla różnych grup odbiorców (w tym: w turystyce)	10%		30%	65%		4 000 000
Inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i wypoczynkową (baza noclegowa, atrakcje turystyczne, trasy, itp.)	10%		30%	60%		12 500 000
Wspieranie inicjatyw ponadgminnych w celu tworzenia spójnych projektów turystycznych opartych o walory danego regionu	100%					25 000
Planowane działania przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe						
Wzrost estetyki przestrzeni publicznych: dbałość o centra miejscowości i tereny/obiekty cenne historycznie i przyrodniczo oraz dostosowanie ich do potrzeb mieszkańców lub pełnienia funkcji społecznych	100%					100 000
Rozwój infrastruktury technicznej przyjaznej środowisku naturalnemu (rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej, sieć wodociągowa i kanalizacyjna, przydomowe oczyszczalnie ścieków, termomodernizacja itp.)	20%			60%	20%	37 312 000
Wspieranie wzrostu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, przedsiębiorstw i budynków prywatnych (termomodernizacje i modernizacje źródeł ciepła) oraz wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	10%			60%	30%	2 200 000

KOMPLEMENTARNOŚĆ W GMINNYM PROGRAMIE REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE

7.1. Mechanizm zapewniania komplementarności

Program rewitalizacji - złożony z wielu różnorodnych projektów - jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowej interwencji na danym obszarze. Ważne jest ujęcie synergii projektów rewitalizacyjnych (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, które mogą być współfinansowane z różnych źródeł, w tym: środków EFRR, EFS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego, lub technicznego, lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Najważniejsze są efekty oddziaływania planowanych projektów na zdiagnozowaną sytuację kryzysową.

W "Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" zostały uwzględnione zasady komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Tabela 43. Komplementarność "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice..."

Wyszczególnienie	Zasada komplementarności	Komplementarność założeń "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice..."
Komplementarność przestrzenna	Komplementarność przestrzenna oznacza: • konieczność uwzględnienia wzajemnych powiązań pomiędzy projektami rewitalizacyjnymi, realizowanymi w obszarze rewitalizacji i poza nim (ale oddziałujących na obszar) • oddziaływanie efektów projektów rewitalizacyjnych na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach) • wzajemne dopełnianie się przestrzenne projektów rewitalizacji, aby zachodził między nimi efekt synergii • zagwarantowanie nie przenoszenia problemów z obszaru rewitalizacji na inne obszary oraz prowadzenia do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie	• powiązania funkcjonalno-przestrzenne na obszarze gminy: miejscowość Borkowice jest centralnym ośrodkiem gminy, skupiającym szereg usług publicznych i społecznych, miejscowość Rzuców jest ośrodkiem uzupełniającym. Działania rewitalizacyjne zakładają wykorzystanie lokalnych potencjałów, np. istniejącej infrastruktury kulturalnej, sportowej, zlokalizowanej na obszarze rewitalizacji, do działań aktywizujących społeczność lokalną • wykorzystanie potencjału położenia gminy na obszarze predysponowanym do rozwoju turystyki, jako element aktywizacji gospodarczej oraz społecznej obszarów rewitalizowanych • poprawa funkcjonalności oraz estetyki przestrzeni, jak również tworzenie warunków do aktywności gospodarczej, w szczególności w sferze usług i turystyki
Komplementarność problemowa	Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą: • wzajemnie się dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziałował we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym) • przeciwdziałać fragmentacji działań • powiązane ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach dla lepszej koordynacji tematycznej i organizacyjnej działań administracji	• zaplanowanie w projekcie rewitalizacji działań z zakresu wzrostu aktywności gospodarczej, społecznej oraz jakości życia mieszkańców • zaplanowania projektów o charakterze infrastrukturalnym, przestrzennym (wykorzystującym zasoby gminy, w tym obiekty zabytkowe) • zaplanowania projektów o charakterze "miękkim" oraz organizacyjnym (np. promocja turystyczna gminy), • uspołecznienie procesu tworzenia i realizacji programu rewitalizacji
Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna to zasada zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji (w przyjętym przez gminę systemie zarządzania w ogóle), który zapewni efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.	• zapewnienie koordynacji działań zawartych w programie rewitalizacji przez gminę Borkowice poprzez działania referatów: Referatu Zamówień Publicznych i Inwestycji oraz Referatu Usług Komunalnych w Urzędzie Gminy w Borkowicach oraz Zespołu ds. rewitalizacji • włączenie lokalnej społeczności, w tym interesariuszy programu rewitalizacji, w proces tworzenia i realizację programu, m.in. poprzez działania Public Relations • prowadzenie działań monitorujących oraz ewaluacji wdrażania programu rewitalizacji przez działania referatów: Referatu Zamówień Publicznych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

		i Inwestycji oraz Referatu Usług Komunalnych w Urzędzie Gminy w Borkowicach
Komplementarność międzyokresowa	Komplementarność międzyokresowa oznacza konieczność dokonania rozeznania, analizy i krytycznej oceny oraz sformułowania wniosków na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.	• ujęcie w programie rewitalizacji, miejsc i obszarów wskazanych do rewitalizacji przez "Strategię Rozwoju Gminy Borkowice na lata 2016-2026" oraz "Powiatowy Program Rewitalizacji na lata 2016-2022" (powiat przysuski)
Komplementarność źródeł finansowania	Komplementarność źródeł finansowania w programie rewitalizacji należy ujmować w kontekście polityki spójności 2014-2020. Oznacza to, że realizacja projektów rewitalizacyjnych opiera się na: konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS wykluczeniu ryzyka podwójnego dofinansowania realizacji zasady dodatkowości środków UE - koordynacji środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych zdolności łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania.	• finansowanie działań rewitalizacyjnych ze środków UE, publicznych (Gmina Borkowice), prywatnych (organizacje pozarządowe, inwestorzy prywatni) • finansowania działań rewitalizacyjnych z różnych Programów Unii Europejskiej lub/i ze źródeł krajowych, w tym w szczególności RPO WM oraz sektorowych programów operacyjnych i PROW (ze względu na położenie gminy na obszarach wiejskich)

SYSTEM WDRAŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE

8.1. Uwarunkowania prawne

Ramy prawne wdrażania "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" wyznaczane są na podstawie następujących reżimów prawnych:

- system prawa wspólnotowego – akty prawa regulujące:
 - politykę regionalną Unii Europejskiej i zarządzanie funduszami strukturalnymi,
 - zasady konkurencji i pomoc publiczną – zasady udzielania pomocy publicznej oraz zasady udzielania pomocy de minimis określone w Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie zastosowania art. 87 i art. 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 379 z 28.12.2006 r.)
- system prawa krajowego – ustawy i rozporządzenia regulujące:
 - funkcjonowanie gminy, jako jednostki samorządu terytorialnego – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 poz. 885), ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2016 poz. 446), ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (tj. Dz. U. z 2015 poz. 2164),
 - formy zarządzania funduszami strukturalnymi na poziomie krajowym
- system prawa miejscowego:
 - uchwały organu stanowiącego sankcjonujące działania rewitalizacyjne,
 - zarządzenia organu wykonawczego ustanawiające ramy organizacyjne wdrażania działań rewitalizacyjnych.

8.2. Uwarunkowania instytucjonalno-organizacyjne

"Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" będzie realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego oraz sektorowych Programów Operacyjnych przewidzianych do realizacji od roku 2014.

Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie programu będzie Gmina Borkowice, do której zadań będzie należeć:

- opracowywanie i składanie wniosków o dofinansowanie planowanych inwestycji zawartych w programie rewitalizacji
- realizacja działań przewidzianych w programie w zakresie przygotowania:
 - dokumentacji przetargowej i przetargów,
 - analiz, kosztorysów i studiów wykonalności,
 - dokumentacji bieżącej,
 - nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wykonywania zleconych inwestycji,
- informacja o współfinansowaniu inwestycji z funduszy Unii Europejskiej.

Funkcję instytucji zarządzającej i koordynującej realizację "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" będzie pełnił Urząd Gminy w Borkowicach poprzez

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Referat Zamówień Publicznych i Inwestycji oraz Zespół ds. rewitalizacji. Koordynatorem działań rewitalizacyjnych na terenie gminy będzie Kierownik Referatu Zamówień Publicznych i Inwestycji. Koszty związane z zarządzaniem procesem rewitalizacji będą stanowiły środki własne Budżetu Gminy. Zespół utworzony z pracowników Urzędu Gminy, nie posiada charakteru decyzyjnego.

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji wskazuje, że jednym z najważniejszych narzędzi realizacji programu rewitalizacji, zapewniających jego uspołecznienie oraz komplementarność, jest Komitet Rewitalizacji - regulamin przyjęty uchwałą Rady Gminy (uchwała Nr XVIII/118/206 Rady Gminy Borkowice z dnia 21 września 2016 r. w sprawie zasad powoływania Komitetu Rewitalizacji dla Gminy Borkowice i ustanowienie jego regulaminu). Regulamin zapewnia udział w pracach Komitetu szerokiej reprezentacji społecznej (interesariuszy procesu rewitalizacji). Członkowie Komitetu ds. rewitalizacji powoływani są przez Wójta Gminy na zgłoszenie różnych środowisk gminnych. Zarządzeniem Nr 35/2016 Wójta Gminy Borkowice z dnia 22 września 2016 r. powołani zostali członkowie Komitetu Rewitalizacji w Gminie Borkowice.

Tabela 44. Zakres działań zespołów powołanych do pracy nad "Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"

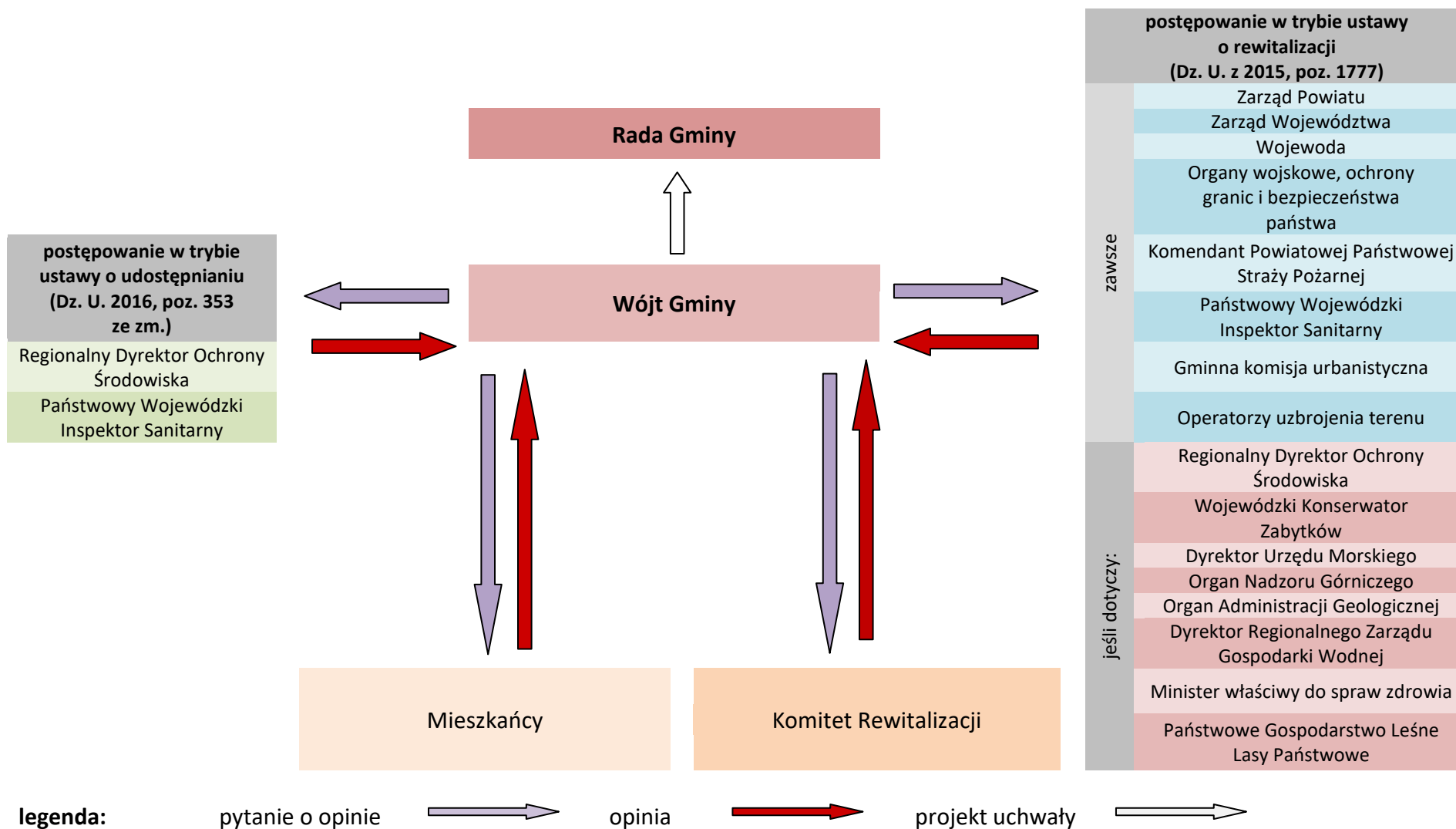
Zespół	Zakres działań
Komitet rewitalizacji	• reprezentuje mieszkańców Gminy Borkowice, w szczególności lokalne środowiska, głównych interesariuszy procesu rewitalizacji • stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach przygotowania, prowadzenia i oceny "Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Borkowice na lata 2016-2026" • pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy Borkowice • opiniuje "Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Borkowice na lata 2016-2026" • rekomenduje program rewitalizacji Radzie Gminy • prowadzi ocenę aktualności i stopnia realizacji programu rewitalizacji, zgodnie z systemem monitorowania i ewaluacji w nim określonym • analizuje zgłaszane przez społeczność gminy uwagi, opinie i wnioski • opiniuje kwestie związane z uzupełnieniem i rozszerzaniem programu rewitalizacji o nowe zadania zgłaszane przez instytucje, organizacje i firmy działające na obszarze objętym programem rewitalizacji, w tym także o zadania gminy
Zespół ds. rewitalizacji	• stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach przygotowania, prowadzenia i oceny "Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Borkowice na lata 2016-2026" - bieżące i stałe działania Public Relations • pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy Borkowice

Ustalenia "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" dotyczące obowiązujących dla Gminy Borkowice dokumentów:

- Gmina Borkowice nie posiada wieloletniego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym, a w związku z uchwaleniem omawianego programu nie przewiduje się zmian w mieszkalnictwie i na terenie gminy nie ma konieczności utworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji,
- w związku z zapisami niniejszego programu nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w obowiązującym dokumencie "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego...."

Projekt programu rewitalizacji, w trybie ustawy o rewitalizacji, powinien być zaopiniowany przez właściwie administracyjnie instytucje oraz poddany konsultacjom społecznym.

Rysunek 8. Schemat opiniowania projektu programu rewitalizacji

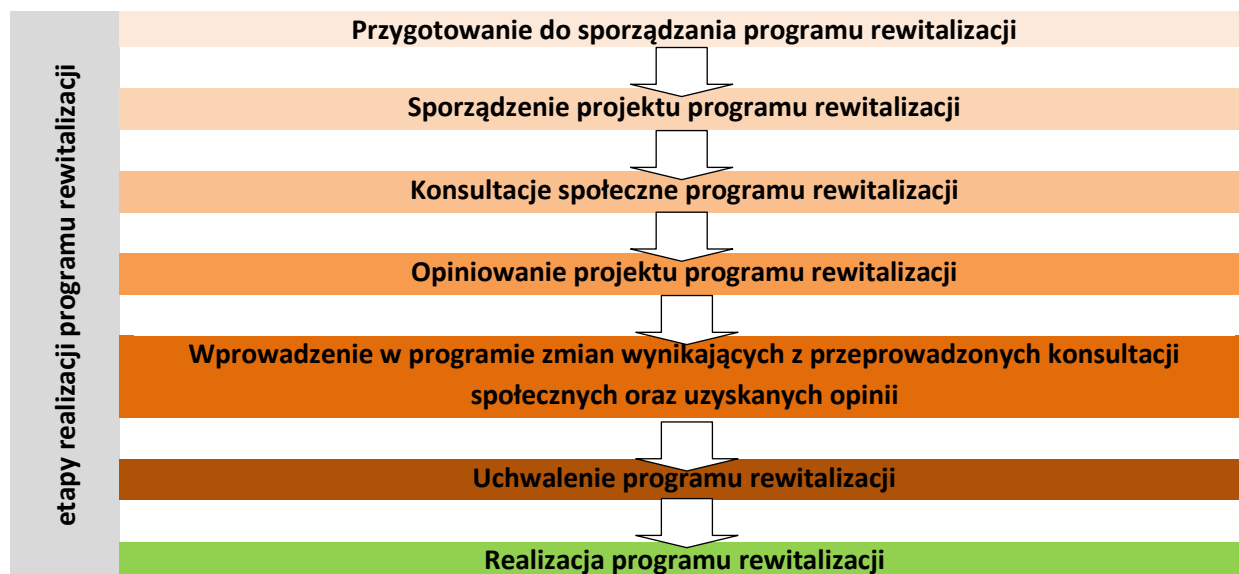

8.3. System realizacji "GPR..."

Opracowanie i przyjęcie "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice ..." inicjuje proces wdrażania dokumentu i zapisów w nim wprowadzonych.

Proces wdrażania "GPR..." realizowany będzie zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Rysunek 9. Schemat procesu tworzenia i wdrażania programu rewitalizacji

Projekty zawarte w "Gminnym Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice..." będą realizowane zależnie od postanowień Rady Gminy w Borkowicach (decyzja o zaangażowaniu środków gminy w ramach uchwały budżetowej, której bieżąca realizacja należy do organu wykonawczego tj. Wójta Gminy). Terminy realizacji projektów mogą także być uzależnione od możliwości pozyskania środków zewnętrznych.

We wdrażaniu programu rewitalizacji przyjmuje się zasady:

- partnerstwa, czyli współpracy poszczególnych instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców
- partycypacji społecznej - zakładającą prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami na terenie gminy, w zakresie wdrażania programu rewitalizacji.

Współpraca podmiotów powinna dotyczyć w szczególności:

- kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w programie rewitalizacji poprzez zapewnienie trwałej sieci partnerstwa na rzecz rozwoju gminy
- prowadzenia dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich komplementarności,
- tworzenia warunków sprzyjających wdrażaniu programu rewitalizacji
- możliwości kojarzenia partnerów do wspólnych przedsięwzięć oraz projektów, poprzez tworzenie płaszczyzny i podstaw wymiany pomysłów, potencjału i potrzeb
- poprawy skuteczności działania podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacyjne w gminie poprzez wymianę doświadczeń i informacji
- prowadzenia badań i analiz w zakresie zmian społeczno-gospodarczych w gminie, które są rezultatem prowadzonych działań rewitalizacyjnych,

- prowadzenie rozwiązań zapobiegających sytuacjom kryzysowym o charakterze społeczno-gospodarczym.

8.3. Realizacja rzeczowa i finansowa

Ustalenia finansowe i prawa własności w stosunku do projektów "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026":

- w myśl art. 11 ust, 5 pkt 1. ustawy o rewitalizacji Rada Gminy ustanowi prawo pierwokupu na rzecz Gminy wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizowanym
- za rzeczową realizację projektów odpowiadać będą komórki inwestycyjne Urzędu Gminy w Borkowicach (w inwestycjach gminnych) lub inwestor posiadający tytuł prawny do danego obiektu czy terenu (w inwestycjach innych podmiotów)
- właścicielem powstałej lub zmodernizowanej infrastruktury po zakończeniu realizacji projektu pozostanie jej obecny właściciel, jeśli nie postanowi się inaczej.

Tabela 45. Możliwości dofinansowania zadań zawartych w "Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Borkowice..." (opracowanie własne)

Sektor	Finansowanie
inwestycje przestrzenne	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Regionalny Instrument Terytorialny Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
infrastruktura sieciowa, komunikacyjna	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020 Narodowy Program Przebudowy Dróg Gminnych Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
działania wspomagające rozwój gospodarczy	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020 Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014-2020 Granty Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
działania wspomagające rozwój społeczny	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020 Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020 Narodowy Fundusz Zdrowia Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Granty Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej Granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rządowy Program Na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych Program Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020
działania wspomagające zachowanie dziedzictwa	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

8.4. Środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji przewidzianych w „Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Borkowice...”

Obszar Gminy Borkowice objęty został różnymi formami ochrony przyrody, z tego względu realizacja działań przewidzianych w „GPR ...” będzie wymagała bezwzględnego respektowania rygorów ochronnych określonych przepisami prawa dla poszczególnych obszarów cennych przyrodniczo oraz zachowania szczególnej ostrożności dla eliminacji ewentualnego negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne.

Ze względu na charakter i skalę planowanych działań w "GPR..."nie przewiduje się wystąpienia zagrożeń dla środowiska naturalnego oraz zdrowia i życia ludzi. Teren, na którym prowadzone będą działania inwestycyjne nie wykracza poza granice administracyjne gminy Borkowice (nie zachodzi ryzyko oddziaływania transgranicznego). Przedsięwzięcia będą realizowane głównie w centrum miejscowości Borkowice i Rzuców, na terenie zainwestowanym.

„Gminny Programie Rewitalizacji dla Gminy Borkowice...” wyklucza możliwość podejmowania działań pozostających w sprzeczności z podstawowymi założeniami ochrony przyrody:

- nie będzie naruszał zakazów dla obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy przysusko-szydłowieckie (Rozporządzenie Nr 40 Wojewody Mazowieckiego z dnia 5 maja 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 105 poz. 2947 ze zm.) dotyczących:
 - realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w myśl ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dz. U. z 2013, poz. 1235 z późn. zm.)
 - lokalizacji obiektów budowlanych w pasie szer. 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu regionalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej
- nie będzie naruszał zakazów dla pomników przyrody (Rozporządzenie Nr 40 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 października 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2008 r., Nr 19405 poz. 7031) w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu przysuskiego dotyczących:
 - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych
 - niszczenia siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie gatunkowej (wg art. 46 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody).

W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1651 ze zm.) ustawodawca określił zasady odstępowania od generalnej reguły ochrony środowiska.

Tabela 46. Proponowane środki i zalecenia niwelujące ewentualne niekorzystne oddziaływania na środowisko przyrodnicze

Element środowiska przyrodniczego	Środki/zalecenia
Zdrowie ludzi	• oznakowanie obszarów, gdzie prowadzone będą prace budowlane w celu zwiększenia bezpieczeństwa ludzi podczas wykonywania tych prac, • stosowanie sprawnego technicznie sprzętu oraz bezwzględne przestrzeganie przepisów BHP, • ograniczanie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum w celu zmniejszenia emisji spalin oraz hałasu, praca w dzień, • stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych
Świat zwierząt	• prowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w możliwie najkrótszym czasie • termomodernizacja budynków dotyczyć będzie obiektów już istniejących. Elementem podstawowym przed przystąpieniem do prac jest ekspertyza ornitologa i chiropterologa stwierdzająca obecność ptaków i nietoperzy lub ich brak w danym obiekcie. Większość ptaków gniazdujących w budynkach, a także wszystkie nietoperze w Polsce objęte są ścisłą ochroną gatunkową. W sytuacji stwierdzenia obecności ptaków czy nietoperzy, należy dostosować terminy i sposób wykonywania prac do okresów lęgu, rozrodu lub hibernacji ptaków i nietoperzy, zabezpieczając z wyprzedzeniem szczeliny przed zajęciem ich przez ptaki i nietoperze. Podczas prowadzenia prac inwestycyjnych w takich budynkach należy uzyskać (przed rozpoczęciem prac) zezwolenie, o którym mowa w art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2014 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. 2013., poz. 627 ze zmianami). Po zakończeniu prac umożliwić im dalsze gniazdowanie lub zapewnić siedliska zastępcze.
Świat roślin	• wprowadzanie nowych obszarów zieleni urządzonej, dostosowanej do warunków siedliskowych oraz nawiązującej do otoczenia, • zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót budowlanych, z poszanowaniem wymagań ochrony środowiska, • prowadzenie ręcznych wykopów w sąsiedztwie systemów korzeniowych w czasie wykonywania prac budowlanych, • zabezpieczenie pni drzew narażonych na otarcia ze strony sprzętu budowlanego (np. włókniwy i obudowy drewniane), • maksymalnie ograniczenie rozmiarów planów budowy
Wody powierzchniowe i podziemne	• zabezpieczenie placów budowy (skład materiałów, odpadów) w sposób zapobiegający kontaktowi z wodami opadowymi i gruntowymi, • zbieranie w sposób selektywny powstających odpadów i gromadzenie ich czasowo do momentu wywozu na składowisko odpadów lub do innego zagospodarowania, • kontrola szczelności instalacji paliwowych pojazdów i maszyn wykorzystywanych w czasie prac budowlanych celem zapobieżenia możliwości miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi, • zapewnienie zaplecza socjalnego oraz przenośnych toalet dla pracowników budowy oraz regularne opróżnianie toalet z wykorzystaniem samochodów asenizacyjnych wyposażonych w odpowiedni sprzęt, • zachowanie szczególnej ostrożności w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych
Jakość powietrza	• zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót w szczególności poprzez: systematycznie sprzątanie placów budowy, zraszanie wodą placów budowy (zależnie od potrzeb) • ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn budowlanych
Powierzchnia ziemi	• przemyślny wybór lokalizacji inwestycji, ponieważ skala wywoływanych przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań • przed rozpoczęciem prac ziemnych należy zebrać warstwę gleby (humus), a po

	zakończeniu prac rozplantować go na powierzchni terenu, • przestrzeganie prawidłowej gospodarki odpadami
Krajobraz	• zintegrowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu • nie wprowadzenie elementów dysharminizujących w chronionym krajobrazie
Klimat	• ograniczanie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum celem ograniczenia emisji spalin, • stosowanie nowoczesnego (o niskich parametrach emisji zanieczyszczeń) i sprawnego technicznie sprzętu,

Prace budowlane wykonane powinny być w uzgodnieniu z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska, Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym oraz Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, aby wyeliminować ewentualne negatywne wpływy inwestycji na środowisko, obszary i obiekty chronione.

8.5. Pozostałe uwarunkowania realizacji działań inwestycyjnych na terenie rewitalizacji w gminie Borkowice

Realizacja poszczególnych inwestycji na terenie rewitalizacji powinna uwzględniać uwarunkowania zewnętrzne dotyczące zagospodarowania przestrzennego

Tabela 47. Uwarunkowania realizacji działań inwestycyjnych na obszarze rewitalizowanym w gminie Borkowice (na podst. uzgodnień projektu programu "GPR...")

Zakres	Uwarunkowania realizacji inwestycji
kwestie geologiczne - tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemi	• na obszarze objętym projektem nie prowadzono obserwacji pod kątem zagrożeń ruchami masowymi ziemi (obszar gminy Borkowice nie jest ujęty w rejestrze, o którym mowa w art. 110 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. 2016. 7672 ze zmianami)). • ewentualne obawy o niestabilność podłoża gruntowego należy wyjaśnić w przypadku zaistnienia takiej konieczności - na podstawie art. 34 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. 2016.290 ze zmianami) - poprzedzenie sporządzenia projektu budowlanego badaniami geotechnicznymi lub geologiczno-inżynierskimi i uwzględnienie ich w dokumentacji budowlanej
zagospodarowanie obszarów zagrożonych powodzią	• inwestycje zlokalizowane z obszarze szczególnego zagrożenia powodzią wymagać będą uzyskania Decyzji RZGW w Warszawie
dostawa energii energetycznej	• uwzględnianie rezerwy terenu dla potrzeb stacji transformatorowych SN/nN i linii energetycznych SN i NN niezbędnych dla zasilania obiektów zlokalizowanych na terenach objętych rewitalizacją • przyłącza do sieci elektroenergetycznych będą realizowane na podstawie warunków przyłączenia określonych przez PGE Dystrybucja SA w oparciu o zawarte umowy przyłączeniowe • przy realizacji inwestycji należy uwzględnić konieczność rozwiązania kolizji istniejących urządzeń elektroenergetycznych, koszty kolizji będą ponosić inwestorzy
oddziaływania na szlaki komunikacyjne	• w przypadku lokalizacji inwestycji w pobliżu szlaków komunikacyjnych i jakichkolwiek ingerencji w pas drogowy konieczne są odpowiednie uzgodnienia z zarządzającym
inwestycje w obiektach zabytkowych	• prace budowlane wykonane powinny być w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków

SYSTEM MONITOROWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE

9.1. System monitorowania "GPR..."

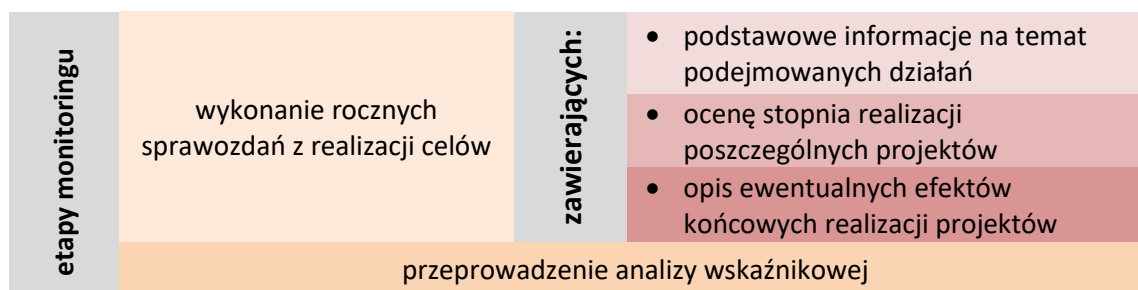
"Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026" stanowi dokument otwarty, ponadkadencyjny, określający cele i programy działań na kilka kolejnych lat. Program poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz w razie potrzeby będzie aktualizowany w zakresie dostosowania się do zmieniających się uwarunkowań. Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów inwestycyjnych i programów oraz informacji o sposobie i prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej.

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji "GPR..." są:

- cele wytyczone w programie
- poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne

Proces realizacji będzie monitorowany i oceniany przez zespół zadaniowy (Zespołu ds. rewitalizacji).

Rysunek 10. Schemat monitoringu "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"

Monitoring prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym:

- monitoring rzeczowy obejmował będzie stopień osiągnięcia planowanych wskaźników produktów i rezultatów dla poszczególnych projektów
- monitoring finansowy obejmował będzie dane realizacji projektów będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na nie środków finansowych.

Zakończone projekty będą zostaną przekazane do monitorowania ich efektywności i skutków przez okres minimum 5 lat od chwili przekazania inwestycji do użytkowania.

9.2. System oceny - ewaluacji "GPR..."

Ocena projektów i przedsięwzięć przebiegać powinna według trzech aspektów odnoszących się do trzech stanów procesów realizowanych w praktyce:

- ex-ante - ocena poprzedzająca realizację projektu, nazywana oceną prospektywną, polega na sprawdzeniu poprawności ustalenia struktury operacyjnej procesu wykonawczego i struktury organizacyjnej, w której proces ten ma być realizowany
- mid-term – ocena bieżąca, sprawowana w czasie realizacji procesu, polega na śledzeniu przebiegu procesu realizowanego w podsystemie wykonawczym z punktu widzenia jego zgodności ze założoną strukturą operacyjną oraz sprawdzaniu

zgodności osiąganych rezultatów pod względem ilościowym, jakościowym i czasowym z celami zdekomponowanymi na zadania

- ex-post – przeprowadzona po zakończeniu działania objętego programem ocena retrospektywna, polega na konfrontacji osiągniętych rezultatów z założonymi celami. Stanowi ona podstawę oceny sprawności realizacji oraz trafności przyjętych wzorców działań.

Tabela 48. Zaproponowane wskaźniki rezultatu dla terenu rewitalizacji w gminie Borkowice

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródła pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana
Liczba mieszkańców	liczba osób	GUS Urząd Gminy w Borkowicach	raz na rok - w okresie sprawozdawczym	zmiana lub zahamowanie spadku liczby mieszkańców
Liczba osób bezrobotnych		Powiatowy Urząd Pracy w Przysusze		zmniejszenie liczby osób bezrobotnych
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Borkowicach		zmniejszenie liczby osób korzystających z instytucjonalnej pomocy społecznej
Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą		GUS Urząd Gminy w Borkowicach		zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców

Z przeprowadzonej oceny przygotowany zostanie raport wraz z oceną wdrażania "Gminnego Programu Rewitalizacji...", który będzie przedstawiany Radzie Gminy oraz podawany do informacji publicznej. Na bazie raportów okresowych możliwe będzie podjęcie decyzji odnośnie stopnia aktualności programu rewitalizacji. Decyzję taką podejmuje Wójt Gminy Borkowice wraz z Radą Gminy.

KOMUNIKACJA SPOŁECZNA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BORKOWICE

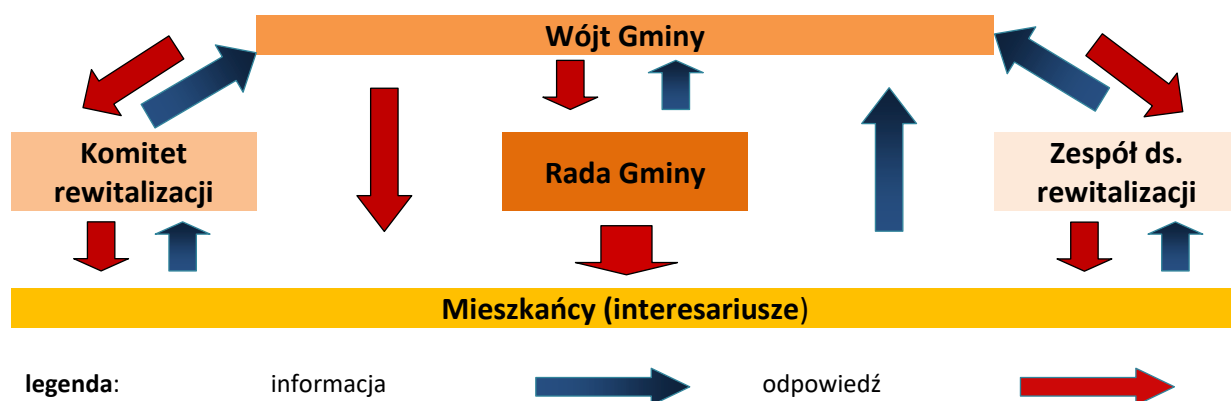
10.1. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami - aktywne włączenie w procesy rewitalizacji

Ustawa o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i wdrażania programu rewitalizacji. Program rewitalizacji jest dokumentem wypracowywanym przez samorząd gminny, a każdy etap prac i realizacji poddawany jest konsultacjom we wszystkich grupach interesariuszy, w tym szczególnie: ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Efektywność partycypacji społecznej zależy od skuteczności dwustronnego przepływu informacji. Dlatego też, nie tylko Gmina, jako podmiot zarządzający procesem rewitalizacji, powinna informować stronę społeczną o planowanych działaniach i zamierzeniach, ale także strona społeczna powinna mieć szansę wyrażenia swojej opinii na temat realizowanych działań.

Władze gminy będą dążyć do jak największego zaangażowania w działania rewitalizacyjne odbiorców programu, w tym:

- beneficjentów projektów, czyli przede wszystkim mieszkańców terenów rewitalizacji
- właścicieli nieruchomości
- podmiotów prywatnych, przedsiębiorców (obecnych i przyszłych)
- organizacji pozarządowych
- partnerów społecznych.

Rysunek 11. Schemat komunikacji społecznej w programie rewitalizacji

Stworzenie możliwości udziału wszystkich interesariuszy - partnerów społecznych - w realizacji "GPR..." będzie wiązać się z:

- wykorzystaniem potencjału organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań dla realizacji jednego, spójnego projektu
- optymalnym wykorzystaniem kompetencji i zasobów ludzkich będących w dyspozycji Urzędu Gminy w Borkowicach, jego jednostek organizacyjnych i budżetowych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz innych partnerów
- innowacyjnością proponowanych rozwiązań i adekwatnością do rzeczywistych potrzeb i rozwiązywania problemów gminy.

Elementami właściwej współpracy i inicjowania działań na poziomie gminnym są też:

- koordynowanie działań organizacji społecznych, zawodowych i innych instytucji
- wpieranie kreowania aktywnych postaw społecznych oraz liderów lokalnych
- wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz środowisk lokalnych, rozwoju gospodarczego, itp.,
- nawiązywanie porozumień i zawieranie umów z różnymi partnerami
- inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu regionalnym.

Działania rewitalizacyjne podejmowane w partnerstwie mają przyczynić się do pogłębienia identyfikacji mieszkańców z ich gminą.

Rysunek 12. Schemat zasad partycypacji w programie rewitalizacji

zasady partycypacji społecznej	Rzetelne diagnozowanie i prezentowanie informacji (komunikacja jednostronna)	poprzez:	• artykuły w informatorach samorządowych • krótkie informacje na stronach internetowych Gminy • informacje w mediach
	Dwustronny przepływ informacji		• jawność planów Gminy w zakresie działań podejmowanych w programie rewitalizacji • poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy (zagwarantowanie możliwości wypowiedzenia się)
	Wieloetapowość konsultacji społecznych		• angażowanie społeczności na możliwie wielu etapach działań rewitalizacyjnych: przystąpienie do prac, przygotowanie, diagnozowanie, wdrażanie
	Wieloaspektowość konsultacji społecznych		• korzystanie z różnorodnych metod analiz i badania opinii

Rysunek 13. Schemat public-relation „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026”

public-relation	Podanie do społecznej wiadomości rozpoczęcia prac nad "GPR..."	poprzez:	• stronę internetową Urzędu Gminy w Borkowicach • tablice informacyjne na terenach poszczególnych sołectw, • informacje w mediach • udostępnienie ankiety na sesji planowania strategicznego, spotkaniach w ramach prac nad programem rewitalizacji, stronie internetowej Urzędu Gminy w Borkowicach
	Rozpisanie ankiety diagnozującej problemy gminy		
	Zamieszczanie wszelkich informacji dotyczących opracowywanego programu		• stronę internetową Urzędu Gminy w Borkowicach
	Konsultacje społeczne		• spotkania inicjowane przez Wójta Gminy, Komitet Rewitalizacji i z grupami interesariuszy • gromadzenie i analizowanie uwag
	Publikacja "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"		• stronę internetową Urzędu Gminy w Borkowicach oraz Biuletyn Informacji Publicznej

10.2. Działania informacyjno-promocyjne "Gminnego Programu Rewitalizacji..."

Informowanie społeczności lokalnej o procesach rewitalizacji podejmowanych na obszarze gminy stanowi podstawowy obowiązek władz samorządu. Jest najważniejszym elementem budowania zaufania pomiędzy samorządem a mieszkańcami.

W systemie komunikowania się z mieszkańcami rolę inicjującą przyjmuje Wójt Gminy oraz Komitet Rewitalizacji (zespół osób odbierający informacje od partnerów indywidualnych, zbiorowych i innych).

Informacja przekazywana społeczeństwu powinna być rzeczowa i wyczerpująca. Proces partycypacji społecznej powinien rozpocząć się od podania do wiadomości konieczności opracowania „Gminnego Programu Rewitalizacji...” oraz powiadomieniem o wyborze obszarów do rewitalizacji (po przeprowadzeniu badań wśród mieszkańców gminy i osób bezpośrednio zaangażowanych w procesy rewitalizacji). Informowanie ma wyjaśnić mieszkańcom korzyści płynące z procesu rewitalizacji, w zamian za ewentualne, tymczasowe zakłócenie normalnego rytmu życia i określony wysiłek, także finansowy.

Wszystkie materiały informacyjne i promocyjne będą wskazywały, jakie są główne cele wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej.

Promocję działań realizowanych w ramach „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice...” prowadzić będzie Urząd Gminy w Borkowicach. Promocja będzie zgodna z wytycznymi zawartymi w art. 8 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Rysunek 14. Schemat promocji "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"

schemat promocji	Umieszczenie na wszystkich materiałach i dokumentach związanych z realizacją projektów w ramach „Gminnego Programu Rewitalizacji...”, które uzyskają wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego umieszczone zostanie logo Unii Europejskiej oraz logo Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego lub innego właściwego projektowi programu
	Umieszczanie tablic informacyjnych o współfinansowaniu projektu ze środków Unii Europejskiej w miejscu prowadzenia inwestycji
	Podanie aktualnych informacji na temat programu rewitalizacji w prasie lokalnej
	Umieszczenie informacji na oficjalnych stronach internetowych Gminy Borkowice

SPISY

Dokumenty źródłowe

1. Narodowy Plan Rewitalizacji 2022
2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministra Infrastruktury i Rozwoju (3 lipca 2015 r.)
3. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo. Konkurencyjna gospodarka. Sprawne Państwo
4. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
5. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020
6. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
7. Strategia "Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko- perspektywa do 2020 r."
8. Strategia Rozwój Transportu do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)
9. Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej
10. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020
11. Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
12. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030. Inteligentne Mazowsze
13. Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
14. Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Mazowieckim na lata 2015-2020
15. Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego do 2018 roku
16. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego
17. Strategia Rozwoju Gminnego Powiatu Przysuskiego na lata 2016-2022
18. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2022
19. Powiatowy Program Rewitalizacji na lata 2016-2022
20. Strategia Rozwoju Gminy Borkowice na lata 2016-2026 (projekt)
21. Program Ochrony Środowiska dla gminy Borkowice na lata 2014 – 2017 z perspektywą do roku 2021 - aktualizacja

Spis tabel

Tabela 1. Demografia w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015).....	10
Tabela 2. Działalność GOPS w Borkowicach w latach 2010-2015 (GOPS Borkowice).....	14
Tabela 3. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych w gminie Borkowice w latach 2010-2014 (GUS, 2010-2014)	16
Tabela 4. Infrastruktura administracyjna i społeczna na terenie gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)	16
Tabela 5. Dostępność infrastruktury społecznej na terenach poszczególnych sołectw gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)	23
Tabela 6. Główne zagrożenia i problemy sfery społecznej oraz możliwości interwencji na terenie gminy Borkowice	25
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)	28
Tabela 8. Zestawienie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Borkowice wg sekcji PKD w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)	28
Tabela 9. Powierzchnia użytków rolnych w gminie w 2015 r. (Urząd Gminy Borkowice)	30
Tabela 10. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Borkowice w roku 2014 (GUS, 2014).....	31
Tabela 11. Główne zagrożenia i problemy sfery gospodarczej na terenie gminy Borkowice	34
Tabela 12. Dane o sołectwach w gminie Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)	37

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Tabela 13. Struktura zagospodarowania przestrzennego gminy Borkowice w ha w roku 2014 (GUS, 2014).....	38
Tabela 14. Obiekty architektoniczne wpisane do rejestru zabytków województwa mazowieckiego (Narodowy Instytut Dziedzictwa, fotografie własne).....	41
Tabela 15. Cenne historycznie i artystycznie obiekty i tereny w gminie Borkowice (opracowanie własne)	42
Tabela 16. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną sołectw gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)	44
Tabela 17. Główne zagrożenia i problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej na terenie gminy Borkowice	45
Tabela 18. Tereny leśne i tereny zieleni w gminie Borkowice w roku 2015 (GUS, 2015)	48
Tabela 19. Obszary chronione na terenie gminy Borkowice (opracowanie własne)	48
Tabela 20. Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (z uwzględnieniem krajowych norm dla uzdrowisk) (WIOŚ Warszawa,2015).....	51
Tabela 21. Klasyfikacja strefy świętokrzyskiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin (WIOŚ w Warszawie,2015).....	51
Tabela 22. Zanieczyszczenie powietrza dla gminy Borkowice– według rocznego uśrednienia stężeń (Delegatura WIOŚ w Radomiu).....	51
Tabela 23. Natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej w obrębie gminy Borkowice w 2010 i 2015 roku (GDDKiA)	52
Tabela 24. Główne zagrożenia i problemy sfery środowiskowej na terenie gminy Borkowice	54
Tabela 25. Uwarunkowania wewnętrzne dla Gminy Borkowice - analiza SWOT	58
Tabela 26. Uwarunkowania zewnętrzne dla Gminy Borkowice - analiza SWOT.....	60
Tabela 27. Strategie polityki krajowej (opracowanie własne)	62
Tabela 28. Strategie polityki wojewódzkiej (opracowanie własne)	64
Tabela 29. Strategie polityki powiatowej i gminnej (opracowanie własne)	65
Tabela 30. Wskaźniki koncentracji obszaru rewitalizacji dla gminy Borkowice (opracowanie własne) ..	76
Tabela 31. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja budynku Zespołu Szkół Rolniczych w Borkowicach na Zakład Opiekuńczo - Lecznicy"	80
Tabela 32. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Borkowicach".	82
Tabela 33. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja zabudowań gospodarskich wraz z obiektem stawów rybnych przy dawnym Zespole Szkół Rolniczych w Borkowicach"	84
Tabela 34. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Borkowicach"	85
Tabela 35. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja zabytkowego kompleksu parkowo-pałacowego - Dwór Modrzewiowy - oraz park w Rzuconie	86
Tabela 36. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja i modernizacja ZMR i Odlewni Żeliwa sp. j. w Rzuconie"	87
Tabela 37. Charakterystyka projektu "Rewitalizacja obiektów stawowych, regulacja koryta rzeki Jabłonicy w Rzuconie".....	88
Tabela 38. Charakterystyka projektu " Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy"	89
Tabela 39. Planowane działania społeczne "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026":.....	90
Tabela 40. Planowane działania gospodarcze "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026":	91
Tabela 41. Planowane działania przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026":.....	92
Tabela 42. Plan finansowy realizacji "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice..."	93
Tabela 43. Komplementarność "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice..."	96
Tabela 44. Zakres działań zespołów powołanych do pracy nad "Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"	99

Tabela 45. Możliwości dofinansowania zadań zawartych w "Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Borkowice..." (opracowanie własne).....	102
Tabela 46. Proponowane środki i zalecenia niwelujące ewentualne niekorzystne oddziaływania na środowisko przyrodnicze.....	104
Tabela 48. Uwarunkowania realizacji działań inwestycyjnych na obszarze rewitalizowanym w gminie Borkowice (na podst. uzgodnień projektu programu "GPR...")	105
Tabela 49. Zaproponowane wskaźniki rezultatu dla terenu rewitalizacji w gminie Borkowice.....	107

Spis wykresów

Wykres 1. Dochody i wydatki ogólne budżetu gminy Borkowice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)	9
Wykres 2. Dochody i wydatki budżetu Gminy Borkowice w latach 2010-2015 w przeliczeniu na 1 mieszkańca (GUS, 2010-2015).....	9
Wykres 3. Liczba ludności w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015).....	11
Wykres 4. Struktura ekonomicznych grup wieku mieszkańców gminy Borkowice w % w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015)	11
Wykres 5. Liczba mieszkańców sołectw gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach).....	11
Wykres 6. Źródła utrzymania gospodarstw domowych w gminie Borkowice (opracowanie własne na podst. GUS, Bank Danych Lokalnych).	12
Wykres 7. Liczba osób pracujących według innego podziału niż PKD na terenie gminy Borkowice (GUS, 2010-2014)	13
Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (Powiatowy Urząd Pracy w Przysusze).....	13
Wykres 9. Najważniejsze powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2010-2015 (GOPS Borkowice).....	14
Wykres 10. Liczba osób z poszczególnych sołectw korzystających z pomocy GOPS w Borkowicach w 2015 roku (GOPS Borkowice)	15
Wykres 11. Procentowe ujęcie liczby ludności w poszczególnych sołectwach gminy Borkowice w stosunku do liczby mieszkańców gminy ogółem (Urząd Gminy w Borkowicach)	18
Wykres 12. Porównanie procentowe osób według ekonomicznych grup wiekowych gminy Borkowice, powiatu przysuskiego oraz województwa mazowieckiego w roku 2015 (GUS, 2015).....	18
Wykres 13. Wybrane wskaźniki demograficzne według ekonomicznych grup wieku dla gminy Borkowice (GUS, 2015).....	19
Wykres 14. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach).....	19
Wykres 15. Liczba korzystających z pomocy GOPS w Borkowicach na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw (GOPS Borkowice)	20
Wykres 16. Liczba korzystających z pomocy GOPS w Borkowicach z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw (GOPS Borkowice).....	20
Wykres 17. Liczba korzystających z pomocy GOPS w Borkowice z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw (GOPS Borkowice).....	21
Wykres 18. Liczba wydanych Niebieskich Kart z powodu wystąpienia w rodzinie przemocy domowej na terenie gminy Borkowice (GOPS Borkowice)	21
Wykres 19. Liczba popełnianych przestępstw na terenie gminy Borkowice na 100 mieszkańców poszczególnych sołectw (GOPS Borkowice)	22
Wykres 20. Wskaźniki powierzchni mieszkań w gminie Borkowice (GUS, 2014)	22
Wykres 21. Procentowe zestawienie podmiotów gospodarczych według rodzaju działalności na terenie gminy Borkowice w roku 2015 (GUS, 2015)	29
Wykres 22. Nowozarejestrowane i wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015).....	29

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026

Wykres 23. Powierzchnia użytków rolnych w gminie w 2015 r. (Urząd Gminy Borkowice)	31
Wykres 24. Struktura gospodarstw rolnych według powierzchni w gminie Borkowice (GUS, Powszechny Spis Rolny, 2010).....	31
Wykres 25. Liczba podmiotów gospodarczych w sołectwach gminy Borkowice w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym (opracowanie własne)	32
Wykres 26. Struktura zagospodarowania przestrzeni na terenie gminy Borkowice (GUS, 2014)	39
Wykres 27. Długość sieci i liczba przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w gminie Borkowice (GUS, 2014).....	40
Wykres 28. Odpady zbierane w Mg w gminie Borkowice w latach 2010-2015 (Urząd Gminy w Borkowicach)	49
Wykres 29. Ilość zewidencjonowanego azbestu w Mg w poszczególnych sołectwach gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach)	50
Wykres 30. Ilość wyrobów zawierających azbest w stosunku do ilości budynków w poszczególnych sołectwach gminy Borkowice (Urząd Gminy w Borkowicach).....	52

Spis rysunków

Rysunek 1. Powiat przysuski i Gmina Borkowice (opracowanie własne).....	8
Rysunek 2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Borkowice (http://www.portal.gison.pl/borkowice/).....	38
Rysunek 3. Sołectwa, w których zamieszkuje najwięcej - ponad 12% - ludności gminy Borkowice (opracowanie własne, podkład: http://www.portal.gison.pl/borkowice/)	70
Rysunek 4. Podsumowanie wskaźników do określenia obszaru kryzysowego - obszaru zdegradowanego - na terenie gminy Borkowice (opracowanie własne, podkład: http://www.portal.gison.pl/borkowice/)	71
Rysunek 5. Sołectwa spełniające kryteria koncentracji problemów do określenia obszaru kryzysowego - obszaru zdegradowanego - na terenie gminy Borkowice (opracowanie własne, podkład: http://www.portal.gison.pl/borkowice/) v	71
Rysunek 6. Obszar zdegradowany na terenie gminy Borkowice - mapa poglądowa (opracowanie własne, podkład: http://www.portal.gison.pl/borkowice/).....	72
Rysunek 7. Mapa poglądowa lokalizacji obszarów przeznaczonych do rewitalizacji w gminie Borkowice (opracowanie własne, podkład: http://www.portal.gison.pl/borkowice/).....	75
Rysunek 8. Schemat opiniowania projektu programu rewitalizacji.....	100
Rysunek 9. Schemat procesu tworzenia i wdrażania programu rewitalizacji	101
Rysunek 10. Schemat monitoringu "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"	106
Rysunek 11. Schemat komunikacji społecznej w programie rewitalizacji.....	108
Rysunek 12. Schemat zasad partycypacji w programie rewitalizacji	109
Rysunek 13. Schemat public-relation „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026”	109
Rysunek 14. Schemat promocji "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026”	110

Załączniki

Wykaz załączników

1. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie gminy Borkowice
2. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji na terenie gminy Borkowice
3. Harmonogram prac nad "Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"
4. Uchwały Rady Gminy Borkowice, Obwieszczenia Wójta, Zarządzenia Wójta dotyczące "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"
5. Uzyskane opinie dotyczące projektu "Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Borkowice na lata 2016-2026"